

VALOA TUNNELIN PÄÄSSÄ, VARJOJA URHEILUKULTTUURISSA
Kyselytutkimus nykyisille ja entisille suomalaisille naisurheilutoimittajille
urheilujournalismin alalla työskentelystä ja alan tasa-arvotilanteesta

Oona Koivula

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

TIIVISTELMÄ

Koivula, O. 2024. Valoa tunnelin päässä, varjoja urheilukulttuurissa: Kyselytutkimus nykyisille ja entisille suomalaisille naisurheilutoimittajille urheilujournalismin alalla työskentelystä ja alan tasa-arvotilanteesta. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 94 s., 5 liitettä.

Naisurheilutoimittajien vähäinen määrä kietoutuu koko urheilumaailman miehisyyteen, jota on historiallisesti tutkittu esimerkiksi urheilujournalismin naiskuvausten kautta. Naisurheilutoimittajien omien kokemusmaailmojen kuvaus on kuitenkin jäänyt suomalaisella tutkimuskentällä vähäiseksi, jonka vuoksi naisurheilutoimittajia koskeva tutkimus nähtiin tarpeelliseksi.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, keitä Suomessa työskennelleet ja työskentelevät naisurheilutoimittajat ovat, millaisia kokemuksia heillä on alalla työskentelystä ja millaisena he näkevät urheilujournalismin alan sisäisen tasa-arvotilanteen. Keskiössä olivat naisurheilutoimittajien kokemukset sukupuolensa vaikutuksesta työntekoon ja työuraan. Tutkimus toteutettiin empiirisenä poikkileikkaustutkimuksena. Aineisto (n=70) kerättiin yhteistyössä Urheilutoimittajain Liiton kanssa kyselylomakkeella sekä kontaktoimalla naisurheilutoimittajia suoraan ja urheilutoimituksien kautta sähköpostitse. Aineistoa analysoitiin sekä määrällisin että laadullisin menetelmin, sillä kyselylomake antoi mahdollisuuden avoimiin vastauksiin.

Tyypillinen naisurheilutoimittaja oli iältään 31–50-vuotias maisterin tutkinnon suorittanut nainen, jolla oli omaa kilpa- tai huippu-urheilutaustaa. Suurin osa työskenteli tai oli työskennellyt urheilutoimittajana sanomalehdistössä. Maantieteellisesti vastaajien keskuudessa korostui Uusimaa. Naisurheilutoimittajat raportoivat moninaisista sukupuoleen liittyvistä haasteista urheilujournalismin alalla työskennellessä. Näissä korostuivat vähättelyn ja häirinnän kokemukset. Näitä kohdattiin lähinnä työyhteisön ulkopuolisten ihmisten toimesta. Käsitykset urheilujournalismin alan tasa-arvotilanteesta ja etenemismahdollisuuksista vaihtelivat iän- ja työkokemuksen mukaan. Negatiiviset kokemukset eivät kuitenkaan yleisesti ottaen vaikuttaneet koettuun työtyytyväisyyteen.

Alati digitalisoituva toimintaympäristö tuo tullessaan uusia haasteita, kuten sosiaalisessa mediassa esiintyvän sukupuoleen kohdistuvan vihapuheen. Havainnot sukupuolittuneesta syrjinnästä ja häirinnästä sekä sukupuolen vaikutuksesta urakehitykseen ovat huolestuttavia ja korostavat sukupuolten epätasa-arvon läsnäoloa urheilujournalismin kentällä. Tulokset kytkeytyvät osaksi laajempia yhteiskunnallisia rakenteita ja asenteita, jotka ylläpitävät sukupuolittuneita eroja työelämässä. Vaikka tutkimuksen konteksti on urheilujournalismi, se kuvastaa laajempia sukupuolten tasa-arvon haasteita, jotka ulottuvat monille ammattialoille ja yhteiskunnan sektoreille.

Asiasanat: urheilujournalismi, maskuliininen hegemonia, tokenismi, työelämän sukupuolittunut segregatio

ABSTRACT

Koivula, O. 2024. *Light at the End of the Tunnel, Shadows in Sports Culture: A Survey Study on Current and Former Finnish Female Sports Journalists' Experiences in Sports Journalism and the Gender Equality Situation in the Field*. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's Thesis in Social Sciences of Sport, 94 p., 5 appendices.

The scarcity of women sports journalists is intertwined with the overall masculinity of the sports world, which has historically been examined, for instance, through depictions of women in sports journalism. However, the description of women sports journalists' own experiences has remained limited in Finnish research, which is why research on women sports journalists was deemed necessary.

The purpose of the study was to investigate who the women sports journalists who have worked or are currently working in Finland are, what experiences they have in the field, and how they perceive the gender equality situation within sports journalism. Central to the study were women sports journalists' experiences of how their gender affects their work and career. The study was conducted as an empirical cross-sectional study. The data (n=70) was collected in collaboration with the Sports Journalists' Association of Finland through a questionnaire and by contacting women sports journalists directly and through sports editorial offices via email. The data was analyzed using both quantitative and qualitative methods, as the questionnaire allowed for open-ended responses.

The typical women sports journalist was a woman aged 31 to 50 with a master's degree, and with her own background in competitive or elite sports. Most of them worked or had worked as sports journalists in newspapers. Geographically, respondents were predominantly from Uusimaa region. Women sports journalists reported various gender-related challenges when working in the field of sports journalism. These included experiences of belittlement and harassment, primarily from people outside the workplace. Perceptions of the gender equality situation and advancement opportunities in sports journalism varied according to age and work experience. However, negative experiences did not generally affect perceived job satisfaction.

The ever-digitalizing working environment brings new challenges, such as gender-based hate speech on social media. Observations of gender-based discrimination and harassment, as well as the gender's impact on career development, are concerning and highlight the presence of gender inequality in the field of sports journalism. The findings are linked to broader societal structures and attitudes that perpetuate gendered differences in the workplace. Although the context of the study is sports journalism, it reflects broader gender equality challenges that extend to many professions and sectors of society.

Keywords: sports journalism, masculine hegemony, tokenism, gendered occupational segregation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	1
2 KESKEISET KÄSITTEET	4
2.1 Urheilujournalismi.....	4
2.2 Maskuliininen hegemonia.....	5
2.3 Tokenismi	6
2.4 Työelämän sukupuolittunut segregatio	8
3 URHEILUJOURNALISMIN NAISHISTORIA	9
3.1 Urheilujournalismin miehinen historia.....	9
3.2 Naisten matka urheilutoimituksiin	12
3.2.1 Pukuhuoneiden lukitut ovet – aika ennen 1970-lukua.....	14
3.2.2 Tienraivaajat – 1970–2000	15
3.2.3 Edistystä ja etenemisvaikeuksia – 2000-.....	18
4 NAINEN URHEILUTOIMITTAJANA.....	23
4.1 Naisurheilutoimittajien vähäinen määrä.....	23
4.2 Naisurheilutoimittajien asema ja roolit urheilujournalismin kentällä	27
4.3 Naisurheilutoimittajien kohtaama syrjintä ja häirintä	32
4.4 Naisurheilutoimittajien työtyytyväisyys.....	36
4.5 Naisellinen kirjoittaminen	37
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	42
5.1 Tutkimuskysymykset.....	42
5.2 Tutkimusmenetelmät	43
5.3 Tutkimusaineiston keruu	45
5.3.1 Sähköinen kyselylomake	45
5.3.2 Kyselylomakkeen rakenne.....	46

5.3.3 Tutkimusaineiston hankinta.....	49
5.4 Tutkimusaineiston analyysi	50
5.4.1 Määrällinen aineisto	50
5.4.2 Laadullinen aineisto.....	51
5.5 Tutkimuseettiset ratkaisut.....	52
5.6 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti.....	54
6 TULOKSET	56
6.1 Suomessa työskentelevän ja työskennelleen naisurheilutoimittajan profiili	56
6.2 Naisurheilutoimittajien kokemukset urheilujournalismin alalla työskentelystä....	61
6.2.1 Työtyytyväisyys	61
6.2.2 Näkemykset sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta alalla	63
6.2.3 Työolot – syrjinnän, häirinnän ja vähättelyn kokemukset.....	67
6.3 Naisurheilutoimittajien näkemykset urheilujournalismin alan miesvaltaisuudesta	69
6.4 Naisurheilutoimittajien syyt alan vaihdolle tai sen harkitsemiselle	71
6.5 Naisurheilutoimittajien omat kuvaukset urheilujournalismin alasta	73
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	76
7.1 Keskeisimpiä tutkimustuloksia ja päätelmiä	76
7.2 Tutkimuksen arviointi	79
7.3 Jatkotutkimusehdotukset	81
LÄHTEET	85
LIITTEET	
Liite 1: Vastaajien taustatiedot (n=70).	
Liite 2: Saatekirje 12/2021.	
Liite 3: Tutkimustiedote 12/2021.	
Liite 4: Tietosuojailmoitus 12/2021.	
Liite 5: Kyselylomake.	

1 JOHDANTO

Useat urheilutoimittajat ovat hyvinkin tunnettuja hahmoja, sillä populaarikulttuurin yksi suosituimmista muodoista on urheilu (Laine ja Särkivuori 2023). Suurin osa näistä koko kansalle tutuista urheilutoimittajista on historiallisesti ollut miehiä. Boczekin, Dogruelin ja Schallhornin (2023, 1464) mukaan naisurheilutoimittajat ovat harvinaisuus kaikissa maailman maissa. Kului vuosikymmeniä, ennen kuin naisia päästettiin urheilutoimituksiin. Tätä ennen miehet olivat julkaisseet miesurheilusta kertovia juttuja pääsääntöisesti miehistä koostuvalle lukijakunnalle. Urheilujournalismin alkutaival on ollut hyvin miesvaltainen, mutta millainen on naisurheilutoimittajien tilanne nykypäivänä? Kysymys kirvoitti tämän pro gradu -tutkielman synnyn. Tutkielmassa on pyritty ymmärtämään, millaisena urheilujournalismin kenttä näyttäytyy naisurheilutoimittajien silmin.

Urheilutoimittajina työskenteleviä naisia ei ole tutkittu Suomessa kovinkaan paljon. Laineen ja Särkivuoren (2023) kokoamasta Suomalaisen urheilujournalismin bibliografiasta löytyi tutkielman tekoheikellä 25 julkaisua alateeman ”Naiset urheilutoimittajina” alta. Näistä kahdeksan on julkaistu ennen 2000-lukua, viisi 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, yhdeksän 2010-luvulla ja kolme 2020-luvulla. Eniten naisurheilutoimittajia koskevaa tutkimusta on tehty länsimaissa ja anglosaksisissa yhteiskunnissa, erityisesti Yhdysvalloissa (Coche 2022, 14). Kiinnostus aihetta kohtaan kasvoi, kun aihepiirin suhteellisen vähäinen tutkimus Suomessa tuli esiin tutkimusprosessin alkutaipaleella.

Laine (2011) on väitöskirjassaan koonnut yhteen suomalaisen urheilujournalismin tutkimuksen historian 1970-luvulta alkaen 2010-luvun alkuun asti. Laineen (2011, 30) mukaan urheilujournalismia käsitteleviä tutkimuksia julkaistiin Suomessa hyvin harvoin ennen 1970-lukua. Senkin jälkeen suomalaisen urheilujournalismin tutkimusta on luonnehdittu vaatimattomaksi ja heikoksi, esimerkiksi Pänkäläisen (1998, 29) toimesta. Laine (2011, 31) esitti kuitenkin 2010-luvun alkupuolella, ettei enää yhdy tähän näkemykseen, kun otetaan huomioon suomalaisen urheilujournalismin koko tutkimuskenttä pro gradu -tutkielmineen. Suurin osa Suomessa tehdystä urheilujournalismin tutkimuksista on nimenomaan pro gradu -tutkielmia (Laine 2011, 32).

Tämän tutkielman kannalta on oleellista perehtyä urheilutoimittajia käsittelevään tutkimusperinteeseen, jonka voi sanoa olevan Suomessa ohuehkoa. Itkosen, Ilmasen,

Matilaisen ja Jaskarin (2008) tekemä tutkimus, joka käsittelee suomalaisten urheilutoimittajien näkemyksiä liikuntakulttuurista sekä urheilusta, on aihepiiriltään melko lähellä tämän tutkielman tutkimusaihetta. Laineen (2011, 36) mukaan myös moni opinnäytetyö käsittelee urheilutoimittajien työtä sekä heidän näkemyksiään urheilujournalismin alasta.

Yksinomaan urheilutoimittajana toimiviin naisiin kohdistuvaa tutkimusta on tehty Suomessa hyvin vähän. Joitakin tutkimuksia kuitenkin löytyy. Blomberg (1984) jäljitti liikuntasosiologian pro gradu -tutkielmassaan naisurheilutoimittajien historiaa ja kokemuksia urheilujournalismin parissa toimimisesta, ja hän julkaisi aihetta käsittelevän artikkelin *Liikunta ja tiede* -lehdessä vuonna 1985. Cygnel (1996) käsittelee opinnäytetyössään naisurheilutoimittajien juttutyyppejä ja -aiheita sanomalehtien urheilusivuilla. Liisanantin (2003) pro gradu -tutkielma pureutuu sen sijaan naisiin television urheilutoimittajina. Mäkelän (2008) tutkimus on myös opinnäytetyö, jossa tutkitaan naisurheilutoimittajien työssään kohtaamaa syrjintää.

Käsillä oleva tutkimus kiinnittyy journalismitutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen tieristeykseen. Tutkimuskohteena ovat suomalaiset naisurheilutoimittajat, jotka toimivat suomalaisen urheilumaailman ja suomalaisten journalististen käytäntöjen kontekstissa. Heidän kokemuksiinsa voidaan katsoa vaikuttavan sekä urheilumaailmalle tyypilliset piirteet sekä yhteiskunnallinen sukupuoliin kietoutuva historia.

Tutkimuksessa käytetään binääristä sukupuoli-jaottelua, joka perustuu aiempaan kansalliseen ja kansainväliseen tutkimukseen. Binääri tarkoittaa kaksinapaista, ja ei-binäärinen henkilön sukupuoli-identiteetti ei sovi tähän kaksinapaiseen jakoon naisten ja miesten välillä. Ei-binäärinen henkilö voi olla esimerkiksi sukupuoleton, intersukupuolinen tai muunsukupuolinen. (Seta 2023) Näitä henkilöitä ei ole huomioitu tässä tutkimuksessa, sillä sukupuoli-jaottelu nojaa tässä tutkimuksessa kaksinapaiseen, ja tutkimuskohteena ovat nimenomaan naiset.

Johdannon jälkeen tutkimus etenee seuraavasti. Pääluvussa kaksi käydään läpi tutkimusaiheen kannalta relevanteiksi katsotut käsitteet. Pääluvussa kolme kuvataan urheilujournalismin naishistoriaa sekä kotimaisen että kansainvälisen tutkimuksen avulla johdattaen lukija 1900-luvun puolelta nykypäivään. Historiaosuuden jälkeen pääluvussa neljä käsitellään, mitä saatavilla olevat tutkimukset kertovat naisesta urheilutoimittajana. Siinä syvennyttään naisurheilutoimittajien vähäiseen määrään kansainvälisesti, heidän asemaansa ja rooleihinsa

urheilutoimituksissa sekä heidän työoloihinsa. Pääluvussa viisi sukeltaan tutkimuksen toteutukseen käsittelemällä muun muassa tutkimusmenetelmiä, aineiston keruuta sekä tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Viimeisissä pääluvuissa viisi ja kuusi käsitellään tutkimustuloksia sekä esitetään johtopäätöksiä näiden pohjalta. Lopuksi tutkimustyötä reflektoidaan kokonaisuutena.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa käydään läpi tutkielman kannalta keskeisimmät käsitteet. Näitä ovat urheilujournalismi, maskuliininen hegemonia, tokenismi ja työelämän sukupuolittunut segregatio.

2.1 Urheilujournalismi

Pelkistettynä urheilujournalismi on journalismia, jossa on aiheena urheilu (Laine & Särkivuori 2023). Ennen syventymistä urheilujournalismin käsitteeseen on syytä tarkastella, mitä journalismi on. Journalismi on viestintää, jonka päämääränä on ajankohtaisten tapahtumakulkujen ja asioiden välittäminen laajoille joukoille totuudenmukaisesti ja faktoihin pohjautuen. Tämän perustana on se, että ihmisillä on oikeus saada tietää, mitä ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuu. Journalismin sisällä on journalismin lajeja eli alakulttuureita, kuten viihde-, talous- ja tiedejournalismi. Yksi näistä lajeista on urheilujournalismi. (Laine 2023a, 3–4)

Arkikäsitteen mukaan urheilujournalismi pitää sisällään kaiken sen, mitä media julkaisee urheiluotsikon alla (Rautarinta 2002, 8). Tämän määritelmän mukaan urheilujournalismia ovat siis esimerkiksi toimittajien julkaisemat tekstit, kuvat ja videot, joiden sisältö käsittelee urheilua. Rautarinta (2002, 8) huomauttaa kuitenkin, että urheilujournalismin määritelmä ei ole aukoton, sillä urheilujärjestelmä on varsin laaja, ja urheilun ilmiöitä voidaan käsitellä myös muilla uutissivuilla.

Urheilun ja median välisestä suhteesta on tullut 2000-luvun alun aikana määrittelevä kaupallinen ja kulttuurinen tekijä molemmille aloille. Urheilujournalismi on nostanut urheilun amatöörien harrastamisesta kaupalliseksi toimialaksi, kun taas urheilu on tuottanut massiivisen yleisön ja mainostuloja urheilujournalismille. (Nicholson, Kerr & Sherwood 2007, 9) On tärkeä ymmärtää, että urheilu ja urheilujournalismi ovat äärimmäisen riippuvaisia toisistaan. Kenties tämän tiiviin suhteen takia urheilujournalismia on syytetty kritiikittömyydestä (Laine & Turtiainen 2018).

Suomalainen urheilujournalismi on syntynyt 1900-luvun alkupuolella urheilusta innostuneiden miesten toimesta, mikä on Pänkäläisen (1998, 5–7) mukaan johtanut urheilujournalismin muotoutumiseen kriitikittömäksi, epäanalyttiseksi, miesten huippu-urheilua ihannoivaksi ja nationalistiseksi. Urheilujournalismin erityispiirre on se, että se joutuu tasapainoilemaan viihdyttämisen, tiedonannon sekä urheilun kriittisen arvioinnin välillä (Rowe 2005).

Hemánus (1983, 43) määrittelee urheilujournalismin järjestelmäksi, joka tuottaa mielipiteitä ja informaatiota urheilun järjestelmästä. Työn kannalta ei ole niin keskeistä tarkastella urheilujournalismin tuotoksia (muun muassa tekstejä, kuvia ja videoita), vaan itse urheilujournalismin järjestelmää sekä kulttuuria, jotta urheilujournalismin miesvaltaisuutta sekä naisurheilutoimittajien asemaa voidaan paremmin ymmärtää. Ajatusta auttaa havainnollistamaan Hemanuksen (1990, 14) käsitys journalismista ”joukkoviestintäsanomien tuottamisena” sekä toisesta näkökulmasta ”itse noina sanomina”. Tutkielman kannalta on oleellista ymmärtää urheilujournalismi joukkoviestintäsanomia tuottavana järjestelmänä, eikä niinkään tarkastella tuotettuja ”joukkoviestintäsanomia”.

2.2 Maskuliininen hegemonia

Laineen (2023b, 3) mukaan urheilujournalismin välittämä urheilu on maskuliinista, ja miehiä on enemmän niin urheilujournalismin kohteina, seuraajina sekä sen tuottajina, eli urheilutoimittajina. Tätä urheilun ja urheilujournalismin maskuliinisuutta ja sen vaikutuksia auttaa ymmärtämään maskuliinisen hegemonian käsite, joka on tutkielman kannalta oleellinen.

Fornaciarin ja Harnin (2017) mukaan Antonio Gramsci on luonut hegemonian käsitteen, jonka alkuperä on klassisen kreikan termissä ”hegemoni”, joka viittaa tiennäyttäjään tai oppaaseen. Gramscin mukaan moderneissa yhteiskunnissa käydään jatkuvaa valtakamppailua. Kukin yhteiskunnallinen taho pyrkii levittämään ajatteluaan ja maailmankatsomustaan muille siten, että heille muodostuisi hegemoninen eli ylivalentainen asema. Hegemonista asemaa ei kuitenkaan saavuteta väkivalloin vaan suostuttelun ja myöntymisen keinoin. Gramscin näkemyksien mukaan hegemonisessa asemassa oleva taho tekee pakollisia myönnytyksiä saadakseen alisteisessa asemassa olevat tahot myöntymään hegemoniseen järjestelyyn. (Fornaciar & Harn 2017, 41)

Hargreavesin (1994, 22) mukaan hegemonia kuvaa hallinnan muotoa, joka perustuu suostutteluun tai vakuutteluun, ei pakottamiseen. Hän kertoo hegemonian olevan seurausta ihmisten positiivisista reaktioista arvoihin ja uskomuksiin, jotka tukevat vakiintuneita sosiaalisia suhteita ja valtarakenteita. Hänen mukaansa hegemonia eroaa suuresti suoraviivaisesta indoktrinaatiosta, joka puolestaan tarkoittaa manipulatiivista hallintaa. Hegemonia ei koskaan ole täydellistä ja totaalista. Vallitseva ideologia ei ole ainoa olemassa oleva, ja vaihtoehtoisten ideologioiden on mahdollista horjuttaa tai jopa kumota vallitseva aate, johtaen kulttuurin muutokseen. (Hargreaves 1994, 22)

Tainio (2001, 18) on määritellyt maskuliinisen hegemonian epätasapainoksi, jossa feminiininen ja maskuliininen asettuvat epätasa-arvoisiksi, ja tähän sukupuolten epätasa-arvoon liittyvä työnjako palvelee miehisiä tarpeita. Toisin sanoen miessukupuoli on ylivertaisessa asemassa naisukupuoleen nähden. Myös Boczek, Dogruel ja Schallhorn (2023, 1464) mukaan hegemoninen maskuliinisuus korostaa sukupuoliperustaisia eroja naisten ja miesten välillä. Hegemonia on yhteiskunnallista hallintaa ja ylivaltaa kuvaava käsite, joka voidaan ymmärtää sukupuolittuneiden käytäntöjen yhteenliittymänä, jotka ylläpitävät miessukupuolen ensisijaista asemaa sekä patriarkaalista valtaa (Eerola & Kuosmanen 2011). Urheilussa maskuliinista hegemoniaa vahvistetaan aggressiivisuuden, voiman ja kestävyuden ylistämisellä ja juhlinnalla, jotka ovat ristiriidassa naiseuteen perinteisesti yhdistettyjen ominaisuuksien, kuten fyysisen vetovoiman ja haurauden kanssa (Organista & Mazur 2020b).

2.3 Tokenismi

Urheilujournalismin tuottajina on enemmän miehiä kuin naisia (Laine 2023b, 3). Kanterin (2006) mukaan naisista, jotka toimivat miesvaltaisessa ryhmässä, muodostuu helposti symboleita naisille ja naiseudelle, eikä heitä käsitellä yksilöinä. Tokenismi-ilmiöllä tarkoitetaan jonkin ihmisryhmän merkki- tai symbolistatusta. Naisurheilutoimittajat voidaan ymmärtää ”symboleiksi”, koska he eivät useissa maissa ole saavuttaneet 15 prosentin osuutta alan työntekijöistä, jota pidetään rajana symbolistatuksen säilymiselle (Kanter 2006, Hardin & Whiteside 2009).

Kyse on käytännössä määrälliseen vähemmistöön kuuluvista henkilöistä, mutta tokenismissa korostetaan vähemmistön asemaan liittyviä erityispiirteitä. Symbolistatusta kantavat henkilöt

identifioidaan tämän ryhmän ominaisuuksien, kuten sukupuolen, rodun, uskonnon tai iän perusteella. Nämä ominaisuudet sisältävät joukon ennakkoluuloisia oletuksia esimerkiksi henkilön kulttuurista ja käyttäytymisestä, joiden mukaan henkilö leimautuu. (Kanter 2006)

Tokenismin mukaan vähemmistö, joka ei saavuta vähintään 15 prosentin edustusta ryhmässä, pysyy syrjäytettynä ilman sosiaalista pääomaa tai vaadittavia verkostoja sellaisen ympäristön luomiseen, mikä mahdollistaa merkittävämmän osallistumisen ja merkityksellisempiä ammatillisia rooleja (Schmidt 2018). Kanter (2006) kertoo myös, että symboli- tai merkkistatuksen saanut ihminen erottuu ryhmästä korostetusti, mikä voi luoda yksilölle paineita suoriutua ja onnistua. Urheilujournalismin alalla työskentelevät naiset voivat jättää uransa näiden tokenismi-ilmiöstä aiheutuvien ongelmien takia.

Kanter (2006) jaottelee ihmisistä muodostuvat ryhmät niin sanottuihin vinoihin, kallistuneisiin ja tasapainoisiin ryhmiin. Tokenismia esiintyy nimenomaan vinoissa ryhmissä. Tällöin ryhmässä on jotakin tyyppiä (esimerkiksi miehiä) noin 85 prosenttia, ja toista tyyppiä (esimerkiksi naisia) noin 15 prosenttia. Prosentuaalisesti isompi tyyppi hallitsee ryhmän kulttuuria, ja ihmistyyppiin kuuluvia henkilöitä voidaan nimittää dominanteiksi. Prosentuaalisesti pienempään tyyppiin kuuluvia henkilöitä Kanter (2006) nimittää symboleiksi.

Kanterin (2006) mukaan niin sanottu kallistunut ryhmä on sellainen, jossa kahden eri tyyppin suhde on noin 65:35, jolloin prosentuaalisesti pienempään tyyppiin kuuluvat henkilöt voivat alkaa liittoutua ja vahvistaa omaa kulttuuriaan ryhmässä. Jos tyyppien suhde ryhmässä taas on 60:40 tai 50:50, ryhmää kutsutaan ”tasapainoiseksi”. Tällöin ryhmässä toimivien yksilöiden keskinäinen vuorovaikutus on lähtökohtaisesti tasa-arvoista, eikä se riipu henkilöiden tyyppistä tai symbolistatuksesta, vaan muista rakenteellisista ja henkilökohtaisista tekijöistä. (Kanter 2006)

Naiset voivat kuitenkin myös hyötyä tokenismista, sillä he erottuvat miehisestä joukosta, joka voi olla eduksi. Tokenismilla on kuitenkin paljon haittoja. Henkilöt, jotka saavat vähäisen määränsä takia symbolistatukseen, käsitetään osaksi sitä ryhmää, johon he kuuluvat riippumatta siitä, haluavatko he sitä tai eivät. Kanterin mukaan he eivät koskaan ole vain jonkin ammattiryhmän jäseniä, vaan kyseessä on aina ”naisinsinööri”, ”mieshoitaja”, ”naisurheilija” tai ”naisurheilutoimittaja”. Tässä tutkimuksessa on päädytty juuri naisurheilutoimittaja-termin käyttöön aiemman tutkimuksen perusteella. (Kanter 2006) Tokenismi käsittää laajan kirjon

henkilön symbolistatuksesta johtuvia negatiivisia (ja osin myös positiivisia) seurauksia. Ymmärtääkseen naisurheilutoimittajien kokemuksia ja heidän vähäisen määränsä syitä, on huomioitava tokenismi-ilmiö.

2.4 Työelämän sukupuolittunut segregatio

Segregatio tarkoittaa tässä pro gradu -tutkielmassa sukupuolten ammatillista eriytymistä, jota ilmenee muun muassa urheilujournalismin kentällä. Työ- ja elinkeinoministeriön (2015) mukaan segregatio on työmarkkinoiden eriytymistä niin, että naiset ja miehet toimivat työelämän eri alueilla sekä hierarkian eri tasoilla. Segregatiota on kahdenlaista: horisontaalista eli vaakasuoraa ja vertikaalista eli pystysuoraa. Horisontaalisesta segregatiosta on kyse silloin, kun naiset ja miehet työllistyvät eri ammatteihin, eri sektoreille sekä eri toimialoille. Vertikaalista segregatiota taas on se, kun miehiä on naisia enemmän työelämän hierarkian korkeilla tasoilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015)

Työelämän sukupuolittunut segregatio on ilmiö, josta aiheutuu ongelmia. Työ- ja elinkeinoministeriön (2015) mukaan segregatio voi muun muassa aiheuttaa työvoimapulaa tietyillä työelämän sektoreilla tai rajoittaa yksilön ammatinvalintaa. Segregation seurauksena monet ammatit leimautuvat joko miesten aloiksi tai naisten aloiksi (Heiskanen, Korvajärvi & Rantalaiho 2008, 131). Lisäksi segregatioon liittyy monia epätasa-arvon piirteitä, joista merkittävin on palkkauksen sukupuolittuneisuus (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015).

Urheilujournalismi on miesvaltainen ala, sillä esimerkiksi Suomessa naisia on urheilutoimittajista vain 11 prosenttia (Jakonen 2022). Urheilujournalismin alalla vallitsee täten horisontaalinen ja vertikaalinen sukupuolittunut segregatio, sillä naiset näyttävät toimivan journalismin eri osa-alueilla ja hierarkian askelmilla kuin miehet. Segregatio on tämän tutkielman kannalta keskeinen käsite, sillä se selittää osaltaan sitä, miksi naisia työskentelee urheilujournalismin alalla vähän, ja miksi he toisaalta jättävät uransa urheilujournalismin parissa.

3 URHEILUJOURNALISMIN NAISHISTORIA

Urheilujournalismin historiaa ja kehityskulkua tarkasteltaessa on huomioitava se, että urheilujournalismin historia nivoutuu tiukasti myös muun journalismin kehityskulkuun, eikä urheilujournalismi ole kulkenut irrallista polkuaan muista journalismin alueista poiketen. Luvussa 3.1 käsitellään urheilujournalismin maskuliinista hegemoniaa, joka vaatii lyhyen katsauksen urheilujournalismin sekä myös journalismin muiden osa-alueiden historiaan. Luvussa 3.2 tarkastellaan naisten matkaa urheilutoimituksiin, mikä on jaettu kolmeen eri kehitysvaiheeseen. Nämä ovat aika ennen 1970-lukua (luku 3.2.1), aika vuosien 1970 ja 2000 välillä (luku 3.2.2) sekä nykyaika (luku 3.2.3), joka on tässä tutkimuksessa määritelty alkaneeksi urheilujournalismin alueella 2000-luvulla.

Aika ennen 1970-lukua käsittelee niitä vuosikymmeniä, jolloin naisurheilutoimittajia oli vähän ja jolloin heitä syrjittiin sekä rakenteellisesti että systemaattisesti sukupuolensa vuoksi. Naisurheilutoimittajien määrä on noussut 1970-luvulta lähtien ympäri maailmaa huomattavasti, ja 1970–2000-lukujen välisenä aikana naisurheilutoimittajat kävivät mediajulkisuuden siivittämänä taistelua sukupuolten välisen tasa-arvon eteen. Naisurheilutoimittajien nykyajan voidaan katsoa alkaneeksi 2000-luvulta lähtien. Nykyaika on suhteessa aiempaan tuonut naisurheilutoimittajille paitsi erilaisia mahdollisuuksia, myös erilaisia ongelmia.

3.1 Urheilujournalismin miehinen historia

McChesneyn (1989, 50) mukaan varhaisimmat englantilaiset urheilulehdet syntyivät 1790-luvulla. Urheilulehdistön vaikutteet levisivät Englannista Yhdysvaltoihin 1800-luvun alkupuoliskolla (Dahlén 1999, 53). Suomessa sanomalehtiä ei kiinnostanut urheilu kovinkaan paljoa 1800-luvun lopussa, minkä seurauksena urheilun piirissä toimivat alkoivat itse perustaa omia urheilun aikakausilehtiä. Urheilulehdistön varsinainen syntyvaihe ajoittui Suomessa 1880-luvun ja 1920-luvun välille. (Perko 1991, 219–221, 254)

Ensimmäisiä suomalaisia urheilulehtiä alkoi syntyä vilkkaammin jo 1800-luvun puolivälin aikoihin, jolloin aiheet pyörivät metsästyksen ja purjehduksen kaltaisissa ajanvietteissä, mutta eivät vielä kilpaurheilussa. Urheilujournalismin ja kilpaurheilun voidaan katsoa syntyneen samaan aikaan 1800-luvun lopulla. Urheilutoimittajien ammattikunta taas muodostui

varsinaisesti vasta 1940-luvulla, jota ennen urheiluotsikon alle olivat kirjoittaneet lähinnä urheilijat itse oman uransa ohella. (Rautarinta 2002, 9–11)

Pänkäläisen (1998, 5) mukaan urheilujournalismin alalle tultiin 1920- ja 1930-luvulla juuri urheilutaustan, eikä journalistisen kouluttautumisen kautta. Rekrytointi urheilujournalismiin tapahtui usein niin, että urheilun kautta tunnettua ystävää pyydettiin. Ensimmäiset urheilutoimittajat Suomessa olivat urheilujärjestömiehiä, jotka alkoivat kirjoittaa urheilusta levittääkseen ihmisille sen ilosanomaa. (Pänkäläinen 1998, 13) Kun ensimmäiset naiset alkoivat päästä vuosikymmeniä miesten jälkeen urheilujournalismin alalle Suomessa, heidän tiensä kulki miehistä poiketen koulutuksen ja toimittajan työn kautta (Blomberg 1984, 64).

Suomalaisen urheilujournalismin alkuhistoria voidaan yhdistää tiettyihin henkilöihin, jotka olivat Pänkäläisen (1998, 13) mukaan vastuussa siitä, minkälaiseksi urheilujournalismin perusta muotoutui. Yksi näistä henkilöistä oli Martti Jukola. Hän oli tunnettu urheilu- ja päätoimittaja. Pänkäläisen (1998, 13) mukaan Jukola oli äärimmäisen ”macho” urheilun suhteen. Jukola esimerkiksi kuvaili urheilun ja naiseuden välistä suhdetta vuonna 1928 seuraavasti: ”Naiset kuuluvat sänkykamariin, eivät olympiastadionille” (Pänkäläinen 1998, 23). Mikäli Jukolan jättämät lausahdukset ovat osa sitä historiaa ja perustaa, joka suomalaiselle urheilujournalismille on rakennettu, ei urheilujournalismi ole houkutelut liiaksi naisia mukaansa. Pänkäläinen (1998, 29) on lisäksi todennut, että suomalainen urheilujournalismi on muuttunut historian saatossa perusrakenteiltaan hitaasti. Tästä voi päätellä, että urheilujournalismin maskuliininen hegemonia on syvään juurrutettua, ja sitä on vaikea poistaa suomalaisen urheilujournalismin perustoista.

Pänkäläinen (1998, 29) on listannut asioita, joita hän on havainnut tarkastellessaan suomalaista urheilujournalismia. Ne ovat seuraavat: ”1) se on miesten luomaa ja ylläpitämää, 2) se muuttuu hitaasti, perusrakenteiltaan tuskin lainkaan, 3) se on miesten kilpa- ja huippu-urheiluun keskittyvää, 4) se on tiettyihin kansallisiin ja valtalajeihin keskittyvää, 5) se suhtautuu uusiin lajeihin passiivisen myönteisesti ja 6) se on erityisesti nuorten ja keski-ikäisten miesten suosima sisältöaines”. Tämän tutkielman kannalta Pänkäläisen listauksen kohdat 1, 2, 3 ja 6 ovat erityisen tärkeitä havaintoja. Nämä havainnot suomalaisesta urheilujournalismista kielivät urheilussa ja urheilujournalismissa historiallisesti vallinneesta maskuliinisesta hegemoniasta.

Journalistikunnan historiallista maskuliinisuutta kuvaa myös se, että Sanomalehdenkustantajain Liitto esitti vuonna 1945, että naisille tulisi maksaa 15 prosenttia huonompaa palkkaa kuin heidän mieskollegoilleen. Perusteeksi tälle esitettiin se, että naiset olisivat tehneet toimituksissa ainoastaan rutiininomaisia töitä, jotka eivät vaadi suuria ponnisteluja. (Blomberg 1984, 17) Naisten syrjintä journalistien ammattikunnassa oli syvällä rakenteissa, jota kuvaa hyvin Sanomalehdenkustantajain Liiton esitys naistoimittajien palkkauksen heikentämisestä.

Journalismin miehisen historian yhtenä selityksenä on reproduktioprosessin sukupuolittuneisuus. Reproduktiolla tarkoitetaan hedelmöittämisen, raskauden, synnytyksen sekä niihin läheisesti liittyvien ruumiillisten prosessien kokonaisuutta. Nainen on reproduktioprosessin kannalta korvaamaton, ja lisääntyminen on nähty yhteiskunnallisessa työnjaossa naisten tärkeimpänä työnä. Vaimojen ja äitien ansiotyö nähtiin sosiaalisena ongelmana, johon tuli etsiä ratkaisu, kunnes 1960-luvulla alettiin käymään keskustelua sukupuolten tasavertaisista mahdollisuuksista työntekoon, opiskeluun ja yhteiskunnassa toimimiseen. Ennen tätä asenteiden ja ilmapiirin muutosta naisten tehtävä ei ollut käydä töissä ja toimia kodin ulkopuolisissa tehtävissä. (Vuori 2012)

Systemaattinen ja rakenteellinen epätasa-arvo on syrjäyttänyt naisia läpi historian työelämästä, ja samalla luonnollisesti myös (urheilu)journalismista. Tätä epätasa-arvoa puoltavat Schmidtin (2018) havainnot siitä, että viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana esimerkiksi Yhdysvalloissa naistoimittajat olivat kirjoittaneet urheilu-uutisista noin kymmenen prosenttia, Australiassa seitsemän prosenttia ja Iso-Britanniassa vain kaksi prosenttia. Nämä lukemat viittaavat siihen, että urheilujournalismin työmarkkinat ovat olleet vahvan sukupuolittuneen segregaaation tiukassa otteessa.

Creedonin (1998) mukaan urheilun keskeinen teema on miessukupuolen ylemmyys ja naissukupuolen alemmuus. Hänen mukaansa urheilujournalismissa käytetään perinteisiä ”naispuolisen” tai ”naisellisuuden” määritelmiä ”urheilijan” ja ”urheilullisen” vastakohtana, jolloin miehisydestä tulee standardi, jolla suorituskyykyä mitataan ja arvioidaan. Urheilusuorituksen katsotaan olevan hyvä, kun se täyttää ”miehiset” standardit; hyppy on pitkä, pelaaja on iso ja nopea, laukaus on kova ja taklaus on voimakas tai aggressiivinen. Tämä standardi voi ulkoistaa naisia urheilullisesta toiminnasta ja lopulta kenties urheilujournalismin alalta. Se näkyy tyttöjen ja naisten tavassa ymmärtää sekä omaa kehollisuuttaan että sitä, kenelle urheilu kuuluu.

Esimerkiksi McCallisterin, Blinden ja Phillipsin (2003) mukaan 11–13-vuotiaiden tyttöjen uskomukset urheilusta ja liikunnasta ovat sukupuolittuneita. Tutkimuskohteena olleet tytöt pitivät itseään urheilutaidoiltaan poikia heikompina ja urheilun normina miehisyttä. Bruce (2013) huomauttaa, että tiedotusvälineillä on suuri vastuu urheilun kuvan rakentamisessa, ja urheilujournalismi viestittää kuluttajille, että tärkeät urheilu-uutiset ovat uutisia miehistä.

Strongin (2007) mukaan urheilujournalismilla on pitkä historia miehisenä alana. Urheilujournalismi vahvistaa kuvilla ja kertomuksilla historiallista yhteyttä urheilun ja miesten sekä maskuliinisuuden välillä (Bruce 2013). Urheilujournalismin miehisyys on seurausta siitä, että urheilu itsessään on ollut historiallisesti miesten hallitsemaa toimintaa, johon naisilla ei ole ollut asiaa.

Tutkijat ovat havainneet, että sekä sukupuolella että etnisellä taustalla on merkittävä vaikutus siinä, pitävätkö ihmiset urheilutoimittajaa uskottavana ja osaavana. Mitä enemmän urheilutoimittaja muistuttaa urheilijoita, sitä todennäköisemmin hänet koetaan asiantuntevaksi kyseisessä lajissa. Suurimman osan uutisista käsitellessä nimenomaan miesten urheilua, naisurheilutoimittajia pidetään vähemmän uskottavina verrattuna miesurheilutoimittajiin. (Mastro, Seate, Blecha & Gallegos 2012, 469)

Blombergin (1984) mukaan urheilijan ja naisen roolit on nähty toisilleen vastakkaisina. Urheilun on katsottu vaarantavan naisen imagoa, sillä urheilu on mielletty miesten toiminnaksi. (Blomberg 1984, 30) Vaikka yhteiskunnan monella muulla osa-alueella on otettu suuria harppauksia sukupuolten välisessä tasa-arvossa, urheilu ja urheilujournalismi ovat historiallisesti näyttäneet laahaavan perässä. Tämän on todennut Hargreaves (1994, 23) kirjoittaessaan, että urheilussa miehinen hegemonia on ollut vastustuskykyisempi muutokselle kuin muilla kulttuurialueilla. Naiset ovatkin päässeet journalismin muille osa-alueille mukaan huomattavasti urheilujournalismia aiemmin (Chambers, Steiner & Fleming 2004, 7).

3.2 Naisten matka urheilutoimituksiin

Tässä aluvussa käsitellään urheilujournalismin naishistoriaa eli sitä, kuinka naiset ovat raivanneet tiensä urheilutoimituksiin. Käsittely on jaettu kolmeen alalukuun, joista

ensimmäinen käsittelee aikaa ennen 1970-lukua, toinen vuosien 1970–2000 välistä aikaa ja kolmas nykyaikaa 2000-luvulta lähtien. Jaottelu perustuu urheilujournalismin sukupuolten välisessä tasa-arvossa tapahtuneisiin murroksiin ja asenteiden muutoksiin.

Naisten matka urheilutoimituksiin alkoi siitä, että he ylipäänsä pääsivät mukaan journalismin kentälle. Urheilujournalismi ei ole ollut ensimmäisiä journalismin lajeja, joille naiset ovat päässeet toimimaan, vaan pikemminkin viimeinen. 1800-luvun puolivälissä pieni osa naisia oli pystynyt murtautumaan journalismin miehelle kentälle maailmalla, mutta siitä huolimatta naisia pidettiin uutisten kuluttajina eikä niiden tuottajina (Chambers ym. 2004, 7). Mainostuloista tuli sanomalehdille tärkeä tulonlähde 1880-luvulta alkaen, mikä synnytti täysin uuden ”naisjournalismin” muodon, jonka uutisaiheet suunnattiin naislukijoita ajatellen. Etenkin koulutetut keskiluokkaiset naiset pitivät journalismia lumoavana urana, jonka avulla saattoi irtautua naisille tyypillisestä sulkeutumisesta kotitalouteen. Naistoimittajat kuitenkin pysyivät tiukasti ”pehmeiden”, ei-vakavien uutisaiheiden parissa, ja naislukijoiden ajateltiin olevan kiinnostuneita vain juoruista. (Chambers ym. 2004, 7) Urheilutoimituksiin ei täten naispuolisilla henkilöillä ollut asiaa.

Journalismi alkoi näyttäytyä naisille mahdollisena urana, kun naisasialiike kasvoi voimakkaasti 1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenien aikana, jotka olivat niin sanottuja ”modernisoinnin vuosia” (Djerf-Pierre 2007). Suomessa naisille annettiin oikeus äänestää vuonna 1906 osana yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Djerf-Pierrin (2007) mukaan journalismin miesvaltaa ei kuitenkaan kyseenalaistettu, ja ainoastaan tietyt kattavuusalueet olivat avoimia naisjournalisteille. Blombergin (1984, 17) mukaan Suomessa oli maan itsenäistymisen aikaan yhteensä vajaa kymmenen naistoimittajaa. Miesääni kuultiin normina radiossa, ja kun ruotsalaisessa radiossa esiintyi vuonna 1938 naisääni, siitä aiheutui protestointien myrsky. Chambersin ym. (2004, 8) mukaan syynä naisääneen koettuun sopimattomuuteen oli se, että naisääni oli liian korkea ja siitä puuttui auktoriteettia.

Vaikka pieni osa naisia oli onnistunut pääsemään urheilutoimituksiin, journalismin ensimmäiset harjoittajat koostuivat lähinnä miehistä. Ensimmäinen (1914–1918) ja toinen maailmansota (1939–1945) antoivat ympäri maailmaa naisjournalisteille kuitenkin vihdoin tilaisuuden. Maailmansodat loivat naisille mahdollisuuden sekä päästä mukaan journalismin kentälle entistä suuremmalla volyyymilla että edetä urallaan siirtymällä kirjoittamaan ”vakavista” uutisista, kuten sodankäynnistä, kevyiden uutisten sijaan (Chambers ym. 2004, 7).

Kun miehet olivat monissa maissa rintamalla, tarvittiin naisia kotitöiden ja sairaanhoidon lisäksi myös raportoimaan rintamien tilanteista, sillä suurin osa miestoimittajista oli mukana taisteluissa. Ensimmäisillä naisjournalisteilla oli paljon sosiaalista pääomaa, kun kyseessä oli ylempään keskiluokkaan kuuluvia naisia, jotka olivat vaikutusvaltaisten miesten tyttäriä, ystäviä tai vaimoja (Djerf-Pierre 2007).

Hiljalleen modernisoituvat yhteiskunnat sekä 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen tapahtumat antoivat naisille mahdollisuuden päästä mukaan journalismin kentälle, mutta vain miesten säätelemiin positioihin. Seuraavissa alaluvuissa (3.2.1, 3.2.2 ja 3.2.3) syvennyttään käsittelemään naisjournalistien matkaa urheilutoimituksiin.

3.2.1 Pukuhuoneiden lukitut ovet – aika ennen 1970-lukua

Urheilun oletettiin olevan naisten terveydelle vaarallista vielä 1850-luvulla, eikä naisia haluttu päästää mukaan urheiluun, joka oli miesten oma alue (Blomberg 1984, 26). Urheilun miehisyden lisäksi myös urheilujournalismia on perinteisesti pidetty miesten omana alueena (Strong 2007). Esimerkiksi Columbian yliopisto Yhdysvalloissa rajoitti journalismia opiskelevien naisten määrän kymmenen prosentin kiintiöön, ja tämä käytäntö pysyi ennallaan 1960-luvun loppupuolelle saakka (Lafky 1993, 93). Ei ollut siis harvinaista, että naisia ulkoistettiin journalismin piiristä systemaattisin ja rakenteellisin keinoin.

Miesurheilijoiden pukuhuoneiden lukitut ovet toimivat symbolina naisurheilutoimittajien vaikeuksille päästä työskentelemään urheilujournalismin alalle. Naisurheilutoimittajilla ei ollut pääsyä samoihin paikkoihin kuin miestoimittajilla, mitä käytettiin perusteluna sille, ettei naisia palkattu urheilutoimittajiksi (Chambers ym. 2004, 114). Ennen vuotta 1978 oli yleistä, että naisurheilutoimittajia ei päästetty miesurheilijoiden pukuhuoneisiin tekemään työtään. Joissakin sarjoissa oli yksittäisiä valmentajia, jotka päästivät naisurheilutoimittajia pukuhuoneisiin. Niitä naisurheilutoimittajia, jotka saivat pääsyn pukuhuoneisiin, oudoksuttiin ja kohdeltiin kummajaisina. (Chambers ym. 2004, 115) Valtaosa naisurheilutoimittajista joutui odottamaan pukuhuoneiden ulkopuolella haastateltavia, ja useimmiten naiset joutuivat nyhtämään urheilijoiden sitaatteja miestoimittajilta (Let Them Wear Towels 2013). Mozisekin (2015, 18) mukaan pukuhuonehenkilökunnan auktoriteettia pyrittiin vahvistamaan naisten seksuaalisoinnin kustannuksella, niin että naisurheilutoimittajilta evättiin pääsy pukuhuoneisiin.

Suomen kaksi ensimmäistä naisurheilutoimittajaa aloittivat työnsä vuosien 1967 ja 1968 välisenä aikana. Toinen heistä pääsi urheilutoimittajien kurssille perhesuhteiden avulla, muuten häntä ei olisi päästetty osallistumaan. Toinen taas pääsi vastustelun jälkeen urheilutoimitukseen harjoitteluun, vaikka aluksi oli väitetty, että urheilun huumori on herkille naisille liian rankkaa. (Blomberg 1984, 59) Blombergin haastattelemat naisurheilutoimittajat kertoivat, että naisurheilutoimittajan alkutaipale oli rankka, sillä naisia kohdeltiin ”setämäisesti ja vähätellen”. Esimerkiksi haastattelutilanteessa heidän ammattitaitoaan kyseenalaistettiin, he joutuivat flirttailun kohteeksi, ja jotkut urheilijat jopa kieltäytyivät puhumasta naisurheilutoimittajalle. (Blomberg 1984, 74)

Djerf-Pierren (2007) ilmaisu siitä, että 1950-luku oli Ruotsissa ”kotiäitien” aikaa, kuvaa tämän ajanjakson yleistä ilmapiiriä sukupuolten välisen tasa-arvon suhteen. Samanlainen tunnelma vallitsi etenkin ennen 1960-lukua myös Suomessa, jolloin naisten haluttiin pysyvän kotona (Vuori 2012). Ruotsissa sanomalehtien miesvaltaisimmat journalismin osa-alueet olivat urheilu, talous ja politiikka, joissa miehet kirjoittivat 90 prosenttia artikkeleista (Djerf-Pierre 2007). Perinteisiä naisten raportointialueita olivat Blombergin (1984, 15) mukaan muun muassa perhe, koti, lapset, ruoka, muoti, julkkikset, kasvatus ja naisasiat – ei urheilu tai politiikka. Aika ennen 1970-lukua oli naisurheilutoimittajien kannalta suhteellisen apaattista. Heidän paikkansa ei ollut pukukopissa vaan käytävällä.

3.2.2 Tienraivaajat – 1970–2000

Feminismin niin sanotun ”toisen aallon” aikaan 1970-luvulla naiset alkoivat vaatia samanlaisia oikeuksia ja mahdollisuuksia kuin miehillä oli (Everbach & Matysiak 2010). Feministiliikkeen kannustamana ja mahdollistamana naisjournalistit järjestäytyivät vastustamaan syrjintää sekä taistelemaan oikeudenmukaisempien palkkojen ja rekrytointien puolesta (Steiner 2012). Ponnistelu tuotti tuloksia, ja 1970-luvulla naisurheilutoimittajien määrä kasvoi Yhdysvalloissa huomattavasti (Chambers ym. 2004, 115). Blomberg (1984, 1) kirjoitti 1980-luvun alkupuolella, että vaikka nainen on edelleen harvinaisuus urheilujournalistien ammattikunnassa, ”enää ei pidetä naista täysin sopimattomana urheilutoimittajaksi”. Naisasialiikkeen toiminnan lisäksi naisurheilutoimittajien matka urheilutoimituksiin on käyty

kansainvälisen huomion siivittämänä, ja huomion keskipisteenä ovat useaan otteeseen olleet yksittäiset syrjinnän tapaukset, joista esitellen seuraavaksi yhden keskeisen.

Vuonna 1978 Sports Illustratedin emoyhtiö Time Inc. haastoi yhdysvaltalaisen ammattilaisbaseballjoukkue New York Yankeesin oikeuteen naisurheilutoimittaja Melissa Ludtken puolesta (Antunovic 2018). Ludtkelta oli kielletty pääsy edellä mainitun joukkueen pukuhuoneeseen, johon hänen mieskollegansa pääsivät ongelmitta (Everbach & Matysiak 2010). Ludtke vaati oikeutta päästä tekemään työtä tasa-arvoisin mahdollisuuksin, sillä pukuhuone oli urheilutoimittajille äärimmäisen tärkeä paikka saada urheilijoilta sitaatteja ja näkemyksiä juuri pelatusta ottelusta. Syytetyt väittivät sulkevansa naisurheilutoimittajilta pääsyn pukuhuoneisiin pelaajien yksityisyyden, kohtuullisuuden ja baseballin ”koko perheen urheilu” -maineen tähden (Chambers ym. 2004, 131). Ludtke ja Time Inc. voittivat kuitenkin lopulta oikeusjuttunsa, mikä merkitsi sitä, että New York Yankeesin oli jatkossa päästettävä myös naistoimittajia miesurheilijoiden pukuhuoneisiin (Everbach & Matysiak 2010). Tämä sääntö koski kuitenkin toistaiseksi vain New York Yankeesin pukuhuoneita, eikä velvoittanut suoranaisesti muita joukkueita toimimaan samoin. Oikeusjutun vaikutusta Yhdysvaltain urheilujournalismin tasa-arvotilanteeseen ei pidä kuitenkaan aliarvioida, sillä suuren joukkueen uusi toimintatapa toimi merkittävänä suunnannäyttäjänä muille Major League Baseball -sarjan joukkueille.

Oikeusjutussa syytetyt joukkueen New York Yankeesin mukaan ongelmana naisurheilutoimittajien pukuhuoneisiin päästämiseksi oli muun muassa miesurheilijoiden yksityisyys (Chambers ym. 2004, 131). Miesurheilijat vaihtavat pukuhuoneissa vaatteensa ja peseytyvät, joten alastomuus nähtiin ongelmana. Naisurheilutoimittajat vastasivat näihin väitöksiin esittämällä kysymyksen siitä, mikseivät miesurheilijat voisi laittaa pyyhkeitä päälleen toimittajien haastatteluiden ajaksi. Naisurheilutoimittajien mukaan pyyhkeiden tarjoaminen pelaajille ei ollut oikea ongelma, vaan siitä tehtiin ongelma, koska naisia ei haluttu päästää miesten reviiirille urheilumaailmaan. (Let Them Wear Towels 2013.) Everbach ja Matysiak (2010) kirjoittavat, että naiset, jotka tulivat 1970–1990-lukujen aikana urheilujournalismin alalle, joutuivat ”poikaklubiin”, jossa he olivat ulkopuolisia.

Yhdysvalloissa naisurheilutoimittajien matka urheilutoimituksiin käytiin äänekkäästi, median raportoidessa siitä vimmatusti. Julkisuudesta oli käytännön kannalta paljon hyötyä. Se johti muodollisiin sääntömuutoksiin NHL-jääkiekkoliigassa, jossa määrättiin vuonna 1982 yhtäläiset

säännöt pukuhuoneisiin pääsystä sukupuolten välillä. Vuonna 1985 vastaavat muodolliset sääntömuutokset tehtiin Yhdysvalloissa myös baseballin pääliigan MLB:n osalta. (Chambers ym. 2004, 115) Pukuhuoneisiin pääsy oli naisurheilutoimittajille äärimmäisen tärkeä asia, sillä se mahdollisti tasa-arvoiset mahdollisuudet sitaattien saamiseen urheilijoilta, ja nosti naisurheilutoimittajat otsikoihin Yhdysvalloissa (Everbach & Matysiak 2010).

On huomioitava, että edellä käsitelty tasa-arvotaistelu on käyty Yhdysvalloissa. Vielä vuonna 1983 Suomessa Yleisradion johtokunnassa, radio- ja televisioyksikköjen johdossa sekä ulkomaankirjeenvaihdossa kaikki toimijat olivat miehiä (Blomberg 1984, 13). Vaikka edistystä oli siis maailmalla tapahtunut ja naisurheilutoimittajien määrä oli yleisesti noussut, ei vertikaalinen ja horisontaalinen segregatio ollut missään nimessä poistunut. Vuoden 1983 lopussa Suomessa oli Blombergin (1984, 93) mukaan yhteensä noin 1000 pää- tai sivutoimista urheilutoimittajaa, joista noin neljä prosenttia oli naisia. Kehitys ei siis ole ollut yhtenäistä ja samanaikaista ympäri maailman. Yhdysvaltojen voidaan katsoa toimineen eräänlaisena suunnannäyttäjänä naisurheilutoimittajien aseman parantamisen suhteen.

Naisurheilutoimittajat, jotka kykenivät raivaamaan tietä tuleville naisurheilutoimittajien sukupolville ”murtamalla pukuhuoneiden lukon” 1970- ja 1980-lukujen aikana Yhdysvalloissa, kohtasivat suurta vastarintaa ja häirintää urheilijoilta, joukkueiden omistajilta sekä faneilta (Everbach & Matysiak 2010). Dischin ja Kanen (1996) mukaan naisurheilutoimittajien läsnäolo miesurheilijoiden pukuhuoneissa herätti vastustusta, sillä nainen representoi kriittistä ääntä, eikä vastannut urheilujournalismin ammattilaisena toimiessaan yhteiskunnan naisnormia.

Vaikka kehitystä naisurheilutoimittajien aseman ja määrän suhteen oli tapahtunut 1900-luvun loppupuoliskolla, häirintää ja syrjintää esiintyi edelleen. Syyskuussa 1990, useita vuosia pukuhuoneiden ovien avautumisen jälkeen naisurheilutoimittaja Lisa Olson joutui New England Patriots -joukkueen jäsenten seksuaalisen ahdistelun ja häirinnän kohteeksi pukuhuoneessa (Disch & Kane 1996). Haastattelun aikana New England Patriots -joukkueen pelaajat pilkkasivat Olsonia verbaalisesti, ja yksi pelaajista näytti sukuelintään, syyttäen häntä työnsä tekemisen sijaan ”katsomisesta” (Chambers ym. 2004, 115). Sen jälkeen, kun tiedotusvälineet olivat raportoineet tapahtuneesta, New England Patriots -joukkueen omistaja Victor Kiam totesi julkisesti Olsonin olevan ”a classic bitch” eli ”klassinen narttu” (Everbach 2018).

Naisurheilutoimittajat kohtasivat 1990- ja 2000-luvun aikana usein verbaalista väkivaltaa niin urheilijoilta, urheiluvaikuttajilta kuin urheilufaneiltakin (Everbach & Matysiak 2010). Vuonna 1996 tehdyssä tutkimuksessa selvisi, että kaksi kolmasosaa naisurheilutoimittajista oli kokenut sukupuoleen perustuvaa häirintää (Walsh-Childers, Chance & Herzog 1996). Myös Blombergin (1984) haastattelemista suomalaisista naisurheilutoimittajista moni raportoi sukupuoleen liittyvää syrjintää, ja 70 prosenttia heistä kertoi kohdanneensa ennakkoluuloista suhtautumista sukupuoltansa kohtaan.

Naisurheilutoimittajien määrän lisääntyminen etenkin 1980-luvun aikana ei johtunut ainoastaan naisurheilutoimittajien taistelusta tasa-arvon eteen, vaan naisten määrä työelämässä oli yleisesti lisääntynyt voimakkaasti (Schoch & Ohl 2011). Esimerkiksi Ruotsissa journalismin kaikkien osa-alueiden naistoimittajien määrä nousi 12 prosenttia 1980-luvun aikana (Djerf-Pierre 2007). Noin 1950-luvulta alkaen rakennetusta hyvinvointivaltiosta on ollut naissukupuolelle huomattavan paljon hyötyä, sillä se on vähentänyt riippuvuutta mieheen ja lisännyt mahdollisuuksia naisen itsenäiseen toimeentuloon (Metteri 2012). Vuonna 1970 joka toinen suomalainen nainen kävi töissä kodin ulkopuolella. Vuonna 1973 Suomessa hyväksyttiin päivähoidolaki, joka tarjosi naisille mahdollisuuden mennä työelämään, sillä lapsia ei tarvinnut jäädä hoitamaan kotiin. (Vuori 2012)

3.2.3 Edistystä ja etenemisvaikeuksia – 2000-

Suomessa toimivien naisurheilutoimittajien määrästä ei ole ajankohtaista julkista rekisteriä. Naisjäseniä kuului vuonna 2020 Suomen Urheilutoimittajain Liittoon pääsihteeri Jakosen mukaan 140, kun koko liiton jäsenmäärä on yhteensä 1248 (Jakonen 2020, henkilökohtainen tiedonanto). Vuonna 2022 naisia kuului liittoon 112, kun koko liiton jäsenmäärä oli 1025 (Jakonen 2022, henkilökohtainen tiedonanto). Naisia liiton kokonaisjäsenmäärästä oli siis molempina vuosina 11 prosenttia ja miehiä 89 prosenttia. Eron voidaan sanoa olevan hyvinkin suuri.

On kuitenkin otettava huomioon, että kaikki urheilujournalismin alalla toimivat naiset ja miehet eivät kuulu Urheilutoimittajain Liittoon. Toinen huomioitava asia on se, että liittoon kuuluu A-, B- sekä opiskelijajäseniä. Näistä A-jäsenet toimivat vakituisesti alalla, ja B-jäsenet ovat sivutoimisia freelancer-toimittajia (Jakonen 2020, henkilökohtainen tiedonanto). Siitä, kuinka

moni nainen työskentelee Suomessa aktiivisesti urheilujournalismin alalla, ei tutkielman kirjoitushetkellä ole ehdottoman varmaa tietoa, mutta Urheilutoimittajain Liiton naisjäsenmäärä antaa viitteitä siitä, että naisurheilutoimittajia on suhteessa miesurheilutoimittajiin hyvin vähän.

Chambersin ym. (2004, 2) mukaan naistoimittajien määrä on monissa maailman maissa noussut dramaattisesti 1900-luvun loppupuolelta alkaen. Schochin ja Ohlin (2021, 274) mukaan naisten asema urheilutoimituksissa alkoi kohentua nimenomaan 2000-luvulla. Heidän mukaansa tähän on kaksi pääasiallista syytä: 1) ”markkinointi”, eli urheilutoimitusten hyvän kuvan edistäminen ja 2) eettiset syyt eli naisten läsnäolon tukeminen.

Myös Strongin (2007) mukaan naiset ovat ”tunkeutuneet” journalismin kentälle, ja muodostavat nykyään usein enemmistön journalistikoulutuksista valmistuneista. Yksityiskohtaisempi tarkastelu kuitenkin paljastaa, että sukupuolten välinen tasa-arvo ei vieläkään toteudu journalismin kaikilla osa-alueilla – etenkin sanomalehdissä, hallinnossa ja joillakin journalismin raportointialueilla, kuten urheilussa. Tullessa 2000-luvulle on ollut yleistä, että nainen on monen alan erikoistoimittaja, mutta hyvin harva nainen toimii urheilutoimittajana sanomalehdessä. (Strong 2007) Sanomalehdet näyttävät edelleen olevan perässä tasa-arvokehityksessä muihin journalismin välitysmuotoihin verrattuna.

Global Media Monitoring Project, GMMP, on kansainvälisesti merkittävä tutkimusprojekti, joka suoritetaan viiden vuoden välein (Global Media Monitoring Project 2015). Sen tarkoituksena on kartoittaa tasa-arvotilanteen kehittymistä media-alalla. GMMP on tehty vuodesta 1995 lähtien. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään vuoden 2015 GMMP-projektin tuloksia, sillä vuoden 2020 tulokset käsittelevät laajalti COVID-19-pandemiaan liittyvää uutisointia, joka ei ole oleellista tämän tutkimuksen kannalta. Vuoden 2015 Global Media Monitoring Projectissa analysoitiin yhteensä 22 136 eri julkaisua 114:sta eri maasta (Global Media Monitoring Project 2015). Tiivistelmä vuoden 2015 GMMP-projektin tuloksista on taulukossa yksi.

TAULUKKO 1. Sukupuolijakauma ”Julkisuuden henkilöt, taide ja urheilu” uutiskategorian juttujen tekijöiden välillä 114:ssa eri maassa. Mukana uutisjutut sanomalehdissä, televisiossa ja radiossa. (Global Media Monitoring Project 2015)

Uutisjutun tekijän sukupuoli %	Vuosi					Muutos tehtyjen uutisjuttujen määrässä 1995–2015
	1995	2000	2005	2010	2015	
Nainen	24 %	23 %	28 %	26 %	23 %	-1 %
Mies	76 %	77 %	72 %	74 %	77 %	+1 %

GMMP 2015 -projektissa urheiluun liittyvät julkaisut luokiteltiin samaan kategoriaan julkisuudenhenkilöitä sekä taidetta käsittelevien julkaisujen kanssa. Luokittelu perustuneee viihteelliseen sisältöön. GMMP 2015 -tutkimusprojektissa ei ilmoitettu yksinään urheilujournalismin sisäistä sukupuolijakaumaa, vaan se sisältyy ”Celebrity, Arts & Sports” -kategorian keskiarvoon. On siis huomioitava, että muut kategoriaan kuuluvat journalismin osa-alueet vaikuttivat ryhmän sukupuolijakaumaan, eikä tulos täten kerro ainoastaan urheilujournalismin toimittajien nais-miesjakaumasta.

GMMP 2015 -tutkimuksen mukaan vuonna 1995 ”Celebrity, Arts & Sport” -kategorian uutisista 24 prosenttia oli naistoimittajien kirjoittamia. Vastaava lukema oli kymmenen vuoden jälkeen eli vuonna 2005 kasvanut neljä prosenttiyksikköä ollen tällöin 28 prosenttia. GMMP 2015 -tutkimuksen mukaan ”Celebrity, Arts & Sport” -kategorian uutista 23 prosenttia oli naistoimittajien kirjoittamia. 20 vuoden aikana tapahtunut muutos oli siis yhden prosenttiyksikön alaspäin. GMMP 2015 -tutkimuksen yhdeksi päälöydökseksi ilmoitettiin, että median sukupuolten välisen tasa-arvon edistyminen näyttää lähes pysähtyneen. Löydöksiä tukee myös Schmidtin (2018) tutkimus, jonka mukaan Yhdysvaltojen, Australian ja Iso-Britannian sanomalehdissä naistoimittajat olivat kirjoittajina vain pienessä osassa urheiluuutisista. Etenkin Iso-Britannian sanomalehdissä naisurheilutoimittajien kirjoittamia uutisia oli hyvin vähän.

Naisjournalistien kirjoittamat uutiset ovat nousseet viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana kuitenkin tiede- ja terveystuutisten, sosiaalisten ja oikeudellisten uutisten, rikollisuus- ja väkivaltauutisten, taloustuutisten sekä politiikkaa käsittelevien uutisten kohdalla. Sukupuolten välistä tasa-arvokehitystä näyttää GMMP-tutkimuksien mukaan tapahtuneen jonkin verran, mutta kategoria, johon urheilujournalismi kuuluu, näyttää pysähtyneen täysin sukupuolten välisessä tasa-arvokehityksessä. (GMMP 2015)

Franks ja O'Neill (2018) tutkivat naisurheilutoimittajien ammatillisia kokemuksia. Heidän haastattelemansa naisurheilutoimittajat, jotka olivat toimineet alalla pidempään, jopa vuosikymmeniä, kokivat, ettei alalla ole enää nykypäivänä merkittävää epätasa-arvoa miesten ja naisten välillä. Nämä kokemukset antavat kenties viitettä siitä, että urheilujournalismin alalla on otettu viime vuosikymmenien aikana askelia kohti sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Horky ja Nieland (2011) tekivät kattavan kansainvälisen tutkimuksen urheilujournalismin sukupuolijakaumasta. Tutkimuksessa oli mukana 80 sanomalehteä yli 20 eri maasta, ja Pohjoismaista mukana oli Tanska. Analysoitavana oli yhteensä yli 18 300 artikkelia. Tämän laajan tutkimuksen mukaan kaikista urheilu-uutisista kahdeksan prosenttia oli naistoimittajien kirjoittamia. Miehet kirjoittivat siis kansainvälisellä tasolla yli 90 prosenttia kaikista uutisista, jotka julkaistaan urheiluotsikon alla. (Horky & Nieland 2011) Viitteitä samansuuntaisiin tuloksiin antaa myös Suomen Urheilutoimittajain Liiton sukupuolijakauma.

Naisurheilutoimittajien tilanteen voidaankin kenties tiivistetysti sanoa parantuneen hieman, mutta ei merkittävästi. Edellä esitetyt tutkimustulokset antavat viitteitä siitä, että naisurheilutoimittajien kokeman syrjinnän määrä on urheiluliigoja koskevien lakimuutosten ja yleisen tasa-arvokehityksen siivittämänä vähentynyt hieman. Naisurheilutoimittajat muodostavat kuitenkin vain 12 prosentin osuuden urheilun kolumnisteista ja yhdeksän prosentin osuuden urheilun päätoimittajista Yhdysvalloissa (Everbach 2018). Tietty tyotehtävät ja johtotehtävät ovat siis edelleen tiukan miesvaltaisuuden otteessa.

Chambers ym. (2004, 2) tiivistävät argumenttinsa niin, että vaikka naisjournalistien määrä on kasvanut vakuuttavasti viime vuosikymmenten aikana, kasvu on ollut hyvin hajanaista. Naiset eivät ole vielä saavuttaneet niin kutsuttua ”kriittistä massaa” ”vakavan” journalismin osaluilla. Lisäksi naiset ovat vähemmistö uutisorganisaatioiden johtotehtävissä, joten niin kutsuttu näkymätön ”lasikatto” rajoittaa edelleen naisten ylennystä keskeisiin

päätöksentekotehtäviin. (Chambers ym. 2004, 2) Lasikatto tarkoittaa naisten kohtaamia systemaattisia haasteita johtoasemiin murtautumisessa. Kyse ei ole naistoimittajien huonoudesta tai riittämättömistä taidoista, vaan lasikattoilmiössä näkymättömät ja läpäisemättömät rakenteet estävät naisia siirtymästä johtoasemiin. (Steiner 2012) 1900-luvun lopulta alkaen naisurheilutoimittajien määrä on kasvanut ja edistystä on tapahtunut, mutta muun muassa etenemisvaikeudet aiheuttavat naisurheilutoimittajille edelleen ongelmia.

4 NAINEN URHEILUTOIMITTAJANA

Tässä luvussa paneudutaan siihen, millainen on naisurheilutoimittajien asema kansainvälisesti niin urheilutoimituksissa kuin urheilumaailmassakin. Käsittelyn kohteena ovat naisurheilutoimittajien vähäinen määrä, heille tyypilliset roolit urheilutoimituksissa, syrjinnän ja häirinnän kokemukset sekä niin sanottu ”naisellinen kirjoittaminen”.

4.1 Naisurheilutoimittajien vähäinen määrä

Vaikuttaa siltä, että naisten aliedustus urheilujournalismissa on johdonmukainen havainto, vaikka aste vaihtelee eri maiden välillä (Boczek, Dogruel & Schallhorn 2023, 1463). Hardinin ja Shainin (2006) mukaan urheilujournalismin alalla toimivat naiset ovat olleet sukupuolensa vuoksi ”ulkopuolisia”, ja naisia toimiikin urheilutoimittajina huomattavasti miehiä vähemmän. Pänkäläinen (1998, 8) kertoo urheilutoimittajien omien näkemysten naisurheilutoimittajien vähäiselle määrälle olleen se, että naiset eivät hakeudu alalle, koska ”vain harvasta äidistä olisi urheilun vuoro- ja viikonlopputyöhön”. Tämä havainto on kuitenkin jo yli kahdenkymmenenviiden vuoden takaa, jonka relevanttiuteen tulee suhtautua kriittisesti.

Urheilutapahtumat ja ottelut painottuvat nimenomaan iltoihin ja viikonloppuihin, ja niistä on raportoitava mahdollisimman nopeasti ottelun päättymisen jälkeen tai jopa sen aikana. Naiset ovat edelleen miehiä enemmän vastuussa hoivatehtävistä, joten vaativaa vuorotyötä ja äitiyttä voi olla vaikeaa yhdistää. Etenkin pitkät kisamatkat voivat tuottaa naisurheilutoimittajille vaikeuksia, sillä ne vaativat usein perheneuvotteluja ja kenties perheen ulkopuolista apua hoitotehtäviin (Schoch & Ohl 2011). Claringbouldin ym. (2004) mukaan on ollut yleistä, että miesurheilutoimittajalla on naispuolinen kumppani, joka kantaa valtaosan vastuusta kotitalouteen ja lastenhoitoon liittyen.

Tätä äitiyden, hoivavastuun ja vaativan vuorotyön välistä dilemmaa käsiteltiin De Vuystin ja Raeymaeckersin (2019) tutkimuksessa, jossa haastateltiin 19:ää hollannin kieltä puhuvaa naisuimittajaa. Jokainen haastateltavista kertoi esimerkkejä tapauksista, joissa naispuolinen kollega oli jättänyt uransa toimittajana, sillä äitiys ei sopinut toimittajan työn kanssa yhteen. Suurin osa haastateltavista näki työn ennakoimattomuuden ja epäsäännölliset työajat suurimpana ongelmana. Lähes jokainen sellaisista haastateltavista, jotka eivät olleet

työskennelleet johtotehtävissä, mainitsivat perheen ja lapset syyksi sille, etteivät olleet päässeet etenemään urallaan haluamallaan tavalla. (De Vuyst & Raeymaeckers 2019) Näyttää siltä, että äitiyteen ja hoivavastuuseen liittyvät ongelmat vaivaavat edelleen naisurheilutoimittajia.

Vaativa vuorotyö ei kuitenkaan ole kansainvälisen tutkimuksen varjolla ainoa syy, joka työntää naisia pois urheilujournalismin alalta. Naisurheilutoimittajien vähäisen määrän syitä selvittääkseen Everbach (2018) haastatteli yhdysvaltalaisessa tutkimuksessaan kahtatoista nykyistä tai uransa jättänyttä naisurheilutoimittajaa. Osa nuoremmista naisurheilutoimittajista kertoi, että oli joko jättänyt tai ajatteli jättävänsä työnsä urheilutoimittajana häirinnän, syrjinnän ja/tai epäoikeudenmukaisuuden takia. Huhut seksuaalisesta kanssakäymisestä urheilijoiden tai esimiesten kanssa vaivasivat osaa naisista. Myös Whiteside ja Hardin (2013) löysivät tutkimuksessaan samansuuntaisia löydöksiä. Monet naiset raportoivat uran lopettamisen syyksi seksuaalisen häirinnän tai sukupuoleen kohdistuvan syrjinnän. Nämä molemmat tutkimukset sijoittuivat Yhdysvaltoihin, joten niiden soveltuvuutta Suomen kontekstiin tulee tarkastella kriittisesti.

Strongin (2007) haastattelemat uusiseelantilaiset naistoimittajat taas selittivät naisten vähäistä määrää urheilutoimituksissa työpaikkojen saatavuudella. Heidän mukaansa työpaikan saaminen ja oman asemansa turvaaminen olivat urheilujournalismissa vaikeaa siksi, että työntekijöiden vaihtuvuus oli vähäistä, sillä urheilutoimittajat pitivät paikkansa usein muita toimittajia kauemmin. Useiden haastateltujen naistoimittajien mukaan heidän miespuoliset kollegansa olivat naisia kiinnostuneempia hakemaan avoimia työpaikkoja urheilujournalismista. Lisäksi kun töitä oli tarjolla, miehiä pyydettiin naisia todennäköisemmin hakemaan niihin. Haastatellut naistoimittajat pitivät haluttavampina tehtäviä ja paikkoja, joissa oli suurempi vaihtuvuus, jolloin haettavia työtehtäviä oli useammin tarjolla. (Strong 2007)

Naisurheilutoimittajien uran keston on havaittu olevan miesurheilutoimittajia lyhyempi (Smith 1999, 48). Naisurheilutoimittajien työuran lyhyt kesto vähentää naisten määrää urheilutoimituksissa. Hardin ja Shain (2005b) selvittivät, että 72 prosenttia heidän haastattelemistaan naisurheilutoimittajista, jotka olivat Association for Women in Sports Media -yhdistyksen jäseniä, oli harkinnut nykyisen urheilutoimittajauransa jättämistä. Syiksi uran lopettamiselle toimittajat esittivät usein hankalat työtunnit, etenemismahdollisuuksien puutteen ja epätydyttävän palkan.

Syitä naisurheilutoimittajien vähäiselle määrälle on löydetty myös pintaa syvemmltä. Franksin ja O’Neillin (2018) haastattelemat naisurheilutoimittajat uskoivat naisten vähäisen määrän urheilujournalismin alalla johtuvan osin liikunnan ja urheilun ruohonjuuritason toiminnasta. Poikia ja miehiä kenties kannustetaan enemmän liikunnan pariin kuin tyttöjä ja naisia. Esimerkiksi jalkapallo on laji, josta uutisoidaan kansainvälisellä tasolla eniten (Horky & Nieland 2011), ja jalkapalloa sekä harrastaa että pelaa amatikseen huipputasolla enemmän miehet kuin naiset (Franks & O’Neill 2018). Koska naisjalkapalloilijoiden representointi mediassa on hyvin vähäistä verrattuna miehiin, tytöt ja naiset eivät välttämättä tunne lajia omakseen ja hakeudu jalkapallon harrastetoiminnan pariin. Tämä voi osaltaan vaikuttaa taas siihen, että naiset eivät koe luontaiseksi pyrkiä työskentelemään urheilujournalismin pariin.

Schmidtin (2018) mukaan tutkimustulokset viittaavat siihen, ettei naisurheilutoimittajien vähäisyyttä selitä naisten mielenkiinnon puute urheilua kohtaan, vaan heidän määräänsä laskevat edellä mainitut sosiaaliset paineet ja roolit, stigmat sekä urheilumaailman maskuliininen hegemonia. Schmidtin (2015) haastattelemien opiskelijalehtien toimittajien mukaan sulkupuolistereotypiat olivat urheilutoimittajien epätasaisen sukupuolijakauman taustalla. Sukupuolisosialisaatiolla oli siis haastateltavien mukaan tekemistä urheilusta ja urheilujournalismista kiinnostumisen sekä alalle suuntautumisen kannalta.

Sukupuolierottelu on historiallisesti ollut urheilujournalismissa voimakasta ja kestäväää (Chambers ym. 2004, 110). Pänkäläisen (1998, 29) mukaan urheilujournalismi on etenkin miesten suosima ala. Yleinen näkemys lieneekin se, ettei naisia kiinnosta urheilu ja siihen liittyvät uutiset samalla tavalla kuin miehiä. Tämä kiinnostuksen puute nähdään myös yksiselitteisenä syynä sille, miksi naisurheilutoimittajia on hyvin vähäinen määrä.

Urheilujournalismin alan miesvaltaisuus liittyy kenties osin siihen, että miehet kokevat urheilun omakseen ja raportoinnin siitä luontevaksi. Strong (2007) osoitti kuitenkin uusiseelantilaisia naisurheilutoimittajia tutkiessaan, että suurin osa naistoimittajista olisi valmis kirjoittamaan urheilusta. Hänen haastattelemistaan naistoimittajista 86 prosenttia totesi, että olisi valmis haasteeseen ja jopa odottaisi sitä innokkaasti. Samankaltaisia tuloksia sai myös Schmidt (2018), jonka mukaan naisten mielenkiinnon puute ei riitä selittämään sitä, että urheilumedia pyrkii syrjäyttämään naisurheilijoita ja -urheilutoimittajia, sillä naisurheilufanien ja -toimittajien määrä nousee tasaisesti Yhdysvalloissa, Iso-Britanniassa ja Australiassa.

Edellä mainitut syyt vaikuttavat tutkimusten mukaan siihen, että urheilujournalismin alalla toimii kansainvälisesti huomattavasti enemmän miehiä kuin naisia. Schochin (2013b) mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että urheilujournalismin työmarkkinat ovat eriytyneet sukupuolittuneesti. Urheilujournalismissa työelämän vertikaalinen segregatio eli eriytyminen tarkoittaa käytännössä sitä, että naistoimittajilla on miestoimittajia vaikeampi pääsy tehtäviin, joissa on paljon valtaa. Horisontaalinen segregatio taas ilmenee niin, että urheilujournalismin alalla enemmistö on miehiä, kun taas naiset päätyvät raportoimaan muista journalismin osa-alueista. (Schoch 2013b)

Naisurheilutoimittajien vähäinen määrä voidaan nähdä ongelmallisena. Tähän on syynä tokenismi-ilmiö (ks. luku 2.3), joka tekee vähemmistötyyppiin kuuluvien henkilöiden toiminnasta hankalampaa ryhmissä, joissa he ovat aliedustettuina. Naiset voivat miesvaltaisella urheilujournalismin alalla kohdata tokenismista johtuvaa epätasa-arvoista vuorovaikutusta, rakenteellista tai henkilökohtaista syrjintää sekä epämiellyttävää leimautumista. (Kanter 2006) Ratkaisuna ongelmiin on tokenismista kärsivän ryhmän suhteellisen määrän kasvattaminen. Naisia tarvitaan lisää miesvaltaisille aloille, jotta kohtelu voi kokonaisuudessaan muuttua tasa-arvoisemmaksi.

Naisten määrän kasvattaminen urheilutoimituksissa on tärkeää, sillä naisurheilutoimittajien vähäisellä määrällä on negatiivisia vaikutuksia heidän urakehitykseensä. Naisurheilutoimittajien on vaikeampi päästä epävirallisiin verkostoihin (Whiteside & Hardin 2013), jotka olisivat uralla etenemisen ja ammatillisen arvostuksen kannalta tärkeitä. Hardinin ja Whitesiden (2009) mukaan naisurheilutoimittajia kohdellaan naiseuden symboleina eikä yksilöinä, koska naisurheilutoimittajia on urheilujournalismin alalla kansainvälisesti alle 15 prosenttia. Whitesiden ja Hardinin (2013) mukaan naisurheilutoimittajien hallussa on tällöin vain vähän valtaa, ja heidän on hankala haastaa työpaikalla vallitsevia arvojärjestelmiä, jotka etuoikeuttavat tutkijoiden mukaan valkoihoisia miehiä. Naisurheilutoimittajien voi olla helpompi ja turvallisempi sekä haastaa urheilujournalismin maskuliinista hegemoniaa että nostaa julkiseen keskusteluun alan ongelmia sitten, kun heidän määränsä on kasvanut yli 15 prosenttiin (ks. luku 2.3).

O'Neill ja Franks (2018) painottavat naisurheilutoimittajien määrän kasvattamisessa työnantajien vastuuta. Heidän mukaansa työnantajien tulisi tarjota naistoimittajille entistä joustavampia työskentelymalleja, jotka mahdollistaisivat urheilujournalismin uran myös

perheellisille naisille. Lisäksi journalismin koulutuksella voi olla paljon annettavaa urheilujournalismin tasa-arvon kehitykselle, ja naisten rekrytoimiselle urheilujournalismin pariin (O'Neill & Franks 2018). Journalistin uralle valmistavalla koulutuksella on tärkeä rooli uusien urheilutoimittajien tulevaisuuden urapolun määrittämisessä, ja yleensä niin luennoilla kuin opiskelijalehdissäkin saadaan ensimmäisiä kokemuksia toimitustyöstä (Schmidt 2015).

4.2 Naisurheilutoimittajien asema ja roolit urheilujournalismin kentällä

Historiallisesti naisurheilutoimittajien roolina urheilutoimituksissa on ollut jättää jääkiekko ja jalkapallo miesten raportointialueeksi ja ottaa vastuu esimerkiksi voimistelusta, tanssista, taitoluistelusta ja joskus hiihdosta. Jääkiekko ja jalkapallo on nähty vaativina miesten lajeina, joista vain miestoimittajat voivat raportoida. (Blomberg 1984, 77) Naiset ovat perinteisesti vastanneet feminiinisinä pidettyjen, esteettisten lajien raportoinnista. Tässä luvussa tarkastellaan sitä, onko tilanne kuitenkin muuttunut kuluneiden vuosikymmenien aikana.

On joitakin tapauksia, joissa ihmiset tunnistavat ikään kuin luonnostaan sen, mikä on tehtävien hierakia; mitkä työtehtävät ovat niitä, joita arvostetaan, ja mitkä taas niitä, joita lähtökohtaisesti hyljeksitään. Urheilujournalismin kontekstissa jako ”hyviin ja huonoihin” raportointiaiheisiin tai lajeihin ei kuitenkaan ole toimiva, sillä ammattikunnassa ei ole yksimielisyyttä siitä, mikä on arvostetuinta työtä ja mikä ei. (Schoch & Ohl 2021, 275) Tällainen käsitys, että on olemassa vaativia lajeja, joista vain tietyt henkilöt voivat raportoida, on kenties nykypäivänä kaukana siitä, mitä urheilutoimituksissa arvostetaan.

Naisurheilutoimittajille annettua työnjakoa sekä työ- ja etenemismahdollisuuksia on kartoitettu kansainvälisessä tutkimuksessa. Schmidt (2018) tutki naisurheilutoimittajien asemaa Yhdysvalloissa, Iso-Britanniassa sekä Australiassa. Mukana tutkimuksessa oli 700 eri sanomalehteä. Hän totesi tutkimuksensa osoittaneen, että edellä mainituissa maissa naisurheilutoimittajien ammatilliset mahdollisuudet olivat kaukana miesurheilutoimittajien mahdollisuuksista. Myös Hardinin ja Shainin (2005b) haastattelemista naisurheilutoimittajista, jotka kertoivat ajattelevansa urheilujournalismin jättämistä, 15 prosenttia raportoi syyksi etenemisvaikeudet urallaan. Näiden kahden edellä mainitun tutkimuksen välissä on yli kymmenen vuotta, mutta ne molemmat raportoivat naisurheilutoimittajien kohtaavan heikkoja etenemismahdollisuuksia mieskollegoihinsa verrattuna.

Kuitenkin samassa Hardinin ja Shainin (2005b) tutkimuksessa kaikista tutkimukseen osallistuneista naisurheilutoimittajista kolme neljäsosaa oli samaa mieltä väitteen ”Naisten mahdollisuudet urheilujournalismin uralla ovat parempia kuin koskaan ennen” kanssa. Edistystä on siis naisurheilutoimittajien mukaan tapahtunut. Chambersin ym. (2004, 2) mukaan naisurheilutoimittajat kohtaavat kuitenkin edelleen vaikeuksia organisaation hierarkian korkeimmille tasoille etenemisessä. Ristiriitaisia tulkintoja naisurheilutoimittajien asemasta ja ammatillisista etenemismahdollisuuksista on siis olemassa.

Hardinin ja Shainin (2005a) haastattelemat naisurheilutoimittajat ilmaisivat turhautumisensa kokemaansa järjestelmälliseen syrjintään, joka rajoitti ja hankaloitti ylennyksien saamista sekä etenemistä urheilujournalistin uralla. Tästä ilmiöstä käytetään yleisesti ”lasikaton” metaforaa (Hardin & Shain 2005a). Naisurheilutoimittajilla on perinteisesti ollut miesurheilutoimittajia korkeampi peruskoulutustausta (Blomberg 1984, 61), joten kouluttautumattomuudesta ei ole löytynyt varhaisemmassakaan tutkimuksessa perusteluja lasikattoilmiölle. Miehisessä ammattikulttuurissa, kuten urheilujournalismissa, asenteet ja ennakkoluulot sekä sukupuolittuneet verkostot voivat kenties jarruttaa naisten etenemistä organisaation hierarkiassa.

Frolich (2004, 67) esittelee ”ystävyyssloukun” käsitteen, joka viittaa naisten sosiaalistumiseen naispuolisiin rooliodotuksiin. Kun naisjournalistit osoittavat heiltä odotettuja ”naisellisia” ja huolehtivia viestintätaitojaan, heille voi avautua ovi lähtötason työpaikkoihin. Nämä ominaisuudet muuttuvat kuitenkin haitallisiksi, kun naisjournalistit hakevat ylennystä tai johtotason positioita. Tällöin ”naisellisiin” viestintätaitoihin liitetään itsevarmuuden puute ja heikko johtajuus, joista nähdään haittaa johtotason työtehtävissä. ”Ystävyysloukku” onkin osa niitä näkymättömiä esteitä, joita lasikattoilmiössä kuvaillaan.

Schochin ja Ohlin (2021, 278) tutkimus osoitti, että suurin osa mies- ja naisurheilutoimittajista oli rekrytointimenettelyssä ikään kuin asetettu johonkin tiettyyn journalistiseen tyyliin, josta irrottautuminen koettiin vaikeaksi. Tämän nähtiin vahvistavan maskuliinista ja feminiinistä erottelua, ja ylläpitävän olemassa olevaa sukupuolijärjestystä urheilutoimituksissa. Päätoimittajat olivat tässä keskeisessä roolissa rekrytointimenettelyidensä ja sukupuolittuneiden odotustensa kautta. Tällä tarkoitetaan sitä, että nais- ja

miesurheilutoimittajien vastuualueita ja raportointia ohjasivat sukupuolittuneet käsitykset, joista oli vaikea irrottautua. (Schoch & Ohl 2021, 278)

Hardinin ja Shainin (2005a) haastattelemat naisurheilutoimittajat kertoivat, että toisaalta naissukupuoli voi toimia potentiaalisena etuna lähtötason työpaikkojen saamisessa. Naisia saatetaan kenties valita urheilutoimituksiin sukupuolikiintiön, toimittajakunnan moninaistamisen tai organisaation maineen kiillottamisen takia. Schochin ja Ohlin (2011) haastattelemat naisurheilutoimittajat kertoivat myös, että koska naisurheilutoimittajia on miesurheilutoimittajia huomattavasti vähemmän, urheilijat muistavat heidät paremmin ja muodostavat henkilökohtaisempia suhteita heidän kanssaan.

Luvussa 4.1. todettiin, kuinka naiseus voi toimia negatiivisena tekijänä urheilujournalismin alalla. Kuitenkin kansainvälisen tutkimuksen mukaan naiseus ollut myös ratkaisevassa asemassa urheilutoimittajaksi pääsemisessä. Sukupuoli on siis ollut positiivinen mahdollistaja, ei negatiivinen asia. Schochin ja Ohlin (2021, 274) haastattelemat sveitsiläiset naisurheilutoimittajat toivat esiin sen, että naiseus oli ollut heidän mielestään rekrytoinnin kannalta ratkaiseva tekijä. Puolet heidän haastattelemistaan naisurheilutoimittajista kertoi tietävänsä, että heidän palkkaamistaan helpotettiin, koska he olivat naisia, ja kokivat sen positiivisena syrjintänä. Heidän mukaansa päätoimittajan päätös palkata heidät perustui todennäköisesti siihen oletukseen, että he toivat erilaisen näkökulman urheilujournalismiin verrattuna mieskollegoihinsa (ks. luku 4.5).

Hardin, Shain ja Shultz-Poniatowski (2008) haastattelivat kymmentä yhdysvaltalaista naisurheilutoimittajaa, jotka olivat toimineet alalla alle kaksi vuotta. Lähes jokainen haastateltavista naisista uskoi, että heidät oli palkattu ”epäoikeudenmukaisesti” heidän sukupuolensa takia. Tutkimukseen osallistuneet naisurheilutoimittajat olivat omaksuneet vahvasti urheilujournalismin maskuliinisuuden ja hyväksyneet sen. Heidän mukaansa miesurheilutoimittajat tiesivät usein urheilusta naisia enemmän, ja lähes jokainen heistä kertoi mahdolliseksi oman uransa jättämisen perheenisäyksen vuoksi. Yksikään haastatelluista ei kyseenalaistanut urheilujournalismin miesvaltaisuutta tai naisille sosiaalisesti rakennettua velvollisuutta lastenhoitoon. (Hardin, Shain & Shultz-Poniatowski 2008) Havaintoihin on suhtauduttava kriittisesti, sillä tutkimuksen otos on pieni ja aikaa on kulunut 16 vuotta, mutta se antaa kuitenkin viitteitä siitä, että osa entisistä ja nykyisistä naisurheilutoimittajista on saattanut hyväksyä urheilujournalismin maskuliinisen hegemonian ja naissukupuolen sosiaaliset roolit.

Franksin ja O’Neillin (2018) tekemässä haastattelututkimuksessa jokainen haastateltu naisurheilutoimittaja oli sitä mieltä, että painetut sanomalehdet ovat jäljessä televisiolähetyksissä vallitsevaa sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tutkimus kohdistui Iso-Britanniaan, jossa BBC on suuri julkisesti rahoitettu mediayhtiö. Tämä johtaa siihen, että BBC:llä on julkinen velvollisuus valistaa katselijoita ja heijastaa yhteiskunnan monimuotoisuutta, eikä vain viihdyttää. (Franks & O’Neill 2018) Suomessa vastaava julkinen mediatoimija on Yleisradio, joka on kertonut pyrkivänsä sekä lisäämään henkilöstönsä monimuotoisuutta että edistämään tasaista sukupuolijakaumaa nais- ja miesvaltaisissa työrooleissa (Ylen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2020).

Yksityiset toimijat, kuten monet sanomalehdet, eivät välttämättä koe samanlaista painetta palkata naisia miesvaltaisiin työtehtäviin. Franksin ja O’Neillin (2018) haastattelemat naisurheilutoimittajat eivät olleet vakuuttuneita siitä, että muut kanavat palkkaisivat lähetyksiin naisia tasa-arvo mielessään. Tästä ovat samaa mieltä myös Organista ja Mazur (2020b), joiden mukaan naisia oli otettu urheilulähetysiin lähinnä miespuolisten katselijoiden houkuttelemiseksi. Franksin ja O’Neillin (2018) tutkimukseen osallistuneet naisjournalistit viittasivat tutkimuksessa esimerkiksi isobritannialaiseen Sky Sports -urheilukanavaan, joka heidän mukaansa suosi lähetyksissään ainoastaan nuoria ja viehättäviä naistoimittajia. Näihin väitteisiin tulee kuitenkin suhtautua kriittisesti, sillä ne voivat sisältää spekulointia ulkonäön ja ammattimaisuuden välisestä suhteesta.

Franksin ja O’Neillin (2018) haastatteleminen naisurheilutoimittajien mukaan naistoimittajat voivat olla yleisesti ottaen kiinnostuneempia työskentelemään TV-lähetysten tarjoamissa rooleissa kuin painetussa mediassa. Haastatellut kertoivat, että painetun median puolelta löytyi hyvin vähän roolimalleja naisille. Televisiosta roolimalleja löytyi enemmän, ja television parissa työskentely koettiin lumoavana ja kiinnostavana. (Franks & O’Neill 2018) Toisaalta painetun median merkitys joukkotiedotuksessa pienenee jatkuvasti, kun sosiaalinen media, nettilehdet ja TV-lähetykset raivaavat tilaa itselleen. Naistoimittajat pyrkinevätkin jatkossa digitalisaatiokehityksen myötä uusmedian pariin toimittajiksi, eivätkä kenties samalla tavalla painettuihin medioihin.

Steinerin (1998) mukaan naisurheilutoimittajat ovat joutuneet kamppailemaan urheilujournalismin ammattimaisuuden ja naisilta odotettujen sosiaalisten roolien ristitilassa.

Van Zoonen (1994, 54) taas kuvailee, että niin sanotut ”naiselliset” arvot, joihin naistoimittajat on sosiaalistettu – esimerkiksi myötätunto, kiltteys ja ystävällisyys – ovat ristiriidassa toimittajilta vaadittujen ominaisuuksien kanssa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi suoruus, epäluuloisuus sekä kovuus. Edellä mainitut kaksi tutkimusta ovat kuitenkin jo viime vuosituhaten tuulahduksia. Klaasin ja Boukesin (2022, 571) tuorehkoissa tutkimuksissa selvisi, että naistoimittajien taitoja epäillään edelleen. Tähän tutkimukseen osallistui 205 henkilöä 21:stä eri maasta. Miestoimittajien kirjoittamia uutisartikkeleita pidettiin kokonaisuudessaan merkittävästi uskottavampina, erityisesti silloin, kun artikkelilla oli ”tyypillinen miesaihe”.

Naisurheilutoimittajien asemaa urheilujournalismin kentällä voi vaikeuttaa sekä alan sisäinen että ulkoinen epäluuloisuus naisia kohtaan. Näitä tukevia löydöksiä tekivät Luisi, Adams ja Kilgore (2020, 8), kun he tutkivat naispuolisen urheiluselostajan koettua uskottavuutta verrattuna miespuoliseen kolleegaan. Tutkijat havaitsivat, että miespuolinen selostaja koettiin sekä uskottavammaksi että viihdyttävämmäksi kuin naispuolinen selostaja. Sillä, oliko arvioijana nainen vai mies, ei havaittu olevan merkitsevää vaikutusta. (Luisi ym. 2020, 8) Monet tutkijat ovat tehneet samankaltaisia löydöksiä, jotka viittaavat siihen, että urheilua seuraava yleisö ei pidä naisurheilutoimittajia yhtä uskottavana ja osaavana kuin miesurheilutoimittajia (ks. esim. Mudric, Burton & Lin 2016).

Franksin ja O’Neillin (2018) haastattelemat isobritannialaiset naisurheilutoimittajat kokivat, että heidän tuli todistella osaamistaan ja ammattitaitoaan enemmän kuin miesurheilutoimittajien. Myös Hardinin ja Shainin (2006) tutkimukseen osallistuneista yhdysvaltalaisista naisurheilutoimittajista lähes jokainen ilmaisi turhautumisensa siitä, että heidän täytyi jatkuvasti todistella ammattitaitoaan sekä kollegoilleen että urheilufaneille. Organista ja Mazur (2020b) tiivistivät asian niin, että naisurheilutoimittajilla on vaikeuksia saada kunnioitusta sekä luottamusta, ja heille osoitetaan vähemmän arvostettuja rooleja organisaatioiden sisällä.

Schmidtin (2018) mukaan toivoa urheilujournalismin tasa-arvotilanteen suhteen ei kannata kuitenkaan menettää, sillä hänen tutkimuksensa osoitti uuden journalistien sukupolven olevan entistä valveutuneempia. Nuoret nais- ja miestoimittajat tunnistivat, että naisurheilutoimittajien etenemismahdollisuudet olivat miesurheilutoimittajia heikommat, ja että naisurheilun näkyvyys oli matalalla tasolla.

4.3 Naisurheilutoimittajien kohtaama syrjintä ja häirintä

Se lähtökohta, että urheilujournalismin ensimmäiset julkaisut syntyivät miesten tekeminä, on jättänyt ikuisen jäljen urheilujournalismiin (Pänkäläinen 1998, 5). Vaikka naistoimittajien määrä on noussut viimeisten vuosikymmenten aikana ympäri maailmaa, heidät mielletään edelleen toimituksissa erilaisiksi kuin miespuoliset kollegansa. Miehisuus nähdään journalismin alalla ”neutraalina”, ja miestoimittajia kohdellaan yleisesti ammattilaisina, kun taas naistoimittajissa merkittävää on sukupuoli, jonka kautta heidän journalistista työtään määritellään. (Chambers ym. 2004, 1) Näistä havainnoista on kulunut jo vähintään kaksikymmentä vuotta, joten niitä on syytä tarkastella tässä luvussa myös tuoreemman tutkimuksen kautta.

Hardinin ja Shainin (2005b) kyselytutkimukseen osallistuneista naisurheilutoimittajista yli puolet kertoi kokeneensa syrjintää työtehtävissä tai työpaikallaan. Kuitenkin Franksin ja O’Neillin (2018) haastattelemat naisurheilutoimittajat kertoivat, että suurin osa heidän kokemastaan misogyniasta tai seksismistä ei ollut peräisin journalistien työyhteisön sisältä, vaan urheilukentiltä. Tämä Franksin ja O’Neillin tutkimus voi antaa viitteitä siitä, että misogynia toimitusten sisällä voisi kenties hiljalleen olla katoamassa, mutta urheiluväen, -fanien ja urheilijoiden asenteet olisivat vielä jäykkiä.

Naisurheilutoimittajien seksuaalisointi ja seksuaalinen häirintä on ollut verrattain yleistä, myös toimituksien sisällä. Pedersenin ym. (2007) tutkimuksen mukaan yli puolet 112 yhdysvaltalaisesta urheilutoimittajasta oli kokenut viimeisen vuoden aikana jonkinlaista seksuaalista häirintää työskennellessään urheilutoimittajana. Seksuaalisesta ahdistelusta ja häirinnästä raportoineet naisurheilutoimittajat ilmoittivat yhteensä 52 verbaalisen ahdistelun tapausta, 27 epätoivottua seksuaalista lähestymistä, 14 fyysistä seksuaalista ahdistelua ja 12 seksuaalista pyyntöä. Seksuaalisen ahdistelun ja häirinnän tekijöinä olivat olleet kollegat (31 %), muut urheilujournalismin ammattilaiset (22 %), urheilijat (18 %), valmentajat (15 %), välittömät esimiehet (9 %) sekä muut urheilujärjestöjen henkilöt (4 %). (Pedersen ym. 2007) Everbachin (2018) haastattelema naisurheilutoimittaja kertoi jättäneensä työnsä urheilutoimittajana perättömien seksuaalisten syytösten takia. Hän kertoi lisäksi, että urheilumaailmassa toimineet miehet olivat kehottaneet häntä harrastamaan seksiä miesurheilijoiden kanssa saadakseen urheilijoilta sitaatteja ja tietoja.

Chambersin ym. (2004, 1) mukaan televisiossa, jossa visuaalisella speaktaakkelilla on painoarvoa, naisjournalistien seksuaalisointi ja kauneuden korostaminen on perinteisesti ollut peittelemätöntä ja avointa. Hänen mukaansa naiset, jotka toimivat televisiolähetyksissä, saavat säännöllisesti negatiivisia kommentteja ja valituksia heidän ulkonäkönsä liittyen, ja katsojat seuraavat heidän ulkoista olemustaan paljon intensiivisemmin kuin miespuolisten toimittajien ulkonäköä. Waddellin (2021) mukaan naisurheilutoimittajien ulkonäkö on ”kaksiteräinen miekka”; heidän oletetaan näyttävän viehättäviltä, mutta toisaalta heidän ammattitaitoaan saatetaan epäillä heidän ulkonäkönsä seksuaalisoinnin vuoksi.

Vaikuttaa siltä, että sosiaalisen median kehitys, ja sitä myötä kasvanut vuorovaikutteisuus uutisten seuraajien kanssa ovat luoneet uudenlaisen alustan, jossa naisurheilutoimittajat voivat joutua maalitetuksi sukupuolensa takia. Tässä tilanteessa vähättelijöitä tai häiritsijöitä ovat kuitenkin uutisten seuraajat, eivät niinkään kollegat. (Franks & O’Neill 2018) Myös Sparren (2017) mukaan sosiaalinen media voi ”hukuttaa” naisurheilutoimittajat miesurheilufanien uhkailuun ja seksuaaliseen häirintään. Kenties sosiaalisen median tietyt ominaisuudet, kuten välittömyys, luovat otolliset mahdollisuudet vihapuheelle. Internetin keskustelupalstoilla tai sosiaalisen median alustojen kommenttiosioissa tapahtuvaa keskustelua ei usein etukäteen sensuroida, vaan tökerötkin kommentit julkaistaan reaaliajassa. Sosiaalinen ja interaktiivinen media voi lisätä jo ennestään syrjittyjen ryhmien saamaa vihapuhetta ja häirintää.

Demirin ja Ayhan (2022, 207) mukaan naisiin kohdistuva verkkohäirintä ilmenee monin eri tavoin, esimerkiksi halveksuntana, solvauksina, misogyniana ja seksuaalisina kommentteina. Tällaisille kommentteille altistuvat näiden tutkijoiden mukaan etenkin ne naiset, joilla on korkea sosiaalinen asema tai vaikutus yhteiskunnassa. Holtonin, Bélair-Gagnonin, Bossion ja Molyneuxin (2021, 1) mukaan naistoimittajat ovat saaneet yhä enemmän jatkuvia, uhkaavia verkkohäirintäviestejä sosiaalisen median käyttäjiltä. Tutkimukseen osallistuneet yhdysvaltalaiset toimittajat kokivat, etteivät uutistalot reagoi tällaiseen häirintään tarpeeksi tehokkaasti, vaan selviytymismekanismit oli löydettävä itsenäisesti. Tutkimuksessa raportoitiin etäännyttämisestä sosiaalisesta mediasta ja toimittajan ammatista törkykommenttien ja vihapuheen vuoksi. Toimittajien mielenterveys ja hyvinvointi voivat siis kärsiä huomattavasti tällaisen toiminnan seurauksena.

Sosiaalisen median ja digitaalisten alustojen käytön yleistymisellä on niin hyviä kuin huonojakin puolia. Baerin (2016) mukaan digitaalisten alustojen lisääntynyt käyttö on nostanut naisten asiat ja feminismin yleiseen keskusteluun, mutta toisaalta nämä alustat ovat lisänneet naisten kohtaamaa sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa verkossa (Ging & Siaperä 2018; Koirala 2020). Esimerkiksi Gardiner (2018) analysoi isobritannialaisen The Guardian -sanomalehden verkkojulkaisuihin jätettyjä kommentteja. Analyysi osoitti, että naistoimittajien kirjoittamat artikkelit saivat osakseen enemmän vihamielisiä kommentteja kuin miestoimittajien kirjoittamat artikkelit. Tämä ilmiö voimistui entisestään, kun naisten kirjoittama artikkeli julkaistiin sellaisella lehden osastolla, jonka toimittajakunta oli yleisesti erityisen miesvaltaista (mm. urheilu-, tekniikka- ja elokuvaosastot). Samassa tutkimuksessa selvisi myös, että naistoimittajien saamat vihamieliset kommentit menivät henkilökohtaisuuksiin, ja naistoimittajat muuttivat käytöstään herkemmin näiden kommenttien seurauksena.

Vaikka suuri osa naisurheilutoimittajien kokemasta syrjinnästä tulee urheilutoimituksien ulkopuolelta, naisurheilutoimittajien kokemuksien mukaan myös heidän miespuolisilla kollegoillaan on yksipuolinen kuva heistä. Claringbouldin ym. (2004) mukaan miesten reaktiot naisurheilutoimittajia kohtaan perustuivat pikemminkin naiseuteen eikä siihen, että he ovat toimittajia. Tämä on otollinen kuvaus tokenismi-ilmiöstä eli siitä, että vähemmistön edustaja nähdään sen ryhmän edustajana, johon hän kuuluu, eikä yksilönä. Naisurheilutoimittajassa ei tällöin ole merkittävää urheilutoimittajuus vaan naiseus, jonka pohjalta hänen työtään mitataan. Claringbouldin ym. (2004) haastattelemat miesurheilutoimittajat kielsivät kuitenkin naisten kokemuksien todenmukaisuuden, sillä he väittivät sivuuttavansa sukupuolen ja kohtelevansa kaikkia yksilöinä. Tämä tutkimus on kuitenkin 20 vuotta vanha, joten nais- ja miesurheilutoimittajien käsitykset toisistaan ovat voineet muuttua ajan saatossa.

Mies- ja naisurheilutoimittajien kokemusmaailma erosi Claringbouldin ym. (2004) tekemässä tutkimuksessa radikaalisti toisistaan. Tutkijat näkivät ongelmana sen, että miesurheilutoimittajat eivät kyenneet näkemään omaa puolueellisuuttaan tai ajattelun vinoumiaan. Oli tyypillistä, että miesurheilutoimittajat pitivät naisurheilun näkyvyyttä kohtuullisena ja omia julkaisujaan objektiivisina. Ongelmalliseksi naisurheilutoimittajien aseman ja arvostuksen parantamisessa osoittautui myös se, että tutkimuksen miesurheilutoimittajat ilmaisivat turhautumisensa siitä, että naisurheilutoimittajat saivat väitetyksi helpommin urheilijoita haastatteluihin naiseuden ja hyvän ulkonäön verukkeella. Miesurheilutoimittajat olivat kuitenkin jokseenkin sokeutuneita omille etuoikeuksilleen ja

sukupuolensa tuomille hyödyille. He eivät kokeneet, että mieheys voisi hyödyttää heitä urheilijoiden haastattelutilanteissa, tai että heidät otettaisiin vakavammin sukupuolensa ansiosta. (Claringbould ym. 2004)

Hardin ja Shain (2005a) tutkivat naisurheilutoimittajien kokemuksia ja heidän tyytyväisyyttään urheilujournalistin työhön. Lähes kaikki haastateltavista kertoivat, että mieskollegoiden ja urheilufanien osoittama epäkunnioitus naiseuden takia on rutiininomainen osa heidän työtään. Haastateltavat kertoivat epäasiallisten kommenttien ja loukkaavaan puheen olleen yleistä. Tutkijat havaitsivat, että etenkin naiskolumnistit kertoivat kohdanneensa vihamielistä kohtelua. Heidän kokemansa loukkaava kohtelu johtunee osin siitä, että kolumnistit esittävät usein räikeästi, humoristisesti sekä mukaansatempaavasti oman mielipiteensä ajankohtaisesta asiasta, joka voi herkästi provosoida henkilöitä, jotka kannattavat vastakkaista näkökulmaa.

Miten naisurheilutoimittajat varmistavat jaksamisensa maskuliinisessa työympäristössä? Muun muassa Hardin ja Shain (2005a) havaitsivat, että naisurheilutoimittajat ovat luoneet erilaisia selviytymismenetelmiä työssä koetulle vähättelylle ja häirinnälle. Heidän haastattelemansa naisurheilutoimittajat ilmaisivat, että ihmissuhteet ja solidaarisuus muiden alalla toimivien naisten kesken olivat tärkeitä. Haastateltavat kokivat velvollisuutta tukea ja toimia roolimallina nuoremmille naisurheilutoimittajien sukupolville. Nämä tulokset viittaavat siihen, että naisurheilutoimittajien keskuudessa yhteisöllisyys on tärkeä asia, ja omien kokemusten jakaminen vertaistensa kanssa auttaa jaksamaan työelämässä.

Toinen selviytymiskeino, jonka Claringbould ym. (2004) esittelivät, oli epäystävällisen käyttäytymisen ja syrjinnän sivuuttaminen. Tämä strategia näytti olevan tehokas tapa sekä selviytyä että saavuttaa kollegoiden hyväksyntä työpaikalla. Saman suuntaisia löydöksiä havaitsi Steiner (2019, 457), jonka mukaan oli yleistä, että naisurheilutoimittajat tiesivät mieskollegoiden tai heidän ”huumorinsa” olevan seksististä, mutta hyväksyivät tämän, jotta heidän ammatillinen menestymisensä ei olisi uhattuna. Claringbould ym. (2004) huomauttivat kuitenkin, että tämä selviytymisstrategia ei vähentänyt työpaikan ”machokulttuuria”, vaan pikemminkin antoi sen kukoistaa, jolloin kulttuurin muutosta voi olla vaikea saada aikaan.

4.4 Naisurheilutoimittajien työtyytyväisyys

Työtyytyväisyys on olennainen käsite, joka selittää ihmisten käyttäytymistä organisaatioissa (Whisenant, Pedersen & Smucker 2004, 368). Työtyytyväisyys on hyvin kompleksinen käsite, ja sen rakentumiseen vaikuttaa yksilölliset tekijät, esimerkiksi edelliset työtehtävät (Whisenant, Pedersen & Smucker 2004, 377–378). Luchtin (2016, 408) mukaan oleellista on huomioida sekä työpaikan sisäiset että ulkoiset tekijät. Työntekijät voivat esimerkiksi olla tyytyväisiä itse työhön, mutta eivät siihen ympäristöön, jossa sitä tehdään. Ongelmia voi aiheuttaa myös se, jos työn koetaan hallitsevan liikaa omaa yksityiselämää, mikä on jokaiselle subjektiivinen kokemus. Yksilölliset tekijät on siis otettava huomioon työtyytyväisyyttä tarkastellessa.

Vaikka monet naisurheilutoimittajat kohtaavat haasteita ja syrjintää työssään, suurin osa heistä näyttää tutkimusten mukaan olevan kuitenkin tyytyväisiä työhönsä. Hardinin ja Shainin (2005b) tekemän kyselytutkimuksen mukaan 144 vastaajasta 73 prosenttia oli joko samaa mieltä tai erittäin samaa mieltä väitteen ”Olen tyytyväinen nykyiseen työhöni” kanssa. Hieman pienempi osa (66 %) vastaajista, oli tyytyväisiä niihin mediaorganisaatioihin, joissa he työskentelivät.

Hardinin ja Shainin (2005a) toisen tutkimuksen mukaan naisurheilutoimittajat erottivat toisistaan työtyytyväisyyden ja tyytyväisyyden uraansa. Haastateltavat pitivät työpaikkaansa mahdollisen syrjinnän ja häirinnän paikkana, mutta eivät siirtäneet näitä käsityksiä yleiseen uratytytyväisyyteen urheilutoimittajana. Smuckerin, Warrenin, Whisenantin ja Pedersenin (2003, 401) yhdysvaltalaiseen tutkimukseen osallistuneet naisurheilutoimittajat ilmoittivat olevansa yleisesti tyytyväisiä työhönsä, palkkaansa, työyhteisöönsä ja työn laatuun, mutta he olivat kuitenkin tyytymättömiä ylennysmahdollisuuksiinsa.

Schochin (2013a) mukaan työnantajana olevan sanomalehden markkina-asema ja toimituksellinen linja vaikuttavat naistoimittajien työkokemuksiin. Jos esimerkiksi sanomalehteä rahoitetaan julkisin varoin, tasa-arvo otetaan usein valistusmielessä huomioon toimituksissa, jolloin naistoimittajien kokemus työstään saattaa olla mielekkäämpi kuin yksityisen sektorin sanomalehden toimituksessa toimivilla naisilla.

4.5 Naisellinen kirjoittaminen

Urheilutoimittajat ovat monesti todenneet, että urheilujournalismi on harmillisen kaavamaista ja urheilun ideaan sitoutunutta (Pänkäläinen 1998, 6). Pänkäläinen (1998, 21) toteaa myös, että urheilujournalismin kieli on miesten keksimää kieltä. Hänen mukaansa ei ole sattumaa, että urheilussa ei ”potkaista” ja ”lyödä”, vaan ”ammutaan” ja ”lauotaan”. Pänkäläisen (1998, 32) mukaan urheilujournalismi on historiallisesti ollut tiukasti kiinni perinteisissä suoritusten kuvailuissa ja sankareiden haastatteluissa, joka on hyväksi havaittua. Schochin ja Ohlin (2021, 270) sveitsiläisiä mies- ja naisurheilutoimittajia käsittelevässä tutkimuksessa haastatellut totesivat, että useimmat heidän kollegansa muista uutisosastoista näkivät urheiluosaston edelleen sanomalehden ”leikkiosastona”. Seuraavaksi tarkastellaankin niin sanottua ”naisellista kirjoittamista” ja sitä, kuinka se voi kenties onnistua muuttamaan urheilujournalismin perinteistä kieltä ja asemaa.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että naistoimittajilla on taipumus päätyä raportoimaan feminiinisinä pidetyistä osa-alueista, kuten perheestä ja terveydestä, sillä ne vastaavat naisille asetettuja sosiaalisia rooleja (Schoch 2013a). Schochin (2013a) analysoidessa naistoimittajien toimintatapoja ja heidän tekemäänsä uutisisältöä, hän huomasi, että kirjoittamiselle oli ominaista kiinnostus ei-vakaviin, niin sanottuihin ”pehmeisiin” uutisaiheisiin sekä inhimillinen näkökulma aiheeseen. Ei-vakavia, ”pehmeitä” uutisia ovat esimerkiksi henkilökuvat tai hyvinvointia koskevat uutiset, kun taas ”kovat” uutiset koskevat vakavia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä aiheita, kuten politiikkaa. Sekä naistoimittajien yleinen kiinnostus pehmeitä uutisia kohtaan että inhimillinen kirjoitustyyli poikkeavat tavallisesta tavasta käsitellä urheilu-uutisia, joka usein käsittelee статистиikkaa sekä faktoja. (Schoch 2013a)

Myös Schmidt (2018) havaitsi Yhdysvaltojen, Australian ja Iso-Britannian sanomalehtiä käsittelevässä tutkimuksessaan, että naistoimittajat kirjoittivat enemmän henkilökuvia ja inhimillisiä tarinoita, kun taas miestoimittajat olivat huomattavasti naisia useammin tulosurheilu-uutisoinnin takana. Schochin ja Ohlin (2021, 276) mukaan heidän haastattelemansa sveitsiläiset naisurheilutoimittajat pitivät naisellista kirjoittamista ja ”pehmeää” raportointityyliä haluttavimpana osana työssään.

Naistoimittajien on havaittu olevan miestoimittajia halukkaampia valitsemaan muita naisia uutislähteiksi (Zoch & Turk 1998; Schmidt 2018). Steinerin (2012) mukaan naistoimittajat

valitsevat miestoimittajia moninaisempia lähteitä; ei ainoastaan asiantuntijoita, vaan myös tavallisia kansalaisia. Myös GMMP noteerasi, että naisten kirjoittamista uutisista 29 prosentissa lähteenä oli nainen, kun miestoimittajien kohdalla vastaava luku oli 26 prosenttia (GMMP 2015).

Lachover (2005) on todennut lisäksi, että naistoimittajilla voi olla erilainen suhde uutistensa lähteinä toimiviin naisiin kuin miestoimittajilla – etenkin, jos kyseessä on ”maskuliinisen” journalismin muoto, kuten urheilu. Tähän liittyy tokenismin ilmiö, jonka mukaan symbolistatuksen saanut henkilö erottuu ihmisjoukosta niin hyvässä kuin pahassa (Kanter 2006). Urheilijat kenties muistavat naisurheilutoimittajat miesurheilutoimittajia paremmin, sillä heitä on huomattavasti vähemmän. Tällöin toimittajan ja urheilijan välinen suhde voi olla tuttavallisempi ja yksilöllisempi. Myös Schoch (2013a) sanoo useiden tutkimusten viittaavaan siihen, että sukupuoli todella on vaikutusta uutisaiheen valintaan ja sen käsittelyyn. Lisäksi Schmidt (2018) havaitsi tutkimuksessaan, että miesurheilutoimittajien mukaan naisurheilun näkyvyys oli riittävällä tasolla, kun taas naisurheilutoimittajat raportoivat vastakkaisia mielipiteitä. On mahdollista, että nais- ja miesurheilutoimittajien käsitykset eroavat toisistaan, ja johtavat näin ollen erilaiseen urheiluraportointiin.

Schoch (2013b) osoitti tutkimuksessaan, että naisurheilutoimittajat käyttivät heistä muodostettuja ennako-oletuksia ja stereotyyppioita saadakseen lähteinä toimivilta urheilijoilta kattavampia ja syvällisempiä haastatteluja. Tutkimuksessa haastatellut naisurheilutoimittajat käyttivät tietoisesti ja tarkoituksenmukaisesti hyödykseen stereotyyppioita naisista ”viettelyn kohteena” sekä ”heikkoina ja viattomina”. Haastatellut naiset uskoivat, että tällaisten strategioiden hyödyntäminen antoi heille helpomman pääsyn lähteiden eli urheilijoiden luo. Heidän mukaansa myös vuorovaikutus näyttäytyi miesurheilijoille tilanteena, joka kannusti vilpittömään, avoimeen, yksityiseen ja jopa tunteelliseen tiedonantoon, joka taas antoi naisurheilutoimittajille mahdollisuuden kirjoittaa syväluotaavampia ja inhimillisempiä urheiluartikkeleita.

Schochin (2013b) mukaan sukupuoleen liitettäviä stereotyyppioita voidaan käyttää hyödyksi naisellisesti kirjoittaessa. Tällaisten strategioiden käyttö ei kuitenkaan ole ongelmaton, sillä ne voivat ylläpitää sekä sukupuolistereotyyppioita että nykyistä sukupuolijärjestystä organisaatiossa, ja asettaa naisurheilutoimittajat heikkoon asemaan urheilualalla. Tutkijan mukaan heikkoina ja viattomina esiintyvät naisurheilutoimittajat käyttävät stereotyyppioita

kirjoittaakseen inhimillisiä tarinoita, joka on juuri sellaista kirjoittamista, jota urheiluosastojen päätoimittajat haluavat naisurheilutoimittajien tekevän. Tämä voi olla osasyynä siihen, että journalismin ”maskuliiniset” ja ”feminiiniset” arvot ja käytänteet vahvistuvat, kasvattaen eroja urheilujournalismin parissa toimivien naisten ja miesten välillä. (Schoch 2013b)

Schmidt (2018) analysoi tutkimuksessaan sitä, kuinka nais- ja miespuoliset urheilutoimittajat kirjoittivat naisista ja miehistä. Hän teemoitteli artikkelit ”kunnioittaviin” ja ”epäkunnioittaviin” kategorioihin. Artikkelit katsottiin ”kunnioittavaksi”, jos se ei trivialisoinut tai objektivoinut naisia tai heidän saavutuksiaan, eikä käsitellyt naista urheilijan vaimona, äitinä tai tyttöystävänä. Analyysi osoitti, että naisurheilutoimittajat kirjoittivat artikkeleissaan naisista kunnioittavasti huomattavasti useammin kuin miesurheilutoimittajat.

Abisaid ja Li (2020) tutkivat nais- ja miesurheilutoimittajien kirjoittamista ja kielityylejä sosiaalisen median Twitter-alustalla. He havaitsivat, että naisurheilutoimittajat twiittasivat urheilusta ylipäänsä vähemmän kuin miehet, mutta naisurheilusta enemmän kuin miehet. Miesurheilutoimittajien kirjoittamat twiitit olivat lisäksi ”aggressiivisempia”, jäməkämpitä sekä määrätietoisempia, kun taas naisurheilutoimittajat käyttivät miehiä enemmän ”sovinnollista” ja yhdistävää kieltä. Näyttää siis siltä, että mies- ja naisrooleille tyypillinen kielenkäyttö siirtynee myös sosiaalisen median alustoille.

Miksi naisurheilutoimittajat korostavat julkaisuissaan eri asioita kuin miesurheilutoimittajat? Miksi he lähestyvät uutisia eri näkökulmista kuin miestoimittajat? Miten ”naisellinen kirjoittaminen” on ylipäänsä muodostunut? Wood (1994) on selittänyt naisten ja miesten viestinnän eroja sosialisatiolla. Sukupuolisosialisaatiota tapahtuu kaikkialla läpi elämän, esimerkiksi koulussa, töissä ja leikin aikana (Steiner 2012). Sukupuoli-identiteettiä luodaan palkitseamalla ja vahvistamalla tietynlaista sukupuolittunutta käyttäytymistä. Sukupuolisosialisaatio alkaa usein jo sukupuolen mukaan erotelluista lasten leluista ja vaatteista, ja tätä sosialisatiota vahvistavat koko elinkaaren ajan erilaiset institutionaaliset rakenteet, kuten sukupuolittunut perhesuunnittelu ja työelämä. (Steiner 2012)

Sukupuolisosialisaatiolla on käyttäytymiseemme vahva vaikutus. Sen avulla opimme miten naisen ja miehen kuuluu pukeutua, miten heidän kuuluu käyttäytyä ja mitä heidän tulee osata. Simeone de Beauvoir (1980) on sukupuolentutkimuksen klassikkoteoksessaan ”Toinen sukupuoli” todennut: ”Naiseksi ei synnytä, naiseksi tullaan”. Tällä Beauvoir viittaa juuri

sosiaalisen sukupuolen sekä sukupuolisosialisaation suureen merkitykseen henkilön identiteetin ja käyttäytymisen rakentumisessa.

Franksin ja O’Neillin (2018) mukaan on yleisesti tiedossa, että jos journalistit edustavat koko väestöä, journalismi tuottaa todennäköisemmin sisältöä, joka edustaa laajasti koko väestön näkemyksiä, kysymyksiä, huolenaiheita sekä saavutuksia. Jos siis journalistien joukosta ei löydy esimerkiksi johonkin vähemmistöön kuuluvia henkilöitä, on todennäköisempää, että tämän vähemmistön näkemyksiä tai ongelmia ei tuoda samalla volyyymilla esille kuin silloin, jos vähemmistöön kuuluvia henkilöitä toimisi journalismin alalla. Koska miehiä toimii urheilujournalisteina huomattavasti naisia enemmän, urheilu-uutiset ovat miesurheilun hallinnassa. Horkyn ja Nielandin (2011) kansainvälisen tutkimuksen mukaan 88 prosenttia urheilu-uutisista käsitteli miehiä. Bruce (2013) huomauttaa myös, että kun naisurheilu on edustettuna mediassa, heidän toimintansa on ”suodatettu” miehisen tuotantoryhmän katseiden läpi, joka kamppailee urheilun ja feminiinisyyden yhteensovittamisen kanssa. Jos siis urheilujournalismin tuotantoryhmä olisi feminiinisempi, olisi myös naisten urheilun representointi kenties luontevampaa ja kunnioittavampaa.

Hardinin ja Shainin (2005b) mukaan urheilujournalismin alalla työskentelevien naisten vähäinen määrä näytti heijastavan naisurheilijoista tehtyjen uutisten vaatimatonta määrää. Magrathin (2020, 255) mukaan urheilumedian ylisukupuolittunut maskuliinisuuden korostus lienee suurilta osin seurausta urheilujournalistien demografiasta. Urheilujournalismia ja naiseutta käsittelevissä tutkimuksissa onkin usein esitetty kysymys siitä, saataisiinko naisurheilua käsittelevien uutisten määrä nousuun lisäämällä naisurheilutoimittajien määrää. Tähän kysymykseen on esitetty paljon toisistaan eriäviä tutkimustuloksia ja ratkaisuja. Esimerkiksi Schmidt (2018) havaitsi tutkimuksessaan, että vaikka molemmat sukupuolet kirjoittivat enemmän mies- kuin naisurheilusta, naistoimittajat kirjoittivat kuitenkin merkittävästi mieskollegoitaan enemmän naisten urheilusta amerikkalaisissa, isobritannialaisissa sekä australialaisissa sanomalehdissä. Tutkimuksessa havaittiin myös, että naistoimittajat kokivat miestoimittajia voimakkaammin, että naisilla tulisi olla nykyistä suurempi rooli urheilujournalismin kentällä.

Tämän tuloksen nojalla voisi siis olettaa, että naisurheilutoimittajien lisääminen toisi lisää näkyvyyttä naisurheilulle joukkotiedotuksessa. Tähän tulee kuitenkin suhtautua kriittisesti, sillä oletus siitä, että naisurheilutoimittajat alkaisivat vastustaa yleistä journalistista

ammattikulttuuria sekä maskuliinisuutta, on osoitettu osin vääräksi (Hardin & Shain 2006). On myös huomioitava, että urheilujournalismi on kaupallista toimintaa (Nicholson, Kerr & Sherwood 2007, 9), eli raportointiaiheet eivät ole välttämättä yksilöiden valitsemia, vaan niitä ohjaavat laajemmat tulostavoitteet.

Edellä esitelty ilmiö voi johtaa siihen, että urheilujournalismin raportointi on kapea-alaista, suurimmaksi osin miesten huippu-urheiluun keskittyvää. Jää siis vielä toistaiseksi nähtäväksi, voiko naisurheilutoimittajien määrän nouseminen nostaa samalla naisurheilun näkyvyyttä urheilumediassa. Jotta naisurheilun medianäkyvyys lisääntyisi, on selvää, että naisurheilun kysynnän tulisi myös nousta huomattavasti.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esitellään ensimmäisenä tutkimuskysymykset, joihin on lähdetty etsimään vastauksia. Tämän jälkeen käsitellään tutkimusmenetelmiä, tutkimusaineiston keruuta, tutkimusaineiston analyysia, tutkimuseettisiä tekijöitä sekä tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Suomessa urheilutoimittajan työskentelevien ja työskennelleiden naisten kokemuksia alalla työskentelystä sekä alan sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta. Ensimmäisenä tehtiin kartoitus siitä, keitä suomalaiset naisurheilutoimittajat ovat. Tämän jälkeen syvennyttiin naisurheilutoimittajien kokemusmaailmaan työ- ja uratytyväisyyden, alan tasa-arvotilanteen ja työolojen kautta. Lisäksi kartoitettiin naisurheilutoimittajien käsitystä alan miesvaltaisuudesta. Tässä tutkimuksessa urheilutoimittajaksi määriteltiin henkilö, joka osallistuu urheiluun liittyvien uutissisältöjen tuottamiseen. Näitä ovat esimerkiksi toimittajat, valokuvaajat, tuottajat, uutisankkurit ja selostajat.

Tutkimuskysymykset muotoituivat seuraaviksi:

- 1) Millainen on Suomessa urheilutoimittajana työskentelevän/työskennelleen naisen profiili?
- 2) Millaisia kokemuksia naisurheilutoimittajilla on urheilujournalismin alalla työskentelystä?
 - a. Kuinka tyytyväisiä suomalaiset naisurheilutoimittajat ovat työhönsä ja uraansa?
 - b. Millaisena nykyiset ja entiset Suomessa työskentelevät naisurheilutoimittajat näkevät urheilujournalismin alan sukupuolten välisen tasa-arvotilanteen?
 - c. Millaisena suomalaiset naisurheilutoimittajat näkevät työolonsa? Kohtaavatko he syrjintää tai häirintää työssään?
- 3) Mitkä syyt vaikuttavat Suomessa työskentelevien naisurheilutoimittajien mukaan naisurheilutoimittajien määrään?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tehtävänä oli selvittää Suomessa urheilutoimittajana työskentelevän tai työskennelleen naisen profiili. Tarkastelussa oli sosiodemografisten muuttujien lisäksi urheiluhistoria ja Urheilutoimittajan Liiton jäsenyys. Kyselyyn vastanneiden koulutustaustaa selvitettiin kolmella kysymyksellä, jotka koskivat koulutustasoa, koulutusalaan sekä mahdollista muuta urheilujournalismin alalle valmistavaa koulutusta. Vastaajien työtilannetta kartoitettiin kuuden kysymyksen avulla. Ne käsittelivät työtilannetta, työkokemusta, työnsä pääasiallista mediaa, työnimikettä sekä työpaikan sijaintia.

Toisen tutkimuskysymyksen tehtävänä taas oli selvittää, millaisia kokemuksia naisurheilutoimittajilla on urheilujournalismin alalla työskentelystä. Tämä tutkimuskysymys käsitteli alan tasa-arvokysymyksiä, työ- ja uratytytyväisyyttä sekä työoloja. Toinen tutkimuskysymys ja sen alakysymykset olivat luonteeltaan kartoittavia, sillä aiempi tutkimus aiheesta on vähäistä. Tutkimuskysymysten tavoitteena oli hahmottaa naisurheilutoimittajien kokemusmaailmaa alalla työskentelystä.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää naisurheilutoimittajien käsityksiä siitä, mikä pitää naisurheilutoimittajien määrän suhteessa miesurheilutoimittajiin alhaisena. Jakosen (2022) mukaan ainoastaan 11 prosenttia liiton kokonaismäärästä on naisia, ja sama ilmiö on nähtävissä kansainvälisessä tutkimuksessa (ks. esim. GMMP 2015). Tästä syystä nähtiin kiinnostavaksi lähteä selvittämään niitä syitä, jotka joko estävät naisia tulemasta alalle tai jotka työntävät heitä pois alalta.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Suomessa työskentelevistä ja työskennelleistä urheilutoimittajana toimivista naisista löytyi niukasti aiempaa tutkimusta. Tästä syystä päädyttiin kvantitatiiviseen tutkimusotteeseen, hyödyntäen myös kvalitatiivista tutkimusotetta avoimien vastauksien analysoinnissa. Tutkimuskohteen ollessa uusi ja jokseenkin tuntematon, koettiin tarkoituksenmukaiseksi pyrkiä luomaan ilmiöstä yleiskuvaus. Tutkimus keskittyy aiheen määrälliseen kartoitukseen. Tutkimusprosessin edetessä havaittiin kuitenkin, että moni kyselyvastaajista halusi avata ajatuksiaan ja kokemuksiaan myös avoimin vastauksin. Ne tarjosivat tutkimuskysymysten kannalta hyvinkin hedelmällisiä tulkintoja, jonka vuoksi niitä ei haluttu sulkea ulos

tutkimusaineistosta, vaan ne analysoitiin laadullisin tutkimuksen keinoin. Tämä nähdään määrällistä aineiston analyysia tukevana tekijänä.

Kaikki tutkimus on jaettavissa joko teoreettiseen eli analyttiseen tai empiiriseen tutkimukseen. Tilastollinen tutkimus on empiiristä tutkimusta, sillä siinä pyritään yksittäisten tapauksien pohjalta löytämään säännönmukaisuuksia. (Valli 2015, luku 1) Tämän vuoksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että otanta on tehty huolellisesti, jotta tutkimustuloksia voidaan yleistää perusjoukkoon. Otanta on siis ikään kuin pienoismalli koko perusjoukosta, joten hyvässä otannassa näkyy ryhmän väliset vaihtelut oikeassa suhteessa. Otannan koko riippuu siitä, kuinka iso perusjoukko on. Jos perusjoukko on suuri, siitä tutkitaan pienempi prosenttiosuus. Tämän tutkimuksen kohdalla perusjoukko on pieni, joten perusjoukosta otettavan otannan koko tulee olla suuri, jotta tutkimustuloksia voitaisiin yleistää perusjoukkoon. (Ks. Valli 2015, luku 1)

Kvantitatiivinen tutkimusote ei sulje pois vaihtoehtoa kvalitatiivisten menetelmien hyödyntämisestä samassa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73). Kyselyssä hyödynnettiin laadullista otetta avoimeen kysymykseen annettujen vastausten analysoinnissa. Avoimien kysymyksien vahvuus on se, että ne voivat tuoda esiin vastaajien hyviä ajatuksia, kun vastaaja saa ilmaista ne vapaamuotoisesti. Näin myös mielipiteitä voidaan selvittää perusteellisemmin kuin suljetuissa kysymyksissä. (Valli 2015, luku 5)

Näissä edellä mainituissa avoimissa vastauksissa vastaajat avasivat omaa kokemusmaailmaansa syvästi. Kokemusmaailman ymmärtämiseksi ammenettiin fenomenologista näkökulmaa. Fenomenologinen näkökulma oli läsnä nimenomaan laadullisen aineiston käsittelyvaiheessa. Laineen (2018, luku 1) mukaan fenomenologisessa ihmiskäsityksessä tärkeitä ovat merkityksen, yhteisöllisyyden sekä kokemuksen käsitteet. Käsitteessä on olennaista myös se, että ”ihmisyksilöt rakentuvat suhteessa maailmaan, jossa he elävät, ja he myös itse rakentavat tuota maailmaa” (Laine 2018, luku 1).

Fenomenologit puhuvat ”ihmisen alkuperäisestä maailmasuhteesta”, jolla tarkoitetaan sitä, että ihmisen ja maailman vastavuoroista suhdetta käsitellään aina yksilön perspektiivistä; ”kulloisenkin minän suhteina maailmaansa”. Jokaisella meillä on oma suhtautuminen ympäröivään maailmaansa, mikä johtaa siihen, että kokemukset vaihtelevat yksilöiden välillä tilanteessa, joka ulkopuolisen silmin näyttää samalta tilalta. (Laine 2018, luku 1) Vaikka

aineistoa käsiteltiin isommissa kokonaisuuksissa teemoittelun kautta, yksilöiden omia suhteita yksilöllisiin maailmoihinsa pyrittiin vaalimaan koko laadullisen analyysin läpi.

Laine (2018, luku 1) kirjoittaa, ettei naisena oleminen ole pelkkä biologinen fakta, vaan se kerää ympärilleen erilaisia, yksilöstä riippuvia merkityksiä, jotka rakentuvat hänen ja todellisuuden vastavuoroisessa suhteessa. Tähän vaikuttavat esimerkiksi kulttuurit ja sosiaalinen elämä. Fenomenologista näkökulmaa ammentaen voidaan ajatella, että naisurheilutoimittajan ammatti-identiteetti ja minuus rakentuu suhteessa urheilujournalismin ja urheilumaailman eri osapuoliin.

Tätä tutkimusta voi luonnehtia empiiriseksi poikkileikkaustutkimukseksi. Vastamäen ja Vallin (2018, luku 1) mukaan kyselylomaketutkimuksessa voidaan hyödyntää kahta erilaista tutkimusasetelmaa; poikittaistutkimus ja pitkittäis- eli seurantatutkimus. Aineisto kerättiin tiettyinä ajankohtana eri ihmisiltä. Tämän tiedon avulla voidaan analysoida ilmiön esiintymistä, eri näkökulmia ja nykyistä tilaa sekä tarkastella niihin liittyvien muuttujien yhteyksiä. Empiiriseen poikkileikkaustutkimuksen toteuttamiseen kyselylomake on yleinen tapa. (Ks. Nummenmaa, Holopainen, Pulkkinen & Kimpimäki 2019, 16–17)

5.3 Tutkimusaineiston keruu

Tässä osiossa tarkastellaan sähköistä kyselylomaketta aineiston keruun välineenä, sen rakennetta, tutkimusaineiston hankintaa sekä otantaa. Sähköisen kyselylomakkeen avulla kerättiin ensisijaisesti määrällistä aineistoa.

5.3.1 Sähköinen kyselylomake

Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella vuoden 2021 joulukuun ja vuoden 2022 tammikuun aikana. Sähköinen kyselylomake on tutkielmassa liitteenä. Sähköiseen versioon, eli internetkyselyyn, päädyttiin sen vaivattomuuden ja taloudellisuuden takia. Internetkyselyiden vahvuutena on aineiston syöttövaiheessa lyöntivirheiden eliminoiminen. Tämän kyselyn kannalta internetkyselyn heikkoutena on se, että vastaajiksi pyrittiin saamaan kaikkien ikäluokkien edustajia, joten suhtautuminen ja taidot tällaiseen vastaamistapaan voivat

vaihdella. Vallin ja Perkkilän (2018, luku 1) mukaan nuoret ovat useammin tottuneempia tietotekniikan käyttäjiä.

Kyselylomake on hyvin yleinen työkalu aineiston keräämiseen tilastollisessa tutkimuksessa (Valli 2018, luku 1). Sen laatimisessa tulee olla huolellinen, jotta vältetään väärinymmärtämiseltä ja vääristyneiltä tutkimustuloksilta. Kysymysten muotoiluun tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä ne luovat perustan onnistuneelle tutkimukselle. Kysymysten tulee olla yksiselitteisiä ja ne eivät saa johdatella vastaajaa. Kysymykset rakennetaan tutkimusongelmien ja tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti. (Valli 2018, luku 1)

Yksi kyselylomakkeen keskeisistä vahvuuksista on se, ettei tutkija vaikuta omalla läsnäolollaan vastaajaan, kuten haastattelussa. Kysymykset esitetään jokaiselle kyselyvastaajalle samassa muodossa, jolloin vivahde-eroja ei pääse syntymään. Kyselylomakkeen heikkoutena on mahdollisuudet väärinymmärtämiseen, sillä tarkentavia tietoja ei kyselyyn vastattaessa ole saatavilla. (Valli 2015, luku 4) Tätä ongelmaa pyrittiin vähentämään tutkimuksessa luomalla mahdollisimman selkeä lomake, ja tarkentaen käsitelmäritelmiä, ennen niitä sisältäviin kysymyksiin siirtymistä.

Toinen sähköisen kyselylomakkeen valintaa puoltava tekijä on sen taloudellisuus. Vaikka vastauksia kerättäisiin ympäri maailmaa, niistä ei koidu välittömiä kustannuksia. Maantieteellisiä esteitä ei ole, mikä oli tämän kyselyn kannalta avainasemassa, sillä vastauksia pyrittiin samaan ympäri Suomen. Muita sähköisen kyselylomakkeen vahvuuksia ovat visuaalisuus ja nopeus sekä lomaketta toimitettaessa että sitä palautettaessa. (Valli ja Perkkilä 2018, luku 1)

5.3.2 Kyselylomakkeen rakenne

Kyselylomake jakautui kolmeen osuuteen, jotka ovat seuraavat:

- 1) Vastaajien taustatiedot;
- 2) Likert-asteikolliset väittämät työtyytyväisyyteen, urheilujournalismin alan sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja työoloihin liittyen;

- 3) Suljetut kysymykset alan sukupuolijakaumasta ja alalta poistumisesta sekä avoimet vastaukset.

Kyselylomakkeen alussa on usein kysymyksiä, joilla kartoitetaan vastaajien taustamuuttujia, kuten ikää tai koulutusta (Valli 2018, luku 1). Taustakysymykset toimivat selittävinä muuttujina (Valli 2018, luku1), eli voidaan esimerkiksi tutkia, kuinka eri ikäiset eroavat jonkin tutkittavan ominaisuuden suhteen. Taustakysymysten jälkeen siirrytään yleisesti ottaen ”helppoihin” kysymyksiin, joissa ei vielä käsitellä mahdollisia arkoja aihealueita. (Valli 2018, luku 1) Tämä oli tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeää huomioida, koska sillä voitiin mahdollisesti ehkäistä jo heti alussa tapahtuvaa pudokkuutta.

Tämän tutkimuksen sähköisessä kyselylomakkeessa edettiin yllä mainitun ohjeen mukaisesti. Ensin käsiteltiin taustamuuttujia, jonka jälkeen johdatettiin vastaaja helppojen kysymysten kautta aiheisiin, jotka vastaaja voi kokea arkaluontoisiksi. Vastaajien taustatietoja selvittävien kysymysten tarkoituksena oli mahdollistaa ryhmittely ja ryhmien vertailu myöhemmässä vaiheessa.

Kyselylomakkeessa voidaan hyödyntää erilaisia kysymysmuotoja: valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä kysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai järjestysasteikkoisia kysymyksiä (Valli 2018, luku 1). Näitä kaikkia käytettiin tämän tutkimuksen kyselylomakkeessa. Kysymysmuodon valintaan vaikutti esimerkiksi se, saatiinko tarpeeksi selkeitä ja yksiselitteisiä vastausvaihtoehtoja luotua vai pakottiko kysymyksen luonne henkilökohtaisempaan ja syvällisempään kuvailuun.

Likertin asteikkoa hyödynnettäessä vastausvaihtoehtojen portaat on nimetty. Neutraaliluokka on yleisesti ottaen keskimäinen luokka, jolloin voidaan välttää pakkovastaamisen ongelma, mikäli vastaajalla ei ole mielipidettä asiaan. (Valli 2015, luku 5) Tässä tutkimuksessa vastaaminen tapahtui 5-portaisella Likert-asteikolla: 1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=jokseenkin eri mieltä, 5=täysin eri mieltä. Valittavissa oli myös kuudes vaihtoehto ”en osaa sanoa/en halua vastata”. Kuudennen vastausvaihtoehdon tarjoamiseen päädyttiin, jotta vastaaja pystyi ilmaisemaan sen, ettei vastaaja halunnut vastata tai osannut valita kantaansa väitteeseen. Tämä päätös tehtiin, sillä osa väittämistä oli arkaluonteisia.

Kyselyn toinen osio muodostui Likert-asteikollisista kysymyksistä, joita oli yhteensä 21. Vastaajille kerrottiin, että tähän kyselyosioon kuuluvissa väitteissä esiintyy työyhteisön käsite, joka avattiin seuraavasti: “Työyhteisöön katsotaan kuuluvaksi toimituksien sisäiset henkilöt (kollegat, esihenkilöt sekä muu toimituksellinen henkilöstö). Työyhteisön ulkopuolisilla henkilöillä tarkoitetaan toimituksien ulkopuolisia henkilöitä, joiden kanssa olet tekemisissä urheilutoimittajana: esimerkiksi urheilun seuraajat, urheilijat, valmentajat ja urheilujohtajat.”

Kyselyn viimeinen varsinainen kysymys kantoi nimeä ”Vapaa sana/palaute kyselystä”, eli se mahdollisti avoimien vastauksien antamisen. Avoimien vastauksien heikkouksia voivat olla vastaamatta jättäminen, aiheen ohi vastaaminen sekä vastauksien epätarkkuus, jolloin niistä tulee hedelmättömiä. (Valli 2018, luku1) Vastaaja sai itse valita, haluaako hän vastata virallisen kyselyosuuden päätteeksi avoimeen kohtaan.

Kyselylomakkeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman tiivis ja näin ollen vähän vastausaikaa vaativa, sillä vastaajan mielenkiinnon säilyttäminen kyselyn alusta loppuun on avainasemassa vastausten saamisen kannalta (Ks. Valli 2015, luku 4). Koska Suomessa urheilutoimittajana työskentelevien naisten määrä on vähäinen, oli jokainen vastaus äärimmäisen tärkeä. Vallin (2015) mukaan riittävänä vastausprosenttina voidaan yleisesti ottaen pitää 60 prosenttia, mutta myös pienempi osuus voi riittää, jos on mahdollista osoittaa, että otanta on perusjoukkoa kuvaava.

Vallin (2018, luku 1) mukaan yleisenä ohjenuorana voi pitää sitä, että aikuisille suunnatun kyselylomakkeen pituus olisi viisi sivua. Kyselylomakkeen pituus tässä tutkimuksessa oli tasan viisi sivua, joskin ensimmäisellä sivulla esiteltiin kyselyn ja tutkimuksen tarkoitus sekä varmistettiin ainoastaan vastaajan halukkuus osallistua kyselyyn.

Kyselylomakkeen ainoa pakollinen kysymys oli vastaajan osallistumishalukkuuden varmistava kysymys. Sen avulla varmistettiin, että vastaaja oli perehtynyt tutkimustiedotteeseen ja tietosuojailmoitukseen. Muuten pakollisia kysymyksiä ei käytetty kyselylomakkeessa. Tähän päädyttiin, sillä pakolliset kysymykset voivat huonontaa vastausprosenttia, jos ne koetaan vaikeiksi vastata. Heikkoutena pakollisten kysymysten puuttumisessa on se, että puutteita voi esiintyä, kun vastaajat eivät vastaa kaikkiin kysymyksiin (Valli 2018, luku 1).

Kyselylomaketta testattiin liikunnan yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden pro gradu -seminaarissa. Kurssilaiset sekä kurssin ohjaaja kommentoivat kyselylomakkeen yleisilmettä, selkeyttä, vastauskestoa, vastausvaihtoehtojen toimivuutta sekä kysymysten relevanttiutta. Kyselylomakkeen haluttiin olevan mahdollisimman toimiva vastauslaitteesta riippumatta, joten siihen vastaamista kokeiltiin puhelimen, tabletin ja tietokoneen avulla. Kyselylomaketta muokattiin saadun palautteen perusteella.

5.3.3 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Urheilutoimittajain Liiton kanssa. Urheilutoimittajain Liitto välitti naisjäsenilleen sähköpostiviestin, jossa oli kutsu osallistua tutkimukseen, linkki kyselyyn, tutkimustiedote sekä tietosuojaseloste. On huomioitava, että kaikki Suomessa työskennelleet tai työskentelevät naisurheilutoimittajat eivät ole kuuluneet tai kuulu parhaillaan liittoon. Urheilutoimittajain Liiton sähköpostilistojen kautta saatavien kontaktien lisäksi kartoitettiin muita suomalaisia naisurheilutoimittajia, jotta kyselyyn saataisiin mahdollisimman runsaasti vastauksia. Kartoituksen pohjalta löytyneitä liittoon kuulumaattomia naisurheilutoimittajia lähestyttiin sähköpostitse. Kyselykutsu lähetettiin myös suomalaisten uutistalojen urheilutoimituksiin, jolloin esitettiin välityspyyntö toimituksien naisurheilutoimittajille.

Onnistuneen määrällisen tutkimuksen ytimessä on hyvin toteutettu otanta, sillä tarkoituksena on pystyä yleistämään tutkimuksessa havaittuja tuloksia koko perusjoukkoon (Valli 2015, luku 2). Kohderyhmään eli otantaan kuuluivat tässä tapauksessa lähtökohtaisesti kaikki Suomessa työskennelleet ja työskentelevät naisurheilutoimittajat.

Urheilutoimittajain Liitto välitti kyselykutsun 15.12.2021 yhteensä 114 naisjäsenelleen, joiden sähköpostiosoite löytyi jäsenrekisteristä. Muistutusviesti lähetettiin tasan kahden viikon kuluttua tästä, jotta kyselyyn saatiin vielä lisää vastaajia. Kyselyyn oli mahdollista vastata ainoastaan kerran. Välityspyyntöjä urheilutoimituksien päätoimittajille tai yleiseen sähköpostiosoitteeseen lähetettiin yhteensä 23 eri urheilutoimitukseen. Naisurheilutoimittajia, joita kontaktoitiin suoraan sähköpostitse, oli 51. On huomioitava, että jotkin saattoivat saada kyselykutsun useampaan kertaan, Urheilutoimittajain Liiton kautta, tutkijalta itseltään tai toimituksen välittämänä. Suoraan kyselykutsun joko Urheilutoimittajain Liitolta tai tutkijalta

sai siis yhteensä 165 henkilöä. Sitä, kuinka monelle naistoimittajille urheilutoimitukset välittivät kyselykutsun, ei saatu selville.

Kyselylomake keräsi tasan 70 vastausta. Se oli avattu Webropol-kyselysovelluksella 113 vastaajan toimesta, jolloin 62 prosenttia kyselyn avanneista päätyi myös vastaamaan kyselyyn. Kyselyyn aloitti vastaamaan yhteensä 89 henkilöä, eli 79 prosenttia näistä päätyi vastaamaan kyselyyn. Nämä 21 prosenttia, jotka jättivät kyselyyn vastaamiseen kesken, saattoivat esimerkiksi kokea kyselyyn vastaamisen liian vaikeana, aikaavievänä tai epäoleellisena.

5.4 Tutkimusaineiston analyysi

Kyselylomakkeen kautta saatiin kerättyä sekä määrällistä että laadullista aineistoa. Tässä osiossa käsitellään ensin määrällisen aineiston analyysia, jonka jälkeen edetään laadullisen aineiston analyysimenetelmiin.

5.4.1 Määrällinen aineisto

Määrällinen tutkimusaineisto analysoitiin IBM SPSS Statistics 28 -tilasto-ohjelmalla. Tiedot tuotiin tilasto-ohjelmaan Webropol-kyselylomakkeelta ja samalla käänteisten muuttujien arvot koodattiin uudelleen. Myös Likert-asteikon “en osaa sanoa/en halua vastata” -vaihtoehto luokiteltiin puuttuvaksi tiedoksi. Lisäksi ikä- ja työkokemuskysymysten vastauskategorioita yhdistettiin, jotta ryhmien välinen vertailu olisi analyysivaiheessa mielekkäämpää. Esimerkiksi vastaajien ikää koskevassa kysymyksessä oli kyselyssä luokat alle 25 vuotta, 25–30 vuotta, 31–40 vuotta, 41–50 vuotta, 51–60 vuotta ja yli 60 vuotta. Näitä luokkia yhdistettiin analyysivaiheessa IBM SPSS Statistics 28 -tilasto-ohjelmassa seuraaviksi: alle 31 vuotta, 31–50 vuotta ja yli 51 vuotta. Vastaava luokkien yhdistäminen tehtiin myös urheilujournalismin työkokemusta käsittelevän kysymyksen vastauskategorioille.

IBM SPSS Statistics 28 -tilasto-ohjelmassa tutkimusaineistolle tehtiin tilastollisia analyysejä. Tilastollisen merkitsevyydestä tulokset kertovat, kuinka suurella varmuudella tutkimuksen otosjoukkoa koskevat havainnot ja tulokset voidaan yleistää koko perusjoukkoa

kuvaaviksi tuloksiksi. Tilastollisen merkitsevyyden rajana pidetään p-arvoa 0,05. (Valli 2015, luku 8)

Tämän jälkeen siirryttiin tutkimusaineiston analysointiin. Tilastolliset testit jaetaan parametrisiin ja epäparametrisiin. Parametriset testit soveltuvat suhdearvo- ja välimatka-asteikollisille muuttujille, kun taas ei-parametriset testit toimivat lähinnä luokittelu- ja järjestysasteikollisille muuttujille. Tässä tutkimuksessa testeinä käytettiin Kruskal-Wallis-testiä ja Mann-Whitney U -testiä. Nämä molemmat testit toimivat samalla periaatteella, eli ne sopivat pienille otoskoille, sisältävät vähemmän oletuksia ja ovat epäparametrisiä eli toimivat mielipideasteikollisille kysymyksille. (Valli 2015, luku 8)

Eri ryhmien välistä vertailua analysoitiin Kruskal-Wallis-testillä, kun muuttujaluokkia oli kolme tai enemmän. Kruskal-Wallisin yksisuuntaisella varianssianalyysillä voidaan selvittää, eroavatko vertailtavat ryhmät toisistaan. Mann-Whitney U -testiä käytetään, kun vertaillaan korkeintaan kahta ryhmää yhtäaikaisesti. Kyseessä on siis kahden riippumattoman otoksen testi eli ryhmien havaintoaineistot ovat toisistaan riippumattomat. (Valli 2015, luku 8) Mann-Whitney U-testin vahvuutena on se, että pienet otoskoot tai vinosti jakautuneet aineistot eivät häiritse testiä. (Valli 2015, 65) Tässä testissä vertaillaan järjestyssijoja alkuperäiset arvot unohtaen (Valli 2015, luku 8).

5.4.2 Laadullinen aineisto

Laadullinen aineisto koostui kyselylomakkeeseen annetuista avoimista vastuksista, jolloin naisurheilutoimittajat saivat avoimesti kertoa lisätietoja ja jakaa kokemuksiaan. Vallin (2018, luku 1) mukaan avoimien kysymyksiä vastauksien laadullisessa analysoinnissa turvaututaan yleisimmin teemoitteluun. Tähän päädyttiin myös tässä tapauksessa.

Kyselyyn vastanneiden avoimet vastaukset koottiin Word-dokumenttiin. Avoimet vastaukset käytiin ensin huolellisesti läpi, jotta kokonaisuus hahmotettaisiin paremmin. Tämän jälkeen ne pelkistettiin yksittäisiksi ilmaisuiksi, jotka toimivat analyysiyksiköinä. Aluksi säilytettiin myös pienet erot sisältävät vastaukset, jotta mitään pieniäkään vivahde-eroja ei kadotettaisi ja vastaukset pysyisivät mahdollisimman kuvaavina. Tämän jälkeen ilmaisuja yhdistettiin alaluokiksi, joiden avulla muodostettiin taas yleisempiä yläkategorioita. Viimeisenä luokat

nimettiin mahdollisimman tarkasti niitä kuvaaviksi, ja samalla tutkimuskysymyksiin vastaaviksi. (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–107)

5.5 Tutkimuseettiset ratkaisut

Tutkijan tekemät eettiset ratkaisut ja tutkimuksen uskottavuus ovat toisistaan erottamattomat (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 5.2). Tässä tutkimuksessa noudatettiin läpi tutkimusprosessin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2023) ohjeita Hyvästä tieteellisestä käytännöstä (HTK). Jyväskylän yliopisto (2023) on sitoutunut TENK:in ohjeistuksiin sekä tutkimuseettisiin periaatteisiin. Eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen (ALLEA 2017) mukaan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus sekä vastuunkanto. Hyvä tieteellinen käytäntö koostuu peruseriaatteiden toteutumisesta erilaisin menettelytavoin koko tieteellisen toiminnan elinkaaren ajan (TENK 2023).

Tutkimusetiikka käsittää muun muassa tutkimusaineiston keräämisen, raportoinnin, julkaisemisen sekä säilyttämisen vaiheet (von Bonsdorff, Järvensivu & von Bonsdorff 2018, 1). Jo aivan tutkimuksen alkuvaiheissa pohdittiin tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä esimerkiksi anonymiteetin näkökulmasta. Kyseessä on suhteellisen pieni otoskoko, ja Suomessa työskenteleviä ja työskennelleitä naisurheilutoimittajia ei ole kovinkaan paljoa moniin muihin aloihin ja työnkuviin verrattuna. Tämän lisäksi toimittajan työ voi olla hyvinkin julkista. Tutkimuksen eettisenä peruspilarina oli luoda anonymiteetin avulla turvallinen ympäristö vastata todenmukaisesti tutkimuskysymyksiin. Kyselyn anonymiydestä kerrottiin saatekirjeessä, kyselylomakkeen ensimmäisellä sivulla ja tietosuojaselosteessa sekä tutkimustiedotteessa. Tutkijan tehtävänä on huolehtia, ettei tulosten julkaisemisvaiheessa anonymiteetti vaarannu, vaan tutkija on vastuussa raportoinnin laadusta.

Osa tutkimuskysymyksistä ja vastausväittämistä tunnistettiin tutkijan toimesta mahdollisesti arkaluonteisiksi tai henkilökohtaisiksi. Tutkimusaineiston analysointivaiheessa huomattiin, että esimerkiksi kokemukset sukupuoleen liittyvästä häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta vaihtelivat, sillä suhtautuminen näihin on subjektiivista. Yksi tutkimuseettisistä valinnoista on se, että tutkija raportoi näistä mahdollisimman avoimesti ja ennakkoluulottomasti.

Tutkimus on Vilkan (2018, luku 1) mukaan aina jonkinlainen väliintulo ihmisen elämään, oli kyseessä sitten kyselykutsun lähettäminen sähköpostitse tai tutkittavan toimintaan osallistuminen. Tutkijan tehtävänä on saada tutkimustulokset käsiinsä aiheuttamatta vahinkoa ja kärsimystä tutkimuskohteelle. Tässä tutkimuksessa tutkittavalle koituvia haittoja pyrittiin minimoimaan saatekirjeen, tutkimustiedotteen ja tietosuojaselosteen avulla. Näissä pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman selkeästi tutkittaville, mitä tietoja tutkimuksessa kerätään ja miksi, jotta vastaaja voi itse täysimittaisemmin arvioida halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Muita olennaisia asioita kyselylomakkeen eettisyyden kannalta ovat kysymysten tarkoituksenmukaisuus ja tekninen vastattavuus (Vilka 2018, luku 1), jotka otettiin tutkimusprosessin aikana mahdollisimman laaja-alaisesti huomioon.

Tutkimuksen henkilötietoja kerätessä noudatettiin minimointiperiaatetta, joka merkitsee sitä, että tutkittavista kerättiin vain tutkimuksen kannalta välttämättömiksi katsotut tiedot. Henkilötietojen käsittelyssä noudatettiin lisäksi käyttötarkoitussidonnaisuutta, mikä tarkoittaa, että tietoja on käytetty ainoastaan etukäteen ilmoitetun ja suunnitellun laillisen tarkoituksen toteuttamiseen. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 155–156)

Tutkimukseen osallistujan on saatava henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot helposti ymmärrettävässä, tiiviissä, läpinäkyvässä ja saavutettavassa muodossa (von Bonsdorff ym. 2018, 2). Kyselylomakkeen ensimmäisellä sivulla tuli vahvistaa, että on tutustunut henkilötietojen käsittelyä koskeviin dokumentteihin ja on halukas osallistumaan tutkimukseen. Tämä kysymys oli pakollinen. Saatekirjeessä ja sähköpostissa oli tutkimuksen toteuttajan yhteystiedot, mikä mahdollisti lisätietojen tiedustelun puhelimitse tai sähköpostitse.

Tutkimuksessa kerättävät henkilötiedot sisälsivät epäsuoria tunnisteita, kuten sukupuoli, ikä, koulutus ja tutkittavan asema työmarkkinoilla. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tässä tutkimuksessa on tutkittavan suostumus, mikä on hyvien käytäntöjen mukaisesti ilmoitettu tutkittaville. Webropol-järjestelmän kanssa yliopistolla on puolestaan henkilötietojen käsittelystä sopimus. Tutkimusaineistoa säilytettiin tutkimuksen ajan suojatulla verkkolevyllä käyttäjätunnuksen ja salasanan takana, eikä ulkopuolisilla ollut niihin pääsyä. Tutkimusaineisto poistetaan sen jälkeen, kun aineistoa ei ole enää tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaista säilyttää.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) HTK-ohjeessa suositetaan hyvän tieteellisen käytännön opetusta korkeakouluopintoihin. Tutkija suoritti näitä etiikkaan liittyviä opintoja osana liikunnan yhteiskuntatieteiden pää- ja sivuaineopintoja, esimerkkinä Tutkimusetiikan syventäminen (LTKS1001) sekä Viestinnän etiikka ja normit (VIEP1014) -kurssit. Kurssit toimivat johdatuksena eettisesti kestäväen tutkimuksen tekemiseen.

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Urheilutoimittajain Liiton kanssa. Tutkijalla on siis ollut yhteys organisaatioon, jonka jäsenille tutkimuspyyntö lähetettiin. Tässä tilanteessa on kriittisesti tarkasteltava yhteyden vaikutusta tutkijan asemaan. Urheilutoimittajain Liiton rooli tutkimuksessa liittyy kyselylomakkeen levittämistarkoitukseen, eikä tutkimuskysymysten suunnitteluun tai muuhun vastaavaan. Urheilutoimittajain Liiton kanssa sovittiin yhteisesti, että kysely toimitetaan kaikille rekisteriin kuuluville entisille ja nykyisille naisurheilutoimittajille, eli rajauksia tämän kohdejoukon suhteen ei tehty. On kuitenkin huomioitava, että Urheilutoimittajain Liiton kanssa tehty kevytkin yhteistyö voi rajata kohdejoukkoa ja vääristää tuloksia.

Sekä tutkimuksen otanta, että perusjoukko on suhteellisen pieni, jonka vuoksi tutkijan on kiinnitettävä erityistä huomiota tutkittavista ja tutkimustuloksista raportoimiseen. Kirjoittamistavan on oltava mahdollisimman eettinen ja pyrkiä olemaan leimaamatta koko perusjoukkoa. Tämä on pyritty ottamaan huomioon läpi koko tutkimusprosessin.

5.6 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta eli sitä, pystyykö tutkimus antamaan ei-sattumanvaraisia tuloksia. Kun voidaan katsoa, ettei sattuma ole vaikuttanut tuloksiin, reliabiliteetti on luotettavampi. Reliabiliteetin mittaamiseen tarvitaan tilannekohtaisesti sopivat mittarit, sillä epäsopivat mittarit heikentävät luotettavuutta. Reliabiliteetti on siis vahvasti mittaririippuvainen. (Eskola 1981, 77–80)

Tutkimuksen reliabiliteettia vahvasti onnistunut kyselylomake, joka kirvoitti huomattavan määrän avoimia vastauksia. Vastausaika pysyi pro gradu -seminaariryhmän pilotoitien aikana kohtuullisena, jota puoltaa myös se, että pitkiäkin avoimia vastauksia jätettiin vielä kyselylomakkeen lopussa jättää runsas määrä. Reliabiliteettia vahvasti lisäksi tutkimusaineiston

automaattinen siirto IBM SPSS Statistics 28 -tilasto-ohjelmaan, jolloin inhimilliset virheet voidaan eliminoida. Vastaajaryhmiä kuitenkin muokattiin tutkijan toimesta niin, että kahdesta pienemmästä ryhmästä muodostettiin yksi isompi. Muokkauksia tehtäessä on vaarana inhimilliset virheet, joita pyrittiin kuitenkin ehkäisemään tutkijan huolellisella taustatyöllä.

Laadullisen aineiston analyysi vaatii tutkijalta havainnointia, joihin vaikuttavat Vilkan (2018, luku 1) mukaan tutkijan omat esitiedot, ilmiöön liittyvä ymmärrys ja henkilökohtaiset mielenkiinnot. Havainnointiin vaikuttavat asiat ovat siis subjektiivisia, ja laadullisen aineiston teemoittelu on tutkijasta riippuvaista. Tämä tarkoittaa, että toinen tutkija saattaa teemoitella aineiston eri tavalla kuin se on tässä tapauksessa teemoiteltu. Tältä osin tutkimuksen reliabiliteettia voidaan siis kyseenalaistaa.

Tutkimuksen reliabiliteettia heikentäviä asioita ovat se, ettei koko perusjoukkoa pystytty määrittämään. Otantaan kuuluivat kaikki Suomen Urheilutoimittajain Liiton nykyiset ja entiset A- ja B-naisjäsenet, sekä tutkijan itse tavoittelemaat naisurheilutoimittajat, joiden yhteystiedot löydettiin internetistä. Inhimillisten tekijöiden takia jokin joukko naisurheilutoimittajia on voinut jäädä kontaktoimatta. Myöskään varmuutta Urheilutoimittajain Liiton sähköpostilistojen ajankohtaisuudesta ei saatu.

6 TULOKSET

Tulososion ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan sitä, millainen on Suomessa työskentelevän tai työskennelleen naisurheilutoimittajan profiili. Tätä tarkastellaan taustamuuttujien avulla. Tämän jälkeen käsitellään naisurheilutoimittajien kokemuksia urheilujournalismin alalla työskentelystä. Tarkastelussa ovat työ- ja uratytytyväisyys, käsitykset alan sisäisestä tasa-arvotilanteesta ja työolot syrjinnän, häirinnän ja vähättelyn kokemusten kautta. Tämän jälkeen syvennytään naisurheilutoimittajien käsityksiin siitä, mitkä syyt vaikuttavat naisten vähäiseen määrään alalla. Aineisto koostuu 70 naisurheilutoimittajan jättämästä vastauksesta. On huomioitava, että jokainen kyselyyn vastannut ei vastannut jokaiseen kysymykseen.

6.1 Suomessa työskentelevän ja työskennelleen naisurheilutoimittajan profiili

Tutkimuskyselyn ensimmäisessä osiossa kartoitettiin kyselyyn vastanneiden taustatietoja seuraavien muuttujien avulla: ikä, koulutusaste ja -ala, kilpa- tai huippu-urheilutausta, työtilanne, työkokemus, työnimike, pääasiallinen media ja työpaikan sijainti. Vastaajien ikäjakaumaa ja koulutusastetta käsitellään taulukossa 2. Tavoitteena oli näiden muuttujien avulla selvittää, millainen on yleisesti ottaen Suomessa urheilutoimittajana työskentelevän naisen profiili.

Yli puolet vastanneista (54 %) oli iältään 31–50-vuotiaita. Alle 31-vuotiaita oli 16 prosenttia ja yli 51-vuotiaita taas 30 prosenttia. Pienin ikäluokka oli alle 25-vuotiaat, johon kuului ainoastaan seitsemän prosenttia vastanneista. Yli 60-vuotiaita taas oli 11 prosenttia, siis hieman enemmän kuin nuorinta ikäluokkaa.

Lähes puolet (43 %) vastanneista oli suorittanut maisterin tutkinnon. Seuraavaksi yleisin oli ammattikorkeakoulututkinto, jonka oli suorittanut 19 prosenttia. ”Muu, mikä?” vaihtoehdon valitsi seitsemän prosenttia, joista muutama tarkensi suorittaneensa yliopisto-opintoja ilman pro gradu -tutkielman valmistumista. Kyselyyn vastanneet naisurheilutoimittajat olivat siis yleisesti ottaen korkeasti koulutettuja. Koulutustason tarkempi jakautuminen esitetään taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Vastaajien ikäjakauma ja koulutusaste (n=70).

Taustamuuttuja	Vastaajat (n=70)	
	n	%
Ikä		
Alle 25-vuotta	5	7,2
25–30-vuotta	6	8,6
31–40-vuotta	19	27,1
41–50-vuotta	19	27,1
51–60-vuotta	13	18,6
Yli 61-vuotta	8	11,4
Yhteensä	70	100
Koulutusaste		
Ammatillinen koulutus	1	1,4
Lukio tai ylioppilas	10	14,3
Ammattikorkeakoulututkinto	13	18,6
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	3	4,3
Kandidaatintutkinto	8	11,4
Maisterintutkinto	30	42,9
Muu, mikä?	5	7,1
Yhteensä	70	100

Enemmistö (42 %) kyselyyn vastanneista naisurheilutoimittajista oli opiskellut mediaa, viestintää, journalistiikkaa tai tiedotusoppia. Tämän jälkeen yleisin koulutusala oli yhteiskunta-, hallinto- ja valtiotieteet, joita oli opiskellut 16 prosenttia vastanneista. Liikunnan ja urheilun opintoja löytyi seitsemältä prosentilta, ja 15 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”Joku muu, mikä?”. Muita mahdollisia urheilujournalismin alalle valmistavia koulutuksia oli käynyt vajaa kolmannes (30 %) vastanneista. Lisätekstikenttään jätettiin 21 vastausta, joissa kerrottiin, mistä urheilujournalismin alalle valmistavasta koulutuksesta oli kyse. Näissä mainittiin muun muassa kansanopistoissa suoritettuja koulutuksia, sivuainekokonaisuuksia sekä yksittäisiä kursseja, joista koettiin olleen apua urheilujournalismin alalle työllistyessä.

Taustakartoituksessa selvitettiin myös nuoriso- tai aikuistason urheilutaustaa. Kilpaurheilulla tarkoitettiin urheilullista toimintaa, jossa osallistutaan kilpailuihin ja harjoitellaan sitoutuneesti

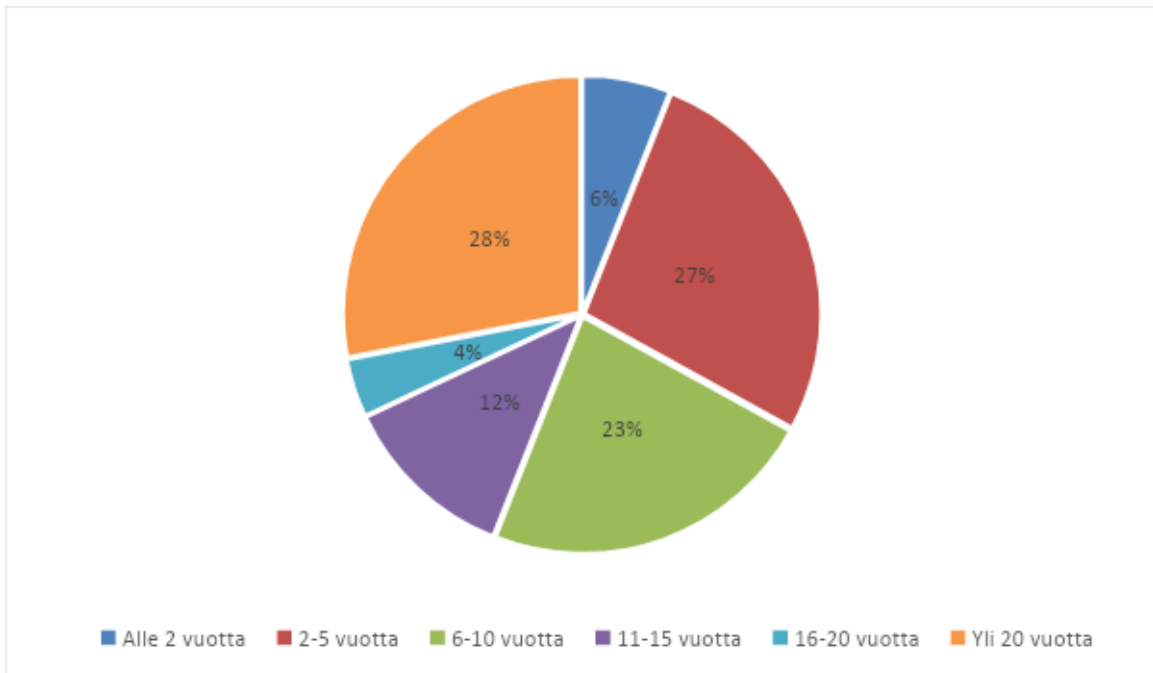
pyrkien saavuttamaan kilpailulliset tavoitteet. Huippu-urheiluksi taas määriteltiin kansallisesti merkittävä sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävä tavoitteellinen urheilutoiminta. Yli puolella (57 %) kyselyyn vastanneista naisurheilutoimittajista oli kilpa- tai huippu-urheilutaustaa 15-vuotiaana tai vanhempana. Kilpa- tai huippu-urheilutaustan omaaminen oli yleisempää nuorempien ikäryhmien joukossa; alle 31-vuotiaista 64 prosentilla ja 31–50-vuotiaista 63 prosentilla oli omaa urheilutaustaa, kun taas yli 50-vuotiaista suurimmalla osalla (57 %) ei ollut urheilutaustaa kilpa- tai huippu-urheilusta.

Kyselyyn vastanneista naisurheilutoimittajista lähes kaksi kolmasosaa (64 %) oli Urheilutoimittajain Liiton jäseniä. Heistä 37 prosenttia on A-jäseniä ja 27 prosenttia B-jäseniä. Urheilutoimittajain Liiton (2022) mukaan A-jäsenet ovat ammattimaisesti urheilujournalismin alalla työskenteleviä henkilöitä, ja B-jäsenet taas työskentelevät urheilujournalismin parissa sivutoimisesti. 24 prosenttia vastaajista ei kuulunut liittoon, ja 12 prosenttia oli eronnut Urheilutoimittajain Liitosta. Vaikka suurin osa vastaajista kuuluu liittoon, on B-jäseniä, eli sivutoimisesti urheilujournalismin parissa työskenteleviä, huomattava määrä.

Kyselyyn vastanneista alle 25-vuotiaista kukaan ei ole liiton A-jäsen. Myös 25–30-vuotiaiden joukosta vain yhdeksän prosenttia kuuluu liittoon. Yli 31-vuotiaiden keskuudessa liittoon kuulumisen on huomattavasti yleisempää: 31–40-vuotiaista 52 prosenttia, 41–50-vuotiaista 60 prosenttia, 51–60-vuotiaista 47 prosenttia ja yli 60-vuotiaista 27 prosenttia kuuluu liittoon.

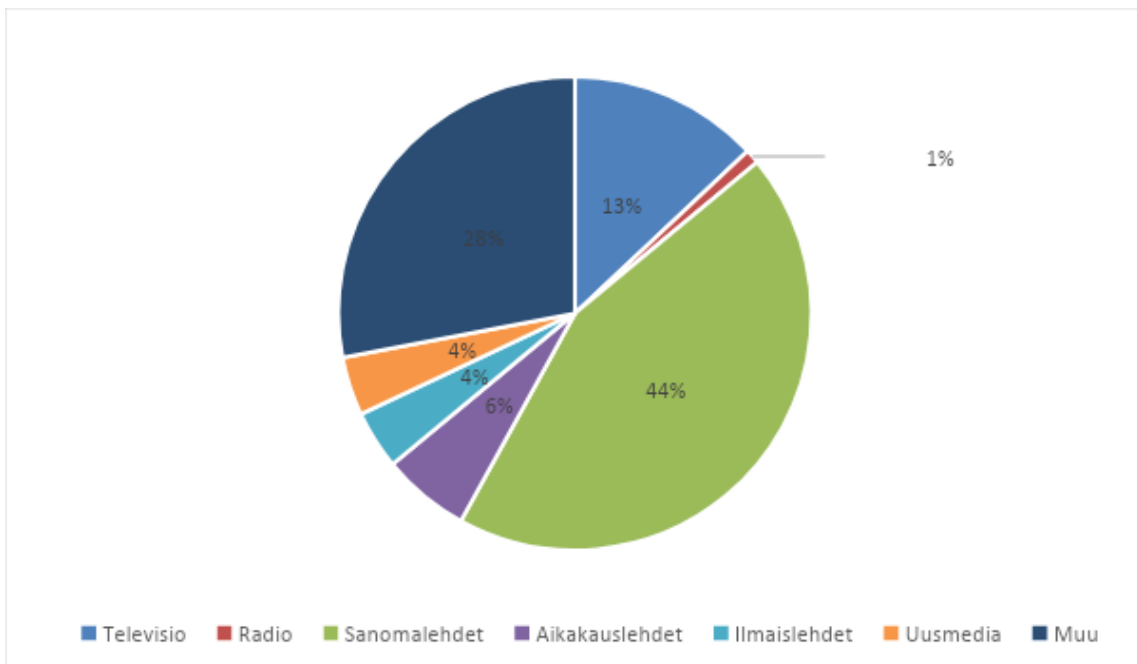
Suurin osa (40 %) naisurheilutoimittajista määritteli työskentelevänsä tällä hetkellä päätoimisesti urheilutoimittajana ja vajaa kolmannes (29 %) taas sivutoimisesti. 31 prosenttia vastaajista kertoi, ettei työskentele tällä hetkellä urheilutoimittajana, ja näistä suurin osa oli yli 50-vuotiaita. Tästä ikäryhmästä lähes puolet (48 %) ei enää työskennellyt urheilutoimittajana.

Lähes puolet (44 %) työskentelee vakituksessa työsuhteessa, ja ainoastaan kaksi prosenttia on tällä hetkellä määräaikaissuhteessa. Enemmistö (46 %) vastaajista työskentelee kuitenkin yrittäjänä tai freelancerina. Kyselyyn vastanneiden työkokemus jakautui alle kahden vuoden kokemuksesta yli 20 vuoden kokemukseen urheilujournalismin alalla, ja tätä havainnollistetaan kuvassa 1. Kukaan alle 31-vuotiaista vastaajista ei ollut työskennellyt alalla kymmentä vuotta enempää. Kiinnostava havainto oli, että yli 50-vuotiaista vastaajista yli puolet (52 %) oli ollut alalla yli 20 vuotta.

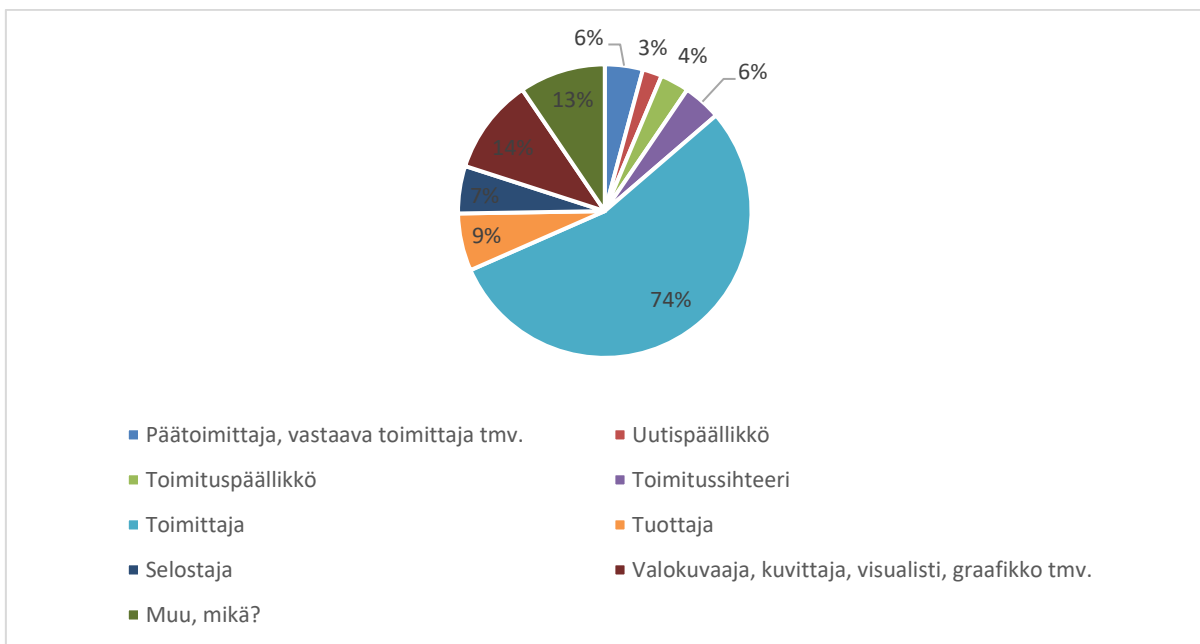
KUVA 1. Vastaajien työkokemus urheilujournalismin parissa (n= 69).

Lähes puolet (44 %) on työskennellyt pisimmän aikaa urheilutoimittajana sanomalehtien parissa. Tämän jälkeen suosituin vastauskategoria oli ”Muu”, johon täydennettiin yleisimmin vastaukseksi verkkolehdessä työskentely. Vastaajien jakautumista mediakentälle havainnollistetaan tarkemmin kuvassa 2.

KUVA 2. Vastaajien jakautuminen mediakentälle (n= 69).

Yli kaksi kolmasosaa (74 %) vastaajista määritteli tämänhetkiseksi työnimikkeeksi toimittajan. Seuraavaksi vastatuin ryhmä oli ”Valokuvaaja, kuvittaja, visualisti, graafikko tmv.”, jonka 14 prosenttia vastaajista kertoi työnimikkeekseen. ”Muu, mikä?” vaihtoehdon valitsi 13 prosenttia, ja suurin osa tarkensi siihen vaihtoehtoisissa olevaa nimikettä. On huomioitava, että kysymykseen vastattiin nykyisen työnimikkeen mukaan. Urheilujournalismin jättäneet naiset vastasivat viimeisimmän työnimikkeensä mukaan. Vastaajien työnimikkeitä ja niiden jakautumista havainnollistetaan kuvassa 3.

KUVA 3. Vastaajien työnimikkeet (n= 70).

Viimeisenä taustakartoituksessa käsiteltiin työpaikan sijaintia. Kysymykseen oli hankala vastata, jos työskenteli esimerkiksi freelance-toimittajana monessa eri maakunnassa. Enemmistö kyselyyn vastanneista (59 %) kertoi työskentelevänsä tai työskennelleensä Uudellamaalla, jonka jälkeen eniten Varsinais-Suomessa (9 %). Loput maakunnat keräsivät vastaajia nolllasta neljään prosenttiin.

Tässä luvussa käsiteltyjen vastausten perusteella hahmoitettiin suomalaisen naisurheilutoimittajan profiili. Tyypillinen naisurheilutoimittaja oli iältään päätoimisesti alalla työskentelevä 31–50-vuotias maisterin tutkinnon suorittanut nainen, jolla oli omaa kilpa- tai huippu-urheilutaustaa. Suurin osa naisurheilutoimittajista toimi yrittäjänä tai freelancerina, joskin lähes yhtä usein työtilanteena oli vakituinen työsuhde. Koulutustausta oli yleisimmin median, viestinnän, journalistiikan tai tiedotusopin parissa. Suurin osa työskenteli tai oli

työskennellyt urheilutoimittajana sanomalehdistössä, ja oli Urheilutoimittajain Liiton jäsen. Työkokemusta oli tyypillisesti kertynyt 2–10-vuotta. Maantieteellisesti vastaajien keskuudessa korostui Uusimaa.

6.2 Naisurheilutoimittajien kokemukset urheilujournalismin alalla työskentelystä

Naisurheilutoimittajien kokemuksia urheilujournalismin alalla työskentelystä lähestyttiin työ- ja uratytytyväisyyden, urheilujournalismin alan sukupuolten välisen tasa-arvotilanteen ja työolojen kautta. Näiden tuloksia käsitellään tässä alaluvussa.

6.2.1 Työtyytyväisyys

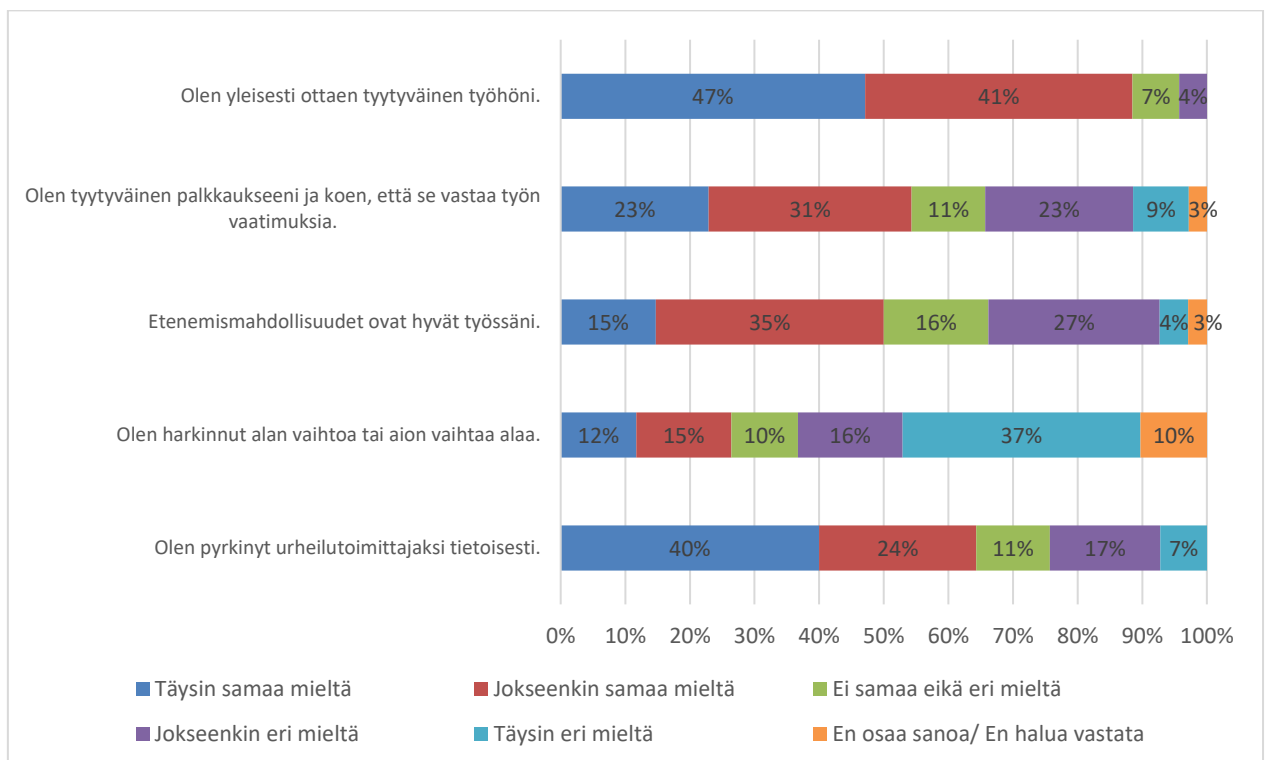
Suomessa urheilutoimittajana työskentelevien naisten ura- ja työtytytyväisyyttä arvioitiin viiden väittämän avulla. Ensimmäinen väittämä oli “Olen yleisesti ottaen tyytyväinen työhöni”. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa oli 89 prosenttia. Kukaan vastanneista ei ollut täysin eri mieltä väitteen kanssa, ja jokseenkin eri mieltä vain noin neljä prosenttia.

Ura- ja työtytytyväisyyttä käsiteltiin seuraavana palkkatyytytyväisyyttä arvioimalla. Eniten valittu vaihtoehto väitteen “Olen tyytyväinen palkkaukseeni ja koen, että se vastaa työn vaatimuksia” kanssa oli jokseenkin samaa mieltä, jonka valitsi 31 prosenttia vastaajista. Täysin samaa mieltä oli 23 prosenttia vastaajista ja jokseenkin eri mieltä sama määrä, 23 prosenttia. Vastaajista yhdeksän prosenttia oli täysin eri mieltä. Palkkaustyytytyväisyys vaihteli täten vastaajien keskuudessa. Tämä on luonnollista, sillä yksilöiden palkat vaihtelevat työtehtävien, sijainnin ja muiden muuttujien mukaan, ja yksilöillä on vaihtelevia käsityksiä ”hyvästä palkasta” oman elintason mukaan.

Seuraavaksi työ- ja uratytytyväisyyttä käsiteltiin väittämän “Etenemismahdollisuudet ovat hyvät työssäni” näkökulmasta. Myös tämä väittämä jakoi kyselyyn vastanneiden mielipiteitä. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa oli tasan puolet (50 %) vastanneista. Jokseenkin tai täysin eri mieltä vaihtoehdon valitsi lähes kolmannes (31 %) vastaajista. Ei samaa eikä eri mieltä oli 16 prosenttia vastaajista.

Viimeiset kaksi väitettä työ- ja uratyytyväisyyttä kartoittavasta kategoriasta käsittelevät alalle tuloa ja sieltä mahdollisesti poistumista. “Olen harkinnut alan vaihtoa tai aion vaihtaa alaa” keräsi täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevia vastaajia 27 prosenttia. Suurin osa (37 %) oli kuitenkin täysin eri mieltä väitteen kanssa. Valtaosa kyselyyn vastanneista ei siis ollut kyselyn vastaushetkellä harkinnut alan vaihtoa tai aikeissa vaihtaa alaa.

Viimeinen väite koski sitä, olivatko kyselyyn vastanneet hakeutuneet alalle tietoisesti. Tämän väitteen avulla pyrittiin selvittämään sitä, onko urheilujournalismin alalle hakeuduttu vai ajaututaanko sinne ilman aikomusta. Tasan 40 prosenttia oli täysin samaa mieltä väitteen “Olen pyrkinyt urheilutoimittajaksi tietoisesti” kanssa. Vajaa neljännes (24 %) taas oli jokseenkin samaa mieltä, kun jokseenkin eri mieltä oli 17 prosenttia. Täysin eri mieltä vastaajista oli seitsemän prosenttia. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli siis tietoisesti hakeutunut työskentelemään urheilujournalismin kentälle, vaikkakin alalle ajautuneita löytyi vastanneista myös. Yllä käsiteltyä vastausten jakautumista Likert-asteikolla havainnollistetaan kuvassa 4.

KUVA 4. Työ- ja uratyytyväisyyttä kartoittavien väittämien vastauksien (n = 70) jakautuminen.

Tutkittavien kokemuksia työ- ja uratyytyväisyydestä tarkasteltiin erilaisten vastaajaryhmien välillä tilastollisin menetelmin. Vertailussa oli taustamuuttujana vastaajan ikä, kun tarkasteltiin tutkittavien näkemyksiä työ- ja uratyytyväisyydestä. Nollahypoteesina esitettiin, ettei

tilastollisesti merkitseviä eroja ole eri ikäryhmien välillä koetussa tyytyväisyydessä. Eri ikäryhmiin kuuluvien vastausten analyysin perusteella tilastollisesti merkitsevä ero oli seuraavan muuttujan kohdalla: “Etenemismahdollisuudet ovat hyvät työssäni” -väite ($p=0,018$). Tässä tapauksessa tilastollisesti merkitsevä ero oli alle 31-vuotiaiden vastaajien ja yli 51-vuotiaiden vastaajien välisissä näkemyksissä. Yli 51-vuotiaat valitsivat useimmiten olevansa väitteen kanssa jokseenkin eri mieltä, kun taas alle 31-vuotiaat olivat useimmiten jokseenkin samaa mieltä. Täten nollahypoteesi samanlaisuudesta hylätään. Työkokemuksella tai kilpa- ja huippu-urheilutaustalla ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta koetuissa etenemismahdollisuuksissa urheilutoimittajan uralla.

Suurin osa naisurheilutoimittajista on tyytyväisiä työhönsä. Tyytyväisyys palkkaukseen sen sijaan vaihteli vastaajien keskuudessa suuresti, samoin kuin tyytyväisyys etenemismahdollisuuksiin. Tyypillinen suomalainen naisurheilutoimittaja ei kuitenkaan harkitse alalta poistumista ja on hakeutunut alalle tietoisesti.

6.2.2 Näkemykset sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta alalla

Naisurheilutoimittajien näkemyksiä urheilujournalismin alan sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta arvioitiin kahdeksan väittämän avulla. Tämän kategorian ensimmäinen väittämä oli “Urheilujournalismin alan sisäinen tasa-arvotilanne sukupuolten välillä on hyvä”. Tämä toimi päätason väittämänä sille, näkevätkö naisurheilutoimittajat alan tasa-arvotilanteen hyvänä vai huonona. Väittämän oli tarkoitus johdatella vastaaja uuden väittämäkategorian äärelle. Kiinnostavaa on, että ainoastaan kolme prosenttia oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Jokseenkin samaa mieltä -vaihtoehto keräsi huomattavasti enemmän vastaajia, 36 prosenttia. Puolet vastaajista (50 %) valitsi olevansa väitteen kanssa joko jokseenkin tai täysin eri mieltä. Suurin osa naisurheilutoimittajista ei siis pidä alan sisäistä tasa-arvotilannetta hyvänä.

Kun tarkasteltavana taustamuuttujana oli työkokemus urheilujournalismin alalla, havaittiin, että käsitykset urheilujournalismin sisäisestä tasa-arvotilanteesta vaihtelivat työkokemuksen mukaan ($p=0,003$). Tilastollisesti merkitsevä ero havaittiin enintään viisi vuotta urheilujournalismin alalla työskennelleiden ja vähintään 15 vuotta alalla työskennelleiden käsitysten välillä. Kukaan enintään viisi vuotta alalla toiminut ei ollut täysin samaa mieltä sen kanssa, että alan sisäinen tasa-arvotilanne olisi hyvä. Yli kaksi kolmasosaa (77 %) oli taas täysin

tai jokseenkin eri mieltä. Yli 15 vuotta alalla olleiden näkemykset alan sisäisestä tasa-arvotilanteesta poikkesivat näistä huomioista. Kukaan ei ollut täysin eri mieltä väitteen kanssa, ja lähes kaksi kolmasosaa (64 %) oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Näiden nojalla voidaan todeta, että työkokemuksen lisääntyessä näkemys urheilujournalismin sisäisestä tasa-arvotilanteesta näyttää paranevan. Vastikään alalle tulleet (enintään viisi vuotta työkokemusta) eivät vaikuta olevan tyytyväisiä alan tasa-arvotilanteeseen.

Sukupuoleen perustuvan syrjinnän esiintyvyyttä urheilujournalismin kentällä käsiteltiin kahdesta eri näkökulmasta, työyhteisön sisällä tapahtuvan syrjinnän sekä työyhteisön ulkopuolisilta henkilöiltä tulevan syrjinnän kannalta. Tämä lähestymistapa valittiin, jotta voitiin kartoittaa, onko syrjintä näissä tilanteissa lähtöisin työyhteisöstä vai sen ulkopuolelta. Työyhteisön ulkopuoliset henkilöt eivät siis tässä kohtaa käsitä vastaajan yksityiselämään kuuluvia henkilöitä, vaan konteksti on työsidonnainen.

Yli kolmannes (34 %) oli täysin samaa mieltä väitteen “En ole koskaan kokenut sukupuoleen perustuvaa syrjintää työyhteisöni sisällä” kanssa. Jokseenkin samaa mieltä oli vajaa kolmannes (31 %). Jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 29 prosenttia vastaajista. Suurin osa vastanneista ei siis ollut oman käsityksensä mukaan kohdannut sukupuoleen perustuvaa syrjintää työyhteisönsä sisällä. Tässä kohtaa jokseenkin samaa mieltä vastausvaihtoehto on monitulkintainen; vastaaja ei kenties ole täysin varma siitä, onko syrjintää tapahtunut. Taustalla voi olla moninaisia syitä sille, miksi vastaaja ei ole oman käsityksensä mukaan täysin varma siitä, ettei syrjintää ole tapahtunut. Useat ovat ystäviä esimerkiksi kollegoidensa kanssa, jolloin rajat syrjinnän suhteen voivat hämärtyä.

Seuraavaksi kartoitettiin sukupuoleen perustuvan syrjinnän esiintymistä urheilujournalismin alalla toisesta näkökulmasta; työyhteisön ulkopuolisten henkilöiden taholta eli esimerkiksi urheilun seuraajilta, urheilijoilta, valmentajilta ja urheilujohtajilta. Noin kolmasosa (32 %) valitsi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen “En ole koskaan kokenut sukupuoleen perustuvaa syrjintää työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä” kanssa. Jokseenkin tai täysin eri mieltä vastaajista oli suurin osa (66 %). Tämän nojalla näyttää siltä, että kyselyyn vastanneet naisurheilutoimittajat kokevat sukupuoleen perustuvaa syrjintää, joka tulee useimmissa tapauksissa työyhteisön ulkopuolisilta henkilöiltä, kuten urheilun seuraajilta tai urheilun sisäpiiriläisiltä.

Toisessa väittämäkategoriassa selvitettiin myös sitä, kokevatko naisurheilutoimittajat hyötynensä sukupuolestaan positiivisesti urheilutoimittajan urallaan. Näitä väittämiä oli kaksi, joista ensimmäinen koski työnhakuvaihetta ja toinen uralla etenemistä. Yksi kolmasosa (33 %) naisurheilutoimittajista koki, että oli hyötynyt sukupuolestaan työnhakuvaiheessa. Hieman yli kolmannes (36 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä väitteen “Sukupuoleni on vaikuttanut positiivisesti urheilujournalismin alan työnhakuun” kanssa. Vajaa viidennes (19 %) taas oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. “En osaa sanoa/En halua vastata” -vaihtoehdon valitsi 13 prosenttia.

Kun käsiteltiin sukupuolen vaikutusta urheilutoimittajan uralla etenemiseen, positiiviset kokemukset vähenivät. “Sukupuoleni on vaikuttanut positiivisesti urheilutoimittajan uralla etenemiseen” -väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli reilu viidennes (22 %), kun taas täysin tai jokseenkin eri mieltä oli tasan neljännes (25 %) vastaajista. Lähes puolet (47 %) ei ollut väitteen kanssa samaa eikä eri mieltä. Neutraalit kokemukset sukupuolen ja uralla etenemisen yhteydestä näyttävät siis olevan tässä kohtaa vastaajissa yleisimpiä.

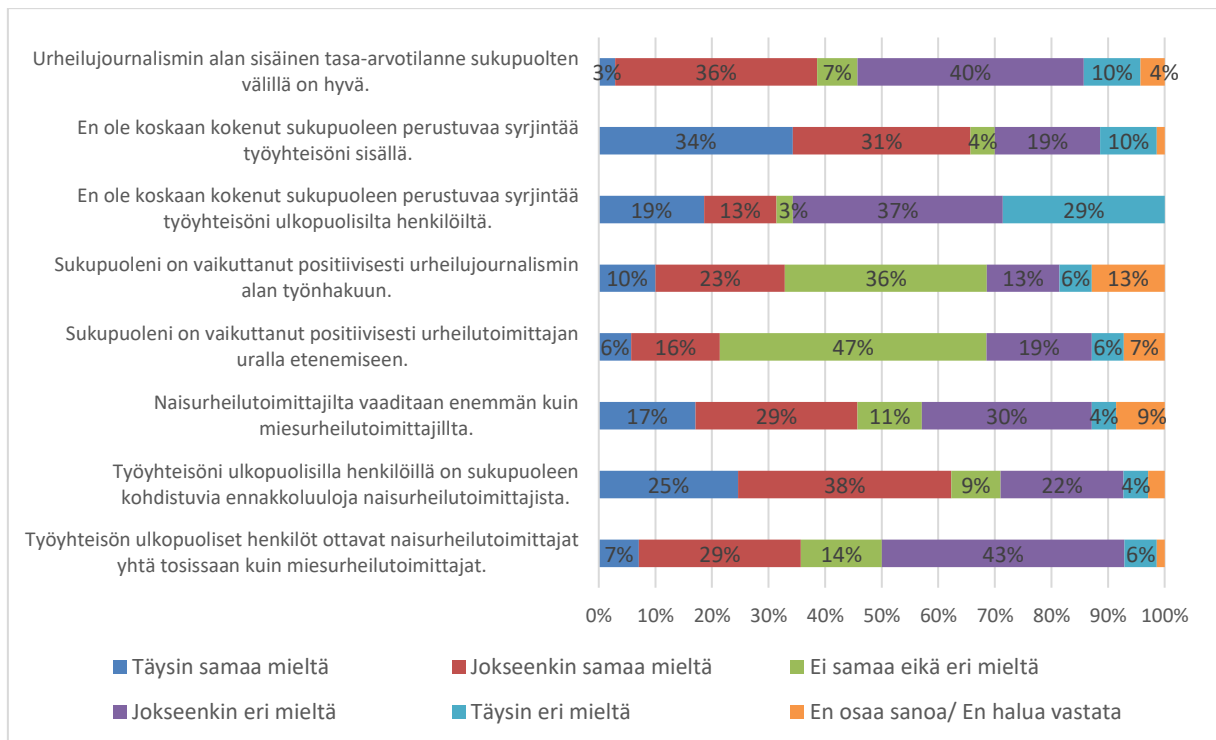
Vastaajaryhmien välisiä eroja tarkasteltiin tilastollisin menetelmin Kruskal-Wallis-testillä. Kun vertailussa oli taustamuuttujana vastaajan ikä, havaittiin, että eri ikäryhmien välillä oli tilastollisesti merkitseviä eroja siinä, koettiinko naiseus positiivisena urheilutoimittajan uralla etenemisessä ($p=0,019$). Tässä tapauksessa tilastollisesti merkitsevä ero oli sekä alle 31-vuotiaiden ja 31–50-vuotiaiden vastaajien että alle 31-vuotiaiden ja yli 51-vuotiaiden vastaajien välillä. Alle 31-vuotiaat erosivat siis vastauksineen vanhemmista ikäryhmistä. He valitsivat useimmiten olevansa jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. 31–50-vuotiaat valitsivat useimmiten, etteivät ole samaa eikä eri mieltä, kun taas yli 51-vuotiaat olivat useimmiten jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa. Nuoremmat kokivat siis näiden tulosten perusteella, että he hyöttyivät naissukupuolestaan uralla etenemisessä useammin kuin vanhemmat vastaajaryhmät.

Väittämäkategorian kuudes väittäjä kuului “Naisurheilutoimittajilta vaaditaan enemmän kuin miesurheilutoimittajilta.” Lähes puolet (46 %) oli tämän väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Hieman yli kolmannes (34 %) taas oli täysin tai jokseenkin eri mieltä. Viidennes (20 %) ei joko halunnut vastata, ei osannut sanoa tai ei ollut väitteen kanssa samaa tai eri mieltä.

Työyhteisön ulkopuolisten henkilöiden suhtautumista naisurheilutoimittajiin selvitettiin väittämäkategorian päätteeksi vielä kahdella väittämällä. Suurin osa (63 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen “Työyhteisöni ulkopuolisilla henkilöillä on sukupuoleen kohdistuvia ennakkoluuloja naisurheilutoimittajista” kanssa. Jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 26 prosenttia vastaajista. Näiden vastauksien perusteella suurin osa kyselyyn vastanneista naisurheilutoimittajista kokee, että ennakkoluuloja esiintyy työyhteisön ulkopuolella.

Käsitykset työyhteisön ulkopuolisten henkilöiden suhtautumisesta naisurheilutoimittajiin vaihtelivat, kun tarkasteltavana taustamuuttujana oli ikä ($p=0,024$). Tilastollisesti merkitsevä ero löytyi alle 31-vuotiaiden ja 31–50-vuotiaiden välillä sekä alle 31-vuotiaiden ja yli 51-vuotiaiden välillä. Alle 31-vuotiaat vastaajat olivat poikkeuksetta jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä sen kanssa, että työyhteisön ulkopuolisilla henkilöillä on sukupuoleen kohdistuvia ennakkoluuloja heistä. 31–50-vuotiaiden vastaukset jakautuivat laajasti, kuitenkin niin, että yleisimmät vastaukset olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Yli 51-vuotiaat taas olivat useimmiten jokseenkin samaa mieltä (42 %) ja jokseenkin eri mieltä (37 %). Näiden valossa alle 31-vuotiaat vastaajat kokivat yli 31-vuotiaita useammin, että heihin kohdistui naissukupuoleen liittyviä ennakkoluuloja työyhteisön ulkopuolelta. Näiden kokemusten määrä väheni hieman, kun siirryttiin kahteen vanhempaan ikäryhmään.

“Työyhteisön ulkopuoliset henkilöt ottavat naisurheilutoimittajat yhtä tosissaan kuin miesurheilutoimittajat” -väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli seitsemän prosenttia vastaajista. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli kuusi prosenttia. Jokseenkin samaa mieltä -vaihtoehdon valitsi 29 prosenttia, kun taas jokseenkin eri mieltä -vaihtoehdon valitsi valtaosa (43 %) vastaajista. Kun taustamuuttujaksi valittiin työkokemus, havaittiin tilastollisesti merkitsevä ero enintään viisi vuotta alalla työskennelleiden ja yli 15 vuotta alalla työskennelleiden vastausten välillä ($p=0,004$). Enintään viisi vuotta alalla työskennelleistä 13 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa, ja 70 prosenttia taas jokseenkin tai täysin eri mieltä. Kun työkokemusta oli yli 15 vuotta, tilanne muuttui; 60 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, kun taas 27 prosenttia jokseenkin eri mieltä, eikä kukaan täysin eri mieltä. Voidaan olettaa, että kauemmin alalla työskennelleet kokevat työyhteisön ulkopuolisten henkilöiden ottavan heidät enemmän tosissaan. Näiden väittämien vastausjakautumia käsitellään kuvassa 5.

KUVA 5. Käsityksiä urheilujournalismin alan sukupuolten väliseen tasa-arvotilanteesta kartoitettavien väittämien vastauksien (n = 70) jakautuminen.

6.2.3 Työolot – syrjinnän, häirinnän ja vähättelyn kokemukset

Viimeinen väittämäcategory, johon pyydettiin vastaamaan Likert-asteikolla, koski naisurheilutoimittajien työoloja. Näiden väittämien avulla pyrittiin selvittämään, kokevatko naisurheilutoimittajat työtä tehdessään verbaalista tai fyysistä häirintää, syrjintää tai väkivaltaa. Myös näissä väittämässä teemoja lähestyttiin kahdesta eri näkökulmasta; sekä työyhteisön sisältä päin että työyhteisön ulkopuolelta päin.

Ensimmäiset kaksi väittämää koskivat verbaalisen häirinnän kokemuksia. Suurin osa (70 %) vastasi olevansa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän “En ole koskaan kokenut verbaalista häirintää työyhteisöni sisällä” kanssa. Kun tätä samaa kysyttiin työyhteisön ulkopuolisessa kontekstissa, tilanne kääntyi pääläelleen. Lähes kaksi kolmasosaa (62 %) oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väitteen “En ole koskaan kokenut verbaalista häirintää työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä” kanssa. Näiden vastaajien keskuudessa verbaalisen häirinnän kokemukset olivat siis yleisempiä työyhteisön ulkopuolella kuin työyhteisön

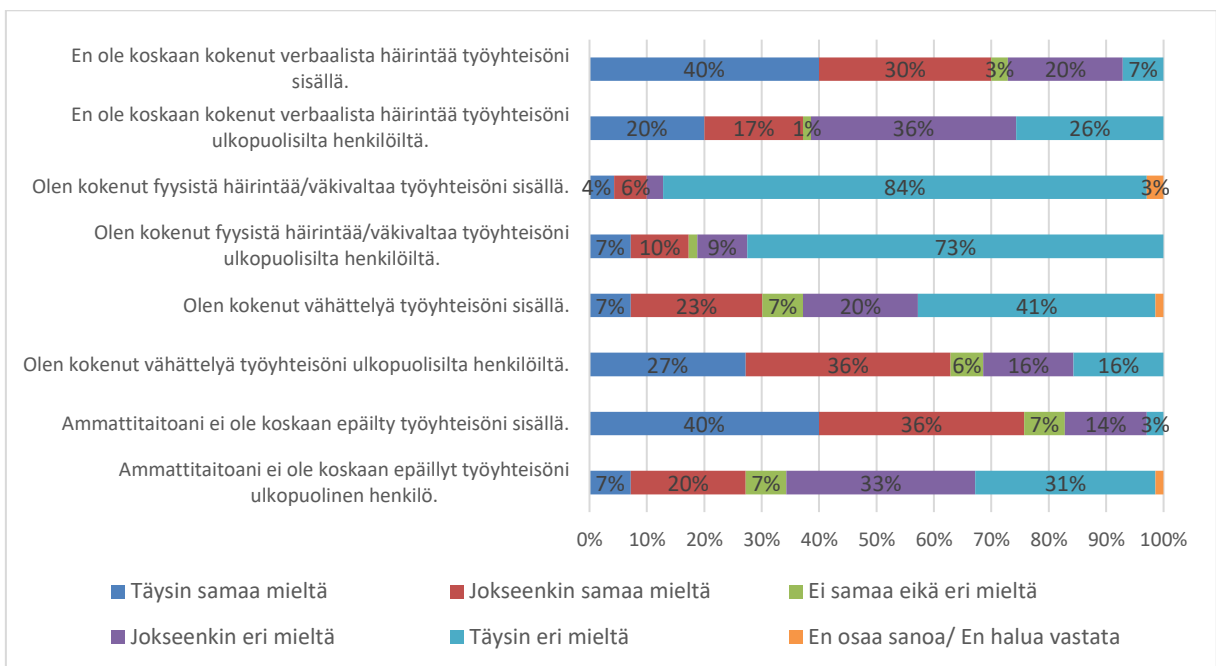
keskuudessa. Suurin osa oli kokenut verbaalista häirintää työyhteisönsä ulkopuolisilta henkilöiltä.

Kokemuksia verbaalisesta häirinnästä analysoitiin erilaisten taustamuuttujien avulla. Kun taustamuuttujaksi valittiin työkokemus urheilujournalismin alalta, havaittiin tilastollisesti merkitsevä ero enintään viisi vuotta alalla työskennelleiden ja yli 15 vuotta alalla työskennelleiden välillä ($p=0,018$) sekä alle viisi vuotta alalla työskennelleiden ja 6-15-vuotta alalla työskennelleiden välillä ($p=0,028$). Alle viisi vuotta alan työkokemusta omaavien keskuudessa vastattiin useimmiten (76 %) olevansa jokseenkin tai samaa mieltä väitteen “En ole koskaan kokenut verbaalista häirintää työyhteisöni sisällä” kanssa. Yli 15 vuotta alalla olleiden vastaukset hajaantuivat enemmän; 59 prosenttia kertoi olevansa jokseenkin tai täysin samaa mieltä, kuitenkin 36 prosenttia taas jokseenkin tai täysin eri mieltä. Verbaalisen häirinnän kokemukset siis lisääntyivät vastaajien keskuudessa, kun alan työkokemusta oli enemmän. Työkokemusta 6–15 vuotta kerryttäneiden vastaajien vastaukset jakaantuivat seuraavasti: 34 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteen kanssa, 67 prosenttia taas jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

Fyysisen häirinnän tai väkivallan kokemukset olivat vastaajien keskuudessa vähäisiä. Valtaosa (84 %) oli täysin eri mieltä väitteen “Olen kokenut fyysistä häirintää/väkivaltaa työyhteisöni sisällä” kanssa. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli neljä prosenttia, ja jokseenkin samaa mieltä kuusi prosenttia. Kun näkökulma käännettiin seuraavassa väittämässä fyysiseen häirintään tai väkivaltaa, jonka oli koettu tulevan työyhteisön ulkopuolisilta henkilöiltä, häirinnän tai väkivallan kokemukset hieman lisääntyivät. Edelleen kuitenkin 73 prosenttia oli täysin eri mieltä väitteen “Olen kokenut fyysistä häirintää/väkivaltaa työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä” kanssa. Vajaa viidennes (17 %) vastasi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa.

Seuraavaksi selvitettiin, olivatko naisurheilutoimittajat kokeneet vähättelyä työssään. Väitteen “Olen kokenut vähättelyä työyhteisöni sisällä” kanssa täysin tai jokseenkin eri mieltä oli 62 prosenttia vastaajista. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä taas oli 30 prosenttia. Kun näkökulma käännettiin työyhteisön ulkopuolelle, vähättelyn kokemukset lisääntyivät huomattavasti. Lähes kaksi kolmasosaa (63 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen “Olen kokenut vähättelyä työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä” kanssa. Noin yksi kolmasosa (32 %) oli täysin tai jokseenkin eri mieltä.

Viimeiset kaksi väittämää koskivat kokemuksia ammattitaidon epäilemisestä. Valtaosa (76 %) vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen “Ammattitaitoani ei ole koskaan epäilty työyhteisöni sisällä” kanssa. Kuitenkin 17 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä, joten kokemukset ammattitaidon epäilemisestä eivät olleet tavattomia. “Ammattitaitoani ei ole koskaan epäilty työyhteisöni ulkopuolinen henkilö” -väite käänsi vastaukset edellisten tapaan toisin päin. Noin kaksi kolmasosaa (65 %) oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 27 prosenttia. Näiden väittämien vastausjakaumia käsitellään alla olevassa kuvassa 6.

KUVA 6. Naisurheilutoimittajien työoloja kartoittavien väittämien vastauksien (n = 70) jakautuminen.

6.3 Naisurheilutoimittajien näkemykset urheilujournalismin alan miesvaltaisuudesta

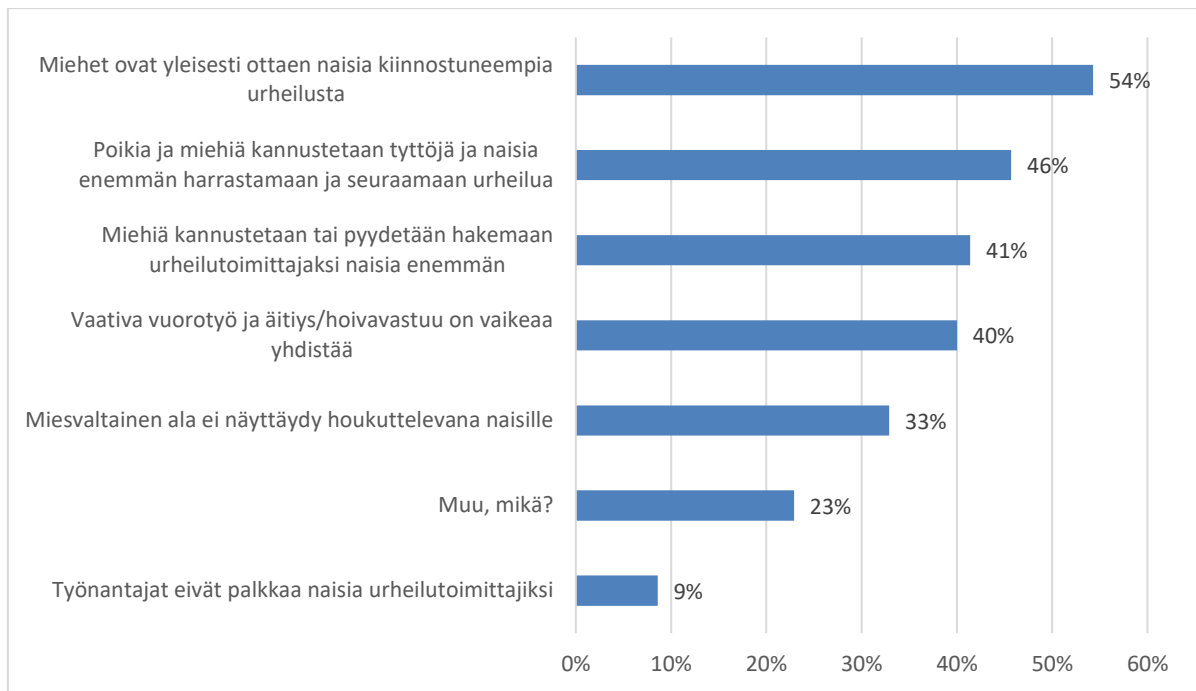
Vuonna 2020 Urheilutoimittajain Liittoon kuuluvista henkilöistä 11 prosenttia oli naisia ja 89 prosenttia miehiä. Vaikka jokainen urheilujournalismin alalla toimiva henkilö ei kuulu liittoon, voidaan näiden prosenttien olettaa antavan suuntaa alan sukupuolijakaumasta; vain pieni osa urheilutoimittajista on naisia. Tämä havainto herätti kiinnostuksen kysyä naisurheilutoimittajilta itseltään sitä, miksi naisten määrä alalla on niin pieni suhteessa miehiin.

Tavoitteena oli selvittää alan sisällä olevien naishenkilöiden avulla, mitkä ovat niitä tekijöitä, jotka voivat joko työntää naisia pois alalta tai näyttäytyä naisille epähoukuttelevina alalle hakeutumista pohdittaessa.

Naisurheilutoimittajia pyydettiin valitsemaan yksi tai useampi vastausvaihtoehto kysymykseen “Mistä urheilutoimittajien epätasainen sukupuolijakauma mielestäsi johtuu?”. Valmiit vastausvaihtoehdot oli muotoiltu aiemman tutkimuksen kautta havaittujen odotettujen vastausväittämien perusteella. Vastaaaja sai valita niin monta vastausväittämää, kuin halusi.

Eniten valittu vastausvaihtoehto oli “Miehet ovat yleisesti ottaen naisia kiinnostuneempia urheilusta”. Tämän vaihtoehdon valitsi 54 prosenttia vastaajista. On huomioitava, että tämän väittämän taustoja ei pyydetty avaamaan mitenkään. Sitä, miksi naisurheilutoimittajat kokevat naisten olevan yleisesti ottaen miehiä vähemmän kiinnostuneita urheilusta, ei käsitelty. Seuraavaksi yleisin vastausvalinta oli “Poikia ja miehiä kannustetaan tyttöjä ja naisia enemmän harrastamaan ja seuraamaan urheilua”. Sen valitsi 46 prosenttia vastaajista. Lähes puolet naisurheilutoimittajista siis koki, että ruohonjuuritason liikunta- ja urheilutoiminnalla tai kannustuksen puutteella on osaa naisurheilutoimittajien vähyydessä. Kokemukset siitä, että poikien ja miesten urheilua sekä sen seuraamista tuetaan naisia ja tyttöjä enemmän, olivat suhteellisen yleisiä.

Vaikuttavana tekijänä nähtiin usein myös se, että miehiä kannustetaan tai pyydetään hakemaan alan tehtäviin naisia enemmän. Tämän vaihtoehdon valitsi 41 prosenttia vastaajista. Tämän jälkeen eniten valittu väite oli “Vaativa vuorotyö ja äitiys/hoivavastuu on vaikea yhdistää”, jonka valitsi 40 prosenttia vastaajista. Kuvassa 7 näkyy vastauksien jakautuminen prosentteineen.

KUVA 7. Naisurheilutoimittajien mielipiteet urheilujournalismin alan miesvaltaisuuden syiden esiintymisestä aineistossa (n=70).

Osa vastaajista täydensi “Muu, mikä?” -vaihtoehdon vastausta lisättekstikenttään, ja niitä kertyi yhteensä 15 kappaletta. Vastaukset käsittelivät epätasa-arvoista kohtelua ja arvostuksen puutetta, naisurheilutoimittajien seksuaalisointia, haasteita työmarkkinatilanteessa sekä sitä, ettei naisten koettu olevan yhtä kiinnostuneita urheilujournalismista kuin miehet. Yksittäinen vastaus luokiteltiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta vain yhteen näistä luokista, sillä ne käsittelivät vain yhtä teemaa. Yksi vastaus käsitteli kuitenkin kahta selkeästi eri syytä naisurheilutoimittajien vähyyden taustalla, jolloin se katsottiin kuuluvaksi kahteen eri luokkaan. Kaksi vastausta käsitteli muista eroavia teemoja, joten niitä ei jaoteltu edellä mainittuihin luokkiin. Yksi näistä vastauksista käsitteli esikuvien puutetta ja toinen sitä, että urheilujournalismin kuuluvien, räikeidenkin, mielipiteiden esittäminen on vastaajan mukaan miehille usein luontevampaa.

6.4 Naisurheilutoimittajien syyt alan vaihdolle tai sen harkitsemiselle

Naisurheilutoimittajat jättävät urheilujournalismin parissa olevan uran huomattavasti miehiä useammin (Smith 1999, 48). Tämä pienentää eittämättä naisurheilutoimittajien määrää suhteessa miehiin. Tämä havainto aiemman kirjallisuuden pohjalta herätti kiinnostuksen

selvittää naisurheilutoimittajilta itseltään, mikä saa heidät jättämään uran urheilujournalismin parissa. Tavoitteena oli selvittää alan sisällä olevien naisten henkilöiden avulla, mitkä ovat niitä tekijöitä, jotka saavat naisurheilutoimittajat joko jättämään uransa tai harkitsemaan alalta lähtöä.

Naisurheilutoimittajia pyydettiin valitsemaan yksi tai useampi vastausvaihtoehto väitteeseen “Jos olet vaihtanut alaa tai harkinnut alan vaihtoa (urheilujournalismin alalta muualle), kerro pääasialliset syyt sille”. Valmiit vastausvaihtoehdot oli muotoiltu aiemman tutkimuksen odotettujen vastausväittämien perusteella.

Eniten valittu vastausvaihtoehto oli “En ole vaihtanut alaa tai harkinnut alan vaihtoa”, jonka valitsi 38 prosenttia vastaajista. Toiseksi suosituimman vaihtoehdon valitsi neljäsosa vastaajista (25 %), ja se oli “hankalat työajat”. Tämän vastausvaihtoehdon yleisyys on linjassa edellisen kysymyksen kanssa, sillä 40 prosenttia vastaajista oli maininnut naisurheilutoimittajien vähäisen määrän syyksi sen, että “vaativa vuorotyö ja äitiys/hoivavastuu on vaikeaa yhdistää”. Kun moni naisurheilutoimittaja kokee työajat haasteellisina, voi lasten hoivaaminen tuoda lisää haasteita alalla toimimiseen. Urheilutapahtumat ajoittuvat viikkoiltoihin ja viikonloppuihin, jolloin työajat voivat helposti aiheuttaa vaikeuksia yhteensovittaa ne yksityiselämän kanssa.

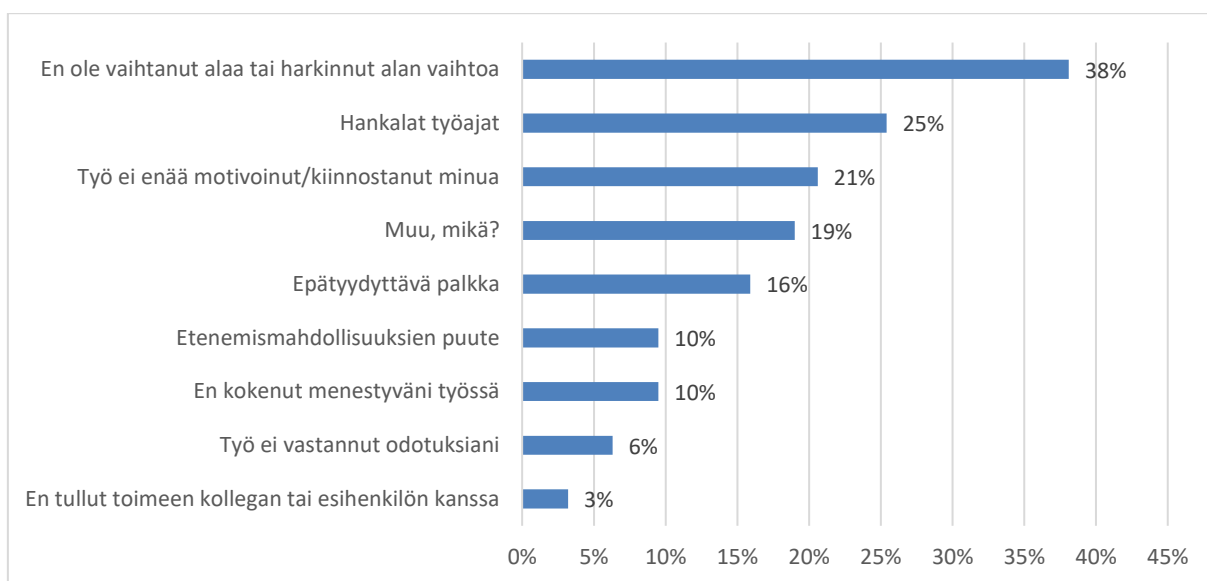
Kolmanneksi yleisin syy alan vaihtamiselle tai sen harkitsemiselle oli, että työ ei enää motivoinut tai kiinnostanut vastaajaa. Tämän vaihtoehdon valitsi 21 prosenttia vastaajista. “Muu, mikä?” -vaihtoehdon valitsi 19 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi valituimmat syyt olivat epätyytyttävä palkka (16 %), etenemismahdollisuuksien puute (10 %) sekä se, ettei vastaaja kokenut menestyvänsä työssä (10 %).

“Muu, mikä?” -vaihtoehto oli neljänneksi valituin vaihtoehto, ja sen valitsi noin viidesosa (19 %) vastaajista. Lisätekstikenttään sai halutessaan kirjoittaa lisätietoja, ja niin teki jokainen vaihtoehdon valinnut (n=12). Näissä vastauksissa nousi esiin tyytymättömyys palkkaukseen tai työllisyystilanteeseen, kiinnostava työmahdollisuus toisaalla, työn stressaava ja aikaa vievä luonne sekä kyllästyminen urheilujournalismin alan epätasa-arvoisuuteen.

Yksittäinen vastaus luokiteltiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta vain yhteen näistä luokista, sillä ne käsittelivät vain yhtä teemaa. Yksi vastaus sisälsi kuitenkin kaksi eri mainintaa alan

vaihdon tai sen harkitsemisen taustalla, jolloin se katsottiin luonnollisesti kuuluvaksi kahteen eri luokkaan.

Tyytymättömyys palkkaukseen tai työllisyystilanteeseen mainittiin seitsemässä lisätekstikenttään annetussa vastauksessa. Näissä vastaajat mainitsivat muun muassa epävarman työllisyystilanteen sekä tyytymättömyytensä urheilujournalismin alan palkkaukseen, etenkin freelancer-toimittajana toimiessa. Kiinnostavan työmahdollisuuden muualta kuin urheilujournalismin kentältä kertoi saaneensa kaksi vastaajaa. Näissä vastauksissa mikään yksittäinen urheilujournalismissa negatiiviseksi koettu tekijä ei siis ollut päätöksessä painava tekijä. Kaksi vastaajaa kertoi, että koki urheilutoimittajan työn liian aikaa vieväksi tai stressaavaksi. Kaksi vastaajaa taas kirjoitti, että oli kyllästynyt urheilujournalismissa vallitsevaan sukupuolten epätasa-arvoon. Vastauksien jakautumista havainnollistetaan alla olevassa kuvassa 8.

KUVA 8. Naisurheilutoimittajien urheilujournalismin alalta poistumisen tai sen harkitsemisen syiden esiintyminen aineistossa (n=63).

6.5 Naisurheilutoimittajien omat kuvaukset urheilujournalismin alasta

Kyselyyn vastanneet saivat kyselyn lopussa antaa palautetta tai kertoa vapaasti avoimin vastauksin kokemuksistaan. Avoimia vastauksia oli 19, ja niissä avattiin lisää kyselyyn liittyviä teemoja tai omaa urheilutoimittajan uraa.

Eniten mainintoja keräsi teema, joka käsitteli negatiivisia kokemuksia liittyen urheilujournalismin sisäiseen tasa-arvotilanteeseen (n=12). Nämä maininnat koskivat muun muassa verbaalisen tai fyysisen häirinnän kokemuksia sekä tyytymättömyyttä urheilujournalismin alan sisäiseen tasa-arvotilanteeseen. Niitä kuvailtiin muun muassa näin:

“Koen, että valtaosa ihmisistä on suhtautunut ammattitaitooni sukupuolesta riippumatta asiallisesti, mutta joka alalla riittää huonosti käyttäytyviä urpoja. Mutta törkeimmät kommentit tosiaan ulkonäkööni (rintojen kokoon) liittyen olen saanut rekrytointitilanteessa yhdessä maan johtavassa mediatalossa. Haastattelijoina kaksi urheilutoimituksen esiMIESTÄ. Ongelmat on toisaalta paljon yhteiskunnan rakenteissa, mistä ne valuvat urheilutoimituksiin ja sitä kautta urheilujournalisteihin.”

“Ulkopuoliset henkilöt epäilevät osaamistani ja kommentoivat somessa juttuihin ikävästi.”

Työkulttuurin muutosta käsiteltiin neljä kertaa (n=4). Näissä vastauksissa todettiin, että työkulttuurissa on oman urheilutoimittajan uran aikana tapahtunut muutos. Kahdessa näistä vastauksista eriteltiin erikseen, että muutos on positiivinen. Työkulttuurin muutosta kuvailtiin esimerkiksi näin:

“Työkulttuuri on muuttunut valtavasti. Kun aloitin naisia oli kourallinen, nyt naisia palkataan koko ajan enemmän. Tilanne on parempi pk-seudulla kuin maakunnissa.”

Neljässä vastauksessa (n=4) käsiteltiin positiivisia kokemuksia urheilujournalismin sisäisestä tasa-arvotilanteesta. Näissä maininnoissa esimerkiksi kuvattiin tilanteita, joissa naisurheilutoimittajiin suhtaudutaan positiivisesti:

“Mielestäni toimituksissa naistoimittajiin suhtaudutaan tosi positiivisesti ja olen pikemminkin saanut kannustusta, jos olen tehnyt esimerkiksi jutun lajista, johon en ole ollut erityisemmin perehtynyt.”

Omaa työhistoriaa avattiin neljä kertaa (n=4). Näitä mainintoja ei käsitellä, sillä ne sisältävät tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta epärelevantteja ja henkilökohtaisia tietoja. Kaksi mainintaa sisälsi urheilutoimittajan työn kuvailua (n=2). Nämä vastaukset olivat keskenään

hyvin samankaltaisia, ja ne kuvailivat urheilutoimittajan työn luonnetta elämäntapana. Molemmat vastauksista kuvailivat työajan sijoittumista ilta-aikaan, jonka kerrottiin vaativan uhrauksia yksityiselämän puolella.

Kaksi mainintaa taas käsitteli naista urheilutoimittajana televisiossa (n=2) vaihtelevista näkökulmista:

“Siirtymä uutisiin ei ollut tietoinen veto, mutta urheilutoimittajan paikkoja oli harvoin tarjolla ja uskon, että ne ovat helpommin miesten saavutettavissa – varsinkin jos et ole perinteisessä mielessä näyttävä nainen esim. telkkaria ajatellen.”

“--Ehkä naisia kiinnostaa keskimäärin miehiä enemmän urheilutoimittamisen näkyvä puoli ja mahdollinen julkinen rooli, ei niinkään journalistinen työ.”

Avoimet vastaukset tarjosivat naisurheilutoimittajien kokemusmaailmaa syvällisesti avaavia näkökulmia. Ne tukivat määrällisen analyysin pohjalta tehtyjä havaintoja, ja nostivat esiin yksittäistapauksia urheilujournalismin alalla työskentelystä niin hyvässä kuin pahassakin.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkielman viimeisessä pääluvussa käsitellään tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia ja löydöksiä suhteessa asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Lisäksi siinä esitetään arviointia työn laadusta ja siitä, miten se täydentää liikunnan yhteiskuntatieteiden tutkimuskenttää. Jatkotutkimusehdotuksia esitetään näiden pohjalta luvun viimeisessä osiossa, ja ne nivotaan osaksi laajempaa yhteiskunnallista tarkastelua.

7.1 Keskeisimpiä tutkimustuloksia ja päätelmiä

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Suomessa urheilutoimittajana työskentelevien ja työskennelleiden naisten profiili sekä heidän kokemuksiaan alalla työskentelystä ja sen tasa-arvotilanteesta. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, mitkä naisurheilutoimittajat näkevät pääasiallisena syynä heidän vähäiselle määrällensä alalla.

Tulokset osoittivat, että naisurheilutoimittajat kohtasivat sukupuoleen perustuvaa syrjintää, fyysistä häirintää, vähättelyä ja ammattitaidon epäilyä ensisijaisesti työyhteisön ulkopuolisilta henkilöiltä, ei niinkään työyhteisön sisällä. Lisäksi havaittiin, että työyhteisön ulkopuolisilta henkilöiltä tulevat ennakkoluulot vaivasivat enemmän alle 31-vuotiaita vastaajia kuin vanhempia ikäluokkia. Urheilumaailman maskuliininen hegemonia voi näyttäytyä vihamielisenä käytöksenä, jota moni naisurheilutoimittaja joutuu kohtaamaan työssään.

Nämä syrjinnän, häirinnän tai vähättelyn kokemukset eivät kuitenkaan siirtyneet valtaosalla vastaajista koettuun tyytyväisyyteen. Kyselyyn vastanneista naisurheilutoimittajista 89 prosenttia oli jokseenkin tai täysin tyytyväisiä työhönsä. Palkkaukseen jokseenkin tai täysin tyytyväisiä oli 54 prosenttia ja etenemismahdollisuuksiin taas tasan puolet. Tuloksista on nähtävissä, että tyytyväisyys on naisurheilutoimittajille muutakin kuin työolojen, palkan tai urakehityksen summa. Tyytyväisyyttä voi parantaa esimerkiksi työyhteisö, henkilökohtainen palo urheilua kohtaan tai merkityksellisyyden tunne. Tyytyväisyys on monen asian summa, johon olisi mielenkiintoista paneutua jatkotutkimuksessa syvällisemmin. Myös aiempi kansainvälinen tutkimus tukee havaintoa siitä, että suurin osa naisurheilutoimittajista on tyytyväisiä työhönsä (ks. luku 4.4).

Naisurheilutoimittajien suhtautuminen urheilujournalismin alan etenemismahdollisuuksiin erosi iän mukaan, mikä on kiinnostava löydös. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi eri sukupolvien erilainen sosialisatio ja siitä kehittyneet asenne-erot. Alle 31-vuotiaat suhtautuivat urheilutoimittajan uran etenemismahdollisuuksiin vanhempia ikäluokkia positiivisemmin. Toisaalta tähän voi vaikuttaa nuorten ikäluokkien optimistinen asenne työuran alkuvaiheilla, kun taas vanhemmat ikäluokat ovat voineet törmätä lasikattoihin useasti urallaan. Etenemismahdollisuuksia ja laajemmin tyytyväisyyttä olisi kiinnostavaa tutkia jatkossa Suomessa.

Kauemmin alalla työskennelleet pitävät urheilujournalismin alan sisäistä tasa-arvotilannetta parempana kuin alan tuoreemmat tulokkaat. Tähän voi vaikuttaa se, että kokemuksen kertyessä epäilijöiden määrä voi vähentyä, kun kokemus kertyy ja sekä työyhteisö että urheilumaailma ”hyväksyy” urheilutoimittajan. Vastikään alalle tulleet, eli enintään viisi vuotta alalla työskennelleet, eivät vaikuttaneet olevan tyytyväisiä alan tasa-arvotilanteeseen, kun taas yli 15 vuotta alalla olleet olivat pääosin tyytyväisiä. Yli 15 vuotta alalla työskennelleiden voidaan olettaa edustavan pääasiallisesti vanhempia ikäluokkia, sillä kukaan alle 31-vuotiaista vastaajista ei ollut työskennellyt alalla kymmentä vuotta enempää ja yli 50-vuotiaista vastaajista yli puolet (52 %) oli ollut alalla yli 20 vuotta. On myös yleistä, että nuorten, uusien tulokkaiden kykyjä epäillään ja heitä arvostellaan useammin, oli kyseessä sitten mitä tahansa sukupuolta edustava henkilö.

Onkin mielenkiintoista, että tällä oletuksella vanhemmat ikäluokat eivät suhtautuneet suopeasti alan etenemismahdollisuuksiin, mutta olivat kuitenkin keskimäärin tyytyväisiä alan tasa-arvotilanteeseen. Nuoremmat ja vähemmän työkokemusta omaavat suhtautuivat positiivisemmin etenemismahdollisuuksiin urallaan, mutta eivät yleisesti ottaen pitäneet alan tasa-arvotilannetta hyvänä. Nuoremmat tai vähemmän työkokemusta kerryttäneet kenties kokevat, että vaikka alan sisäisen tasa-arvotilanne ei ole hyvä, heillä on aktiivinen toimijuus omalla urallaan. He voivat myös kokea, että tilanne on kehittymässä parempaan suuntaan heidän uransa edetessä, jolloin etenemismahdollisuudet tulevat olemaan paremmat silloin, kun ne ovat heidän urallaan ajankohtaisia.

Mitä nuorempia naisurheilutoimittajat olivat iältään, sitä todennäköisemmin he kokivat hyötyvänsä urallaan naissukupuolestaan. Moni vastaajista kertoi avoimissa vastauksissa, että heidän mukaansa tasa-arvotilanne on parantunut vuosikymmenien aikana huomattavasti, ja

tämä on ollut laajempi yhteiskunnallinen kehitys. Tämä voi kenties olla yhteydessä siihen, miksi nuoremmat naisurheilutoimittajat kokevat, ettei naiseus ole este, vaan siitä voi olla hyötyä. Rekrytointiprosessien tasa-arvoistuminen voi antaa naisille entistä paremmat mahdollisuudet päästä alalle työskentelemään.

Naisurheilutoimittajien käsityksien mukaan suurin syy urheilujournalismin miesvaltaisuudelle on se, että miehet ovat yleisesti ottaen naisia kiinnostuneempia urheilusta. Tämän vaihtoehdon takana olevia ajatuksia ei kuitenkaan pyydetty erittelemään mitenkään, joten syy tälle käsitykselle jää toistaiseksi avoimeksi. Tätä olisi jatkotutkimuksissa hedelmällistä selvittää. Vaikuttaako tämän käsityksen takana esimerkiksi sukupuoleen liittyvät sosiaaliset roolit tai miehistä eroava ajankäyttö? Myös ruohonjuuritason harrastustoiminnan miehisyys ja äitiyden yhdistäminen vuorotyöhön nähtiin syinä naisurheilutoimittajien vähyydelle. Nämä kaikki voidaan nähdä sukupuolisosialisaatiosta kumpuavina syinä.

Huomattavaa on myös se, että suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista naisurheilutoimittajista oli omaa kilpa- tai huippu-urheilutaustaa nuoriso- tai aikuistasolla. Oma urheilutausta saattaa siis ohjata urheilujournalismin pariin, sillä omaa asiantuntijuutta voi hyödyntää näissä työtehtävissä. Urheilutaustan yleisyys voi viestiä myös siitä, että kiinnostus urheilua kohtaan on syntynyt jo nuoremmassa iässä. Schochin ja Ohlin (2021, 271) mukaan urheilujournalismi on etenkin monelle miesurheilufanaatikolle luontainen jatkumo uralla. Tämä sama ilmiö ei kuitenkaan heijastunut heidän haastattelemiensa naisurheilutoimittajien kuvauksissa. Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa selvittää sitä, miten nais- ja miesurheilutoimittajien motivaattorit ja uravalintaa selittävät tekijät vaihtelevat, ja mitä yhtenäisyyksiä niistä löytyy.

Useat naisurheilutoimittajat raportoivat sukupuolten välisen tasa-arvotilanteen parantumisesta vuosikymmenten edetessä, ja suurin osa heistä näyttää olevan tyytyväisiä työhönsä ja uraansa. Tätä löydöstä tukee aiemman tutkimuksen havainnot siitä, että naisurheilutoimittajat kertovat naisten aseman alalla parantuneen (Hardin ja Shain 2005b). Yksi keskeinen positiivinen löydös oli, että kolmannes (33 %) naisurheilutoimittajista koki hyötynsä sukupuolestaan työnhakuvaiheessa. Tämä viittaa siihen, että tietyissä tilanteissa naisurheilutoimittajat kokevat, että heidän sukupuolensa voi toimia etuna, mahdollisesti tarjoten heille erottautumisen mahdollisuuden.

Tämän tutkimuksen tulokset tukevat pitkälti aiemman kansainvälisen naisurheilutoimittajia käsittelevän tutkimuksen löydöksiä. Aiempi tutkimus on nostanut esiin naisurheilutoimittajien haasteet muun muassa vähättelyn, häirinnän ja syrjinnän kokemusten kanssa (ks. luku 4.3) Vastaavia kokemuksia raportoitiin tässä tutkimuksessa. Epäasiallisen käytöksen koettiin tulevan usein työyhteisön ulkopuolisilta henkilöiltä eikä työyhteisön sisältä, ja samanlaisia tuloksia ovat saaneet esimerkiksi Franks ja O’Neill (2018).

Tutkimustuloksia jakamalla voidaan lisätä tietoisuutta naisurheilutoimittajien kokemuksista urheilujournalismin kentällä toimimisesta. Tutkimuksen avulla on saatu entistä yhtenäisempää kuvausta siitä, mitkä asiat ovat naisurheilutoimittajien vähäisen määrän ja urapolun haasteiden taustalla. Näitä tuloksia voidaan hyödyntää käytännönläheisen tasa-arvotyön parissa; kuvauksiin tavanomaisista ongelmista ja haasteista, kuten sukupuoleen kohdistuvasta vähättelystä, voidaan tarttua esimerkiksi yhteisin linjauksin. Eri entiteetit voivat saada tutkimustuloksista kimmokkeen tutkia omia sukupuoleen liittyviä käytäntöjään entistä kriittisemmin.

7.2 Tutkimuksen arviointi

Tutkimus onnistui vastaamaan tutkimuskysymyksiin, ja näin ollen kartoittamaan suomalaisten naisurheilutoimittajien profiilia, työkokemuksia, tasa-arvokäsitystä ja toisaalta heidän vähäisen määränsä potentiaalisia syitä. Antoisaa oli se, että onnistunut kyselylomake kirvoitti vastaajia jakamaan kokemuksiaan myös syvällisemmin avoimien vastausten muodossa. Tutkimuskysymykset olivat onnistuneesti aseteltuja, ja niihin saatiin vastauksia, joihin olisi mielenkiintoista syventyä myös jatkotutkimuksessa.

Tutkimustulokset lisäävät ymmärrystä suomalaisten naisurheilutoimittajien kokemusmaailmasta ja käsityksistä siitä, millainen on urheilujournalismin alan sisäinen tasa-arvotilanne. Naisurheilutoimittajat ovat vastauksissaan kuvanneet lähtötilannetta, nykytilannetta ja osa heistä on esittänyt toiveita tulevaisuuteen liittyen. Nämä vastaukset itsessään ovat jo hedelmällisiä kuvauksia alan tilanteesta naisten silmin. Näitä tutkimustuloksia voidaan hyödyntää parhaimmillaan naisurheilutoimittajien työolojen ja alan sisäisen tasa-arvo työn kehittämisessä. Olennaista on ollut saada niin nykyisten kuin entistenkin naisurheilutoimittajien ääni kuuluviin.

Työ sisälsi määrällisen sekä lyhyen laadullisen analyysin. Laadullinen analyysi oli kokonaisuudessaan hyvin pieni osa työtä, ja siinä esittelyt nostot yksittäisiä, minkä takia näihin tuloksiin ei ole tarkoituksenmukaista nojautua liikaa. Tuomen ja Sarajärven (2018, luku 6) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuus on subjektiivista ja riippuvaista tutkimuksen kontekstista. On huomioitava, että samasta aineistosta voi saada hyvinkin kirjavia tuloksia, riippuen tutkijan omista ennakoasenteista ja -oletuksista sekä tulkintatavoista. Laadullisen analyysin luotettavuutta pyrittiin tässä tapauksessa tukemaan avaamalla mahdollisimman kattavasti analyysiprosessi.

Tutkimuksen eettisyyden arviointi on tärkeää tässä tutkimuksessa, sillä eettisiä kysymyksiä oli monia heti tutkimuksen alkuvaiheilta lähtien. Tämä johtuu tutkimuksessa käsiteltävien teemojen henkilökohtaisuudesta, sensitiivisyydestä ja äärimmäisissä tapauksissa jopa traumaattisuudesta. Tutkimuksessa selvitettiin vastaajien kokemuksia sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä, häirinnästä ja vähättelystä sekä fyysisestä ja verbaalisesta väkivallasta. Tutkimuksen eettisyyteen kiinnitettiin erityistä huomiota pitämällä kaikki vastaajat anonyymina ja käsittelemällä heidän antamiaan vastauksiaan hienovaraisesti niin, ettei pieniä vastaajaryhmiä (esimerkiksi maakunnat) raportoida erikseen.

Tutkimuksen eettisten pohdintojen perusteella päädyttiin siihen, ettei kyselyyn tehty kyselyyn osallistumisen vahvistavaa valintaa lukuun ottamatta yhtäkään pakollista kysymystä. Vastaaja pystyi siis jättämään vastauslomakkeen, vaikka hän ei olisi tahtonut vastata esimerkiksi henkilökohtaisempiin kysymyksiin. Tällä haluttiin madaltaa kynnystä vastata kyselyyn ja toisaalta poistaa paine vastaamasta mihinkään sellaiseen, johon ei halunnut.

Tämän tutkimuksen heikkoutena on sukupuolikäsityksen rajallisuus. Naisurheilutoimittajien tarkastelu rajaa ulkopuolelle esimerkiksi ne, jotka eivät identifioitu binäärisen sukupuolikäsityksen mukaisesti. Tulevaisuudessa olisi myös mielekäästä tutkia miesurheilutoimittajien käsityksiä urheilujournalismin alan sisäisestä tasa-arvotilanteesta ja häirinnän, syrjinnän sekä vähättelyn kokemuksista. Urheilumaailman ja urheilujournalismin muuttuminen ja vaikutusten ymmärtäminen edellyttää molempien sukupuolten huomioimista tutkimuksessa (Schoch & Ohl 2021, 264). On myös mainittava, että tässä tutkimuksessa käytettiin termiä ”naisurheilutoimittaja”, eikä esimerkiksi ”urheilutoimittajanainen”. Tähän

päädyttiin aiemmin tehdyn tutkimuksen perusteella. Näiden termien käyttöä ja vivahde-eroja on hyvä pohtia tarkkaan jatkossa.

Tutkimuksella on myös muita heikkouksia ja rajallisuuksia. Ensinnäkin tulokset sijoittuvat Suomen kontekstiin tietynä aikakautena, eli niiden vertailtavuus kansainvälisessä kontekstissa ei ole ongelmatonta. On huomioitava, että naisurheilutoimittajien kokemuksiin vaikuttaa huomattava määrä tiedostamattomia ja tiedostettuja tekijöitä, joita tässä tutkimuksessa ei ole käsitelty. Sukupuoleen liittyvät ennakkoluulot, syrjintä ja häirintä ovat vain muutamia esimerkkejä niistä asioista, jotka voivat luoda negatiivisia mielleyhtymiä ja kokemuksia alaa kohtaan. Tutkimuksessa ei käsitelty yleistä työllisyystilannetta, joka voi vaikuttaa hyvinkin paljon työ- ja uratytytyväisyyteen esimerkiksi työttömyyden tai palkkatason kautta.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Tämä pro gradu -tutkielma on toiminut yhtenä aiheen alkukartoituksista. Jatkotutkimusehdotuksena on nostettava esiin laadullisen tutkimuksen tekeminen aiheen tiimoilta. Naisurheilutoimittajien kokemusmaailmaa päästiin tässä tutkimuksessa raapaisemaan vain pinnalta avoimien vastauksien kautta. Merkittävää tutkimuksessa oli se, kuinka moni vastaajista intoutui jakamaan lisää informaatiota ja omia kokemuksiaan naisurheilutoimittajista ja urheilujournalismista ylipäänsä. Tämä osoittaa, että tutkimusaihetta olisi syytä lähestyä myös laadullisin analyysimenetelmin. Esimerkiksi naisurheilutoimittajien haastattelut voisivat tarjota hyvinkin syvällisiä näkökulmia naisurheilutoimittajien kokemusmaailmasta.

On olennaista jatkaa sukupuolten välisen tasa-arvon tematiikan tutkimista urheilujournalismissa, ottaen huomioon sukupuolen moninaisuuden ja intersektionaalisuuden näkökulmat. Tämä ei ainoastaan edistä tieteellistä ymmärrystä, vaan myös tukee konkreettisia toimia sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi yhteiskunnassa laajemmin. Sukupuolen moninaisuuden huomioiminen on välttämätöntä ymmärtääksemme syvällisemmin erilaisia diskriminaation muotoja ja kehittääksemme tehokkaampia keinoja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Hullin, Walkeran, Romneybandin ja Pellizzaron (2022, 1) tutkimuksessa raportoidaan etnisten vähemmistöjen kohtaamasta syrjinnästä urheilujournalismin kontekstissa, muun muassa rasismista ja syrjivistä palkkauskäytännöistä. Urheilujournalismin alan sisäistä

tasa-arvotilannetta on myös Suomen kontekstissa aiheellista tutkia muidenkin tekijöiden kuin sukupuolen kautta.

Magrathin (2020, 254) mukaan urheilun ilmapiiri on muuttunut yhä liberaalimmaksi ympäristöksi, esimerkiksi seksuaalivähemmistöille. Tämä on johtanut avoimesti LGBT-urheilijoiden määrän sekä heistä raportoinnin kasvuun. Kuitenkin samaisessa tutkimuksessa havaittiin, että urheilutoimituksien heteronormatiivinen luonne aiheutti huolia tutkimuksessa mukana olleille urheilujournalisteille, jotka eivät identifioituneet heteroiksi. Lähes puolet urheilujournalismin parissa työskennelleistä LGBT-henkilöistä eivät kokeneet voivansa olla avoimia seksuaalisuudestaan. (Magrath 2020, 261) Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tutkimus urheilun ja urheilumedian parissa on myös tulevaisuudessa tärkeää, sillä syrjiviä käytäntöjä eivät kohtaa vain naiset, vaan ne voivat ulottua myös muihin ihmisryhmiin.

Tutkimustulosten perusteella voidaan spekuloida myös mahdollisuutta sellaisen uudenlaisen urheilujournalismin kehittymiselle, mikä nojaa sukupuolten moninaisuuteen ja tasa-arvoon. Tämä uudenlainen urheilujournalismi voisi tarjota monipuolisempia näkökulmia, sisältöjä ja kerrontatapoja, jotka heijastavat yhteiskunnan sukupuolten moninaisuutta paremmin. Tällainen kehitys voisi edistää ymmärrystä ja kunnioitusta erilaisia identiteettejä ja elämäkokemuksia kohtaan, sekä rikastuttaa urheilujournalismin sisältöjä kokonaisuudessaan. Bonaut, Vicent-Ibáñez ja Paz-Reboll (2024, 359) kertovat myös koronapandemian muuttaneen urheilujournalismia. Live-urheilun seisahtuminen pakotti laajentamaan urheilu-uutisten sisältöjä entistä yhteiskunnallisemmaksi ja syväluotaavammaksi, jotta uutisisältöjen määrä ei romahtaisi. Jatkotutkimusehdotuksena tähän ilmiöön voisi syventyä lisää. Miten urheilujournalismin kieli on muuttunut alan vetäessä puoleensa yhä enemmän ihmisiä, jotka eivät identifioitu miehiksi?

Jatkotutkimuksessa olisi lisäksi hedelmällistä tarttua digitalisaation vaikutuksiin työelämän sukupuolittuneisuudessa ja tasa-arvotilanteessa. Sosiaalisen median nousu mahdollistaa sekä urheilijoille että urheilutoimittajille uusia tapoja luoda omaa henkilöbrändiä, ja lähes kuka tahansa voi alkaa tuottaa vaikkapa naisurheilua käsittelevää sisältöä. Sosiaalinen media mahdollistaa myös vihapuheen tunkeutumisen lähemmäs kuin koskaan. Sen nopea nousu luo tälle tutkimusalalle uusia mielenkiintoisia ilmiöitä ja tutkimuskohteita. Esimerkiksi X (ent. Twitter) on yksi johtavista sosiaalisen median alustoista, joissa häirintä, seksistiset puheet ja hegemoninen maskuliinisuus ovat hyvin näkyvässä roolissa.

Kyselylomakkeessa oli joitakin puutteita sen vastaamisen helppouden osalta. Jatkotutkimuksissa kyselylomaketta voisi olla hyödyllistä muuttaa niin, että freelancerit saavat kuvata tarkemmin työskentelynsä sijaintia. Huomattava määrä vastaajista toimi freelancerina, joten tämä työmuoto on syytä ottaa tulevaisuudessa kattavasti huomioon.

Epäasialliset kommentit ja muu häirintä etenkin tunnettuja henkilöitä kohtaan on lisääntynyt sosiaalisen median nousun mukana. (Demir & Baloğlu 2024, 1) Urheilutoimittajat tekevät työtä lähtökohtaisesti omalla nimellään, ja moni heistä on aktiivinen myös sosiaalisen median eri alustoilla. Näin ollen he voivat altistua entistäkin enemmän negatiiviselle tai epäasialliselle kommentoinnille ja jopa kiusaamiselle. Demir ja Baloğlu (2024, 4) toteavat, että hegemoninen maskuliinisuus saa sosiaalisen median myötä uusia muotoja; digitaalisen hegemonisen maskuliinisuuden, joka ilmenee sosiaalisen median verkostojen tarjoamien mahdollisuuksien myötä. Tämä ilmiö on urheilujournalismin tutkimuksen kannalta tulevaisuudessa mielenkiintoinen.

Urheilujournalismin välittämä urheilu on Laineen (2023b, 3) mukaan esimerkiksi etnosentristä, nationalistista, maskuliinista, viihteellistä sekä tuloksiin keskittyvää. Urheilujournalismin viihteellisyys sitoo monia urheilutoimittajia, jotka operoivat osana suurta tuotantokoneistoa. Lähetysoikeuksista miljoonia maksava televisioyhtiö raamittaa eittämättä urheilutoimittajan työnkuvaa (Laine 2023b, 5). Suomessa julkisella yleisradioyhtiöllä työskentelevällä toimittajalla raportointivapautta on enemmän, mutta sitä voivat puolestaan kaventaa vähäiset resurssit tai rutiinit (Laine 2023b, 6). Toisin sanoen raha on suuri tekijä; siitä raportoidaan, mikä vetää puoleensa todistetusti yleisöä.

Yllä kuvattu ilmiö voi aiheuttaa mielenkiintoisen kierteen, joka kenties toimii osasyynä esimerkiksi naisten palloilulajien edelleen heikohkoon medianäkyvyyteen. Etenkin kaupallisissa urheilutoimituksissa raportoidaan pitkälti siitä, mikä kiinnostaa kuluttajia. Laineen (2023b, 3) mukaan miehiä on naisia enemmän niin urheilun kuluttajina, tuottajina kuin urheilujournalismin kohteinakin. Urheilutoimittajien on lähtökohtaisesti raportoitava niistä asioista, jotka todistetusti keräävät klikkauksia (Laine 2023b, 5). Naisten palloilulajeista kertovat uutistuotokset eivät herätä yhtä paljon kiinnostusta urheilunseuraajissa kuin miesten palloilulajeja käsittelevät tuotokset. Kun näitä uutisia ei tällä verukkeella tuoteta, jää naisten palloilulajien medianäkyvyys pieneksi.

Suurimman osan urheilujournalismin tuotoksista käsitellessä yksinomaan miehiä, voi naisten ja tyttöjen olla miehiä ja poikia vaikeampaa resonoida urheilun ja urheilujournalismin tuotoksien kanssa. Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa ja tärkeää saada tutkimustietoa siitä, millainen on Suomen kontekstissa raportointivapauden ja (nais)urheilutoimittajien välinen suhde. Urheilujournalismia ja urheilutoimittajia käsittelevä tutkimus voi vaikuttaa positiivisesti siihen, millaiseksi tulevaisuuden urheilukulttuuri muodostuu niin toimitusten sisällä kuin niiden ulkopuolellakin.

LÄHTEET

- Abisaid, J. L., & Li, B. (2020). He Said, She Said: An Exploration of Male and Female Print Sports Journalist Tweets, Sports Coverage, and Language Style. *Communication & Sport* 8(6), 757–781. doi: 10.1177/2167479519848352.
- ALLEA - All European Academies. (2017). The European code of conduct for research integrity. Berliini: ALLEA - All European Academies. https://icac.cat/wp-content/uploads/2017/04/codi_allea_17.pdf.
- Antunovic, D. (2019). “We wouldn’t say it to their faces”: online harassment, women sports journalists, and feminism. *Feminist Media Studies* 19(3), 428–442. doi:10.1080/14680777.2018.1446454.
- Baer, H. (2016). Redoing feminism: Digital activism, body politics, and neoliberalism. *Feminist media studies* 16(1), 17–34. doi: 10.4324/9781315406220.
- Beauvoir, S. d. (1980). *Toinen sukupuoli*. Lyhentäen suom. A. Sumi. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Blomberg, H. (1984). *Nainen urheilutoimittajana*. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Boczek, K., Dogruel, L., & Schallhorn, C. (2023). Gender byline bias in sports reporting: Examining the visibility and audience perception of male and female journalists in sports coverage. *Journalism* 24(7), 1462–1481. doi: 10.1177/14648849211063312.
- Bonaut, J., Vicent-Ibáñez, M., & Antonia Paz-Rebollo, M. (2024). Sports Journalists and Readers: Journalism and User Incivility. *Journalism Practice* 18(2), 356–373. doi: 10.1080/17512786.2023.2222730.
- Bruce, T. (2013). Reflections on communication and sport: On women and femininities. *Communication & Sport* 1(1–2), 125–137. doi: 10.1177/2167479512472883.
- Chambers, D., Steiner, L., & Fleming, C. (2004). *Women and journalism*. E-kirja. Lontoo: Routledge. Viitattu 12.09.2023.
- Claringbould, I., Knoppers, A., & Elling, A. (2004). Exclusionary practices in sport journalism. *Sex roles* 51(11–12), 709–718. doi: 10.1007/s11199-004-0720-3.
- Coche, R. (2021). Women take power: A case study of Ghanaian journalists at the Russia 2018 World Cup. *Sociology of Sport Journal* 39(1), 14–22. doi: 10.1123/ssj.2020-0108.
- Creedon, P. J. (1998). *Women, sport, and media institutions: Issues in sports journalism and marketing*. Teoksessa L. Wenner (toim.) *MediaSport*. E-kirja. Lontoo: Routledge, 88–99. Viitattu: 16.12.2023.

- Cygnel, S. (1998). *Urheilutoimittajanaisten juttuaiheet ja juttutyypit sanomalehtien urheilusivuilla*. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Dahlén, P. 1999. *Från Vasaloppet till Sportextra. Radiosportens etablering och förgrening 1925–1995*. Tukholma: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.
- Demir, Y., & Ayhan, B. (2022). Being a female sports journalist on Twitter: Online harassment, sexualization, and hegemony. *International Journal of Sport Communication* 15(3), 207–217. doi: 10.1123/ijsc.2022-0044.
- Demir, Y., & Baloğlu, E. (2024). The target of digital hegemonic masculinity: male sports journalists on Twitter. *Sport in Society*, 1–18. doi: 10.1080/17430437.2024.2306896.
- De Vuyst, S., & Raeymaeckers, K. (2019). Gender as a multi-layered issue in journalism: A multi-method approach to studying barriers sustaining gender inequality in Belgian newsrooms. *European Journal of Women's Studies* 26(1), 23–38. doi: 10.1177/1350506817729856.
- Disch, L., & Kane, M. J. (1996). When a looker is really a bitch: Lisa Olson, sport, and the heterosexual matrix. *The University of Chicago Press Journals* 21(2), 278–308.
- Djerf-Pierre, M. (2007). The Gender of Journalism: The Structure and Logic of the Field in the Twentieth Century. *Nordicom Review* 28, 81–104.
- Eerola, P., & Kuosmanen, T. (2011). Hegemonista maskuliinisuutta etsimässä. *Aikuiskasvatus* 31(3), 212–214. doi: 10.33336/aik.93941.
- Eskola, A. (1973). *Sosiologian tutkimusmenetelmät: 1. 4. uudistettu painos*. Porvoo: WSOY.
- Everbach, T. (2018). “I realized it was about them... not me”: Women sports journalists and harassment. Teoksessa J. R. Vickery & T. Everbach (toim.) *Mediating Misogyny – Gender, Technology, and Harassment*. Cham: Palgrave Macmillan, 131–149. doi: 10.1007/978-3-319-72917-6_7.
- Everbach, T., & Matysiak, L. (2010). Sports reporting and gender: Women journalists who broke the locker room barrier. *Journal of Research on Women and Gender* 1(1), 1–21.
- Fornaciari, A., & Harni, E. (2017). Antonio Gramscin hegemonian käsitteen relevanssi kasvatustieteelliselle tutkimukselle. *Kasvatus ja aika* 11(2), 39–51.
- Franks, S., & O'Neill, D. (2018). This sporting life. Why so few women sports writers. *Journalism Education* 6(3), 42–52. <https://openaccess.city.ac.uk/id/eprint/18987/>.
- Frohlich, R. (2004). Feminine and feminist values in communication professions: Exceptional skills and expertise or ‘friendliness trap’? Teoksessa M. de Bruin & K. Ross (toim.), *Gender and newsroom cultures: Industries at work*. Cresskill, NJ: Hampton Press, 67–80.

- Gardiner, B. (2018). "It's a terrible way to go to work:" what 70 million readers' comments on the Guardian revealed about hostility to women and minorities online. *Feminist Media Studies* 18(4), 592–608. doi: 10.1080/14680777.2018.1447334.
- Ging, D., & Siaperä, E. (2018). Special issue on online misogyny. *Feminist media studies* 18(4), 515–524. doi: 10.1080/14680777.2018.1447345.
- Global Media Monitoring Project. (2015). Who Makes the News? Viitattu 2.8.2023. https://www.media-diversity.org/additional-files/Who_Makes_the_News_-_Global_Media_Monitoring_Project.pdf
- Hardin, M., & Shain, S. (2005a). Female sports journalists: Are we there yet? 'No'. *Newspaper Research Journal* 26(4), 22–35. doi: 10.1177/073953290502600403.
- Hardin, M., & Shain, S. (2005b). Strength in numbers? The experiences and attitudes of women in sports media careers. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 82(4), 804–819. doi: 10.1177/107769900508200404.
- Hardin, M., & Shain, S. (2006). "Feeling much smaller than you know you are": The fragmented professional identity of female sports journalists. *Critical Studies in Media Communication* 23(4), 322–338. doi: 10.1080/07393180600933147.
- Hardin, M., Shain, S., & Shultz-Poniatowski, K. (2008). "There's no sex attached to your occupation": The revolving door for young women in sports journalism. *Women in Sport and Physical Activity Journal* 17(1), 68–79. doi: 10.1123/wspaj.17.1.68.
- Hardin, M., & Whiteside, E. (2009). Token responses to gendered newsrooms: Factors in the career-related decisions of female newspaper sports journalists. *Journalism* 10(5), 627–646. doi: 10.1177/14648849090100050501.
- Hargreaves, J. (1994). *Sporting females: Critical issues in the history and sociology of women's sports*. E-kirja. Lontoo: Routledge. Viitattu: 16.11.2023.
- Heiskanen, T., Korvajärvi, P., & Rantalaiho, L. (2008). Sukupuoli ja työ: Pysyvyyttä ja liikahduksia. Teoksessa T. Heiskanen, M. Leinonen, A. Järvensivu & S. Aho (toim.) *Kohti uutta työelämää*. E-kirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino, 109–134. Viitattu 11.06.2023.
- Hemánus, P. 1983. Urheilujournalismi ja huippu-urheilu: heijastussuhde vai symbioosi? Teoksessa P. Vuolle (toim.) *Liikuntaviestintä*. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitoksen opetusmonisteita 9, 40–53.
- Hemánus, P. (1990). *Johdatusta tiedotusoppiin 2. Journalistiikan perusteet*. Helsinki: Yliopistopaino.

- Holton, A. E., Bélair-Gagnon, V., Bossio, D., & Molyneux, L. (2023). “Not their fault, but their problem”: Organizational responses to the online harassment of journalists. *Journalism Practice* 17(4), 859–874. doi: 10.1080/17512786.2021.1946417.
- Horky, T., & Nieland, J. U. (2013). Comparing Sports Reporting from around the World – Numbers and Facts on Sports in Daily Newspapers. Teoksessa T. Horky & J. U. Nieland (toim.) *International sports press survey 2011*. E-kirja. Norderstedt: Books on Demand GmbH, 22–41. Viitattu 11.01.2024
- Hull, K., Walker, D., Romney, M., & Pellizzaro, K. (2022). “Through Our Prism”: Black Television Sports Journalists’ Work Experiences and Interactions with Black Athletes. *Journalism Practice*, 1–18. doi: 10.1080/17512786.2022.2050468.
- Jakonen, N. (2020): Re: Liiton jäsenmäärästä. Yksityinen sähköpostiviesti 30.11.2020. Viestin saaja: Oona Koivula.
- Jakonen, N. (2022): Liiton jäsenmäärästä graduun. Yksityinen sähköpostiviesti 2.5.2022. Viestin saaja: Oona Koivula.
- Jyväskylän yliopisto. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkosivu. Viitattu 29.5.2023. <https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/organisaatio-ja-johtaminen/johtosaanto-ja-periaatteet/toimintatapamme-code-of-conduct/hyva-tieteellinen-kaytanta>.
- Kanter, R. M. (2006). Some Effects of Proportions on Group Life: Skewed Sex Ratios and Responses to Token Women. Teoksessa J. Levine & R. Moreland (toim.) *Small Groups*. New York: Psychology Press, 37–54.
- Kivelä, T. (2018). Jalkapallon maskuliininen hegemonia miesten ja naisten otteluselostuksien representaatioissa. Jyväskylän yliopisto. Kielten laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 12.01.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/58610>.
- Klaas, E., & Boukes, M. (2022). A woman’s got to write what a woman’s got to write: the effect of journalist’s gender on the perceived credibility of news articles. *Feminist media studies* 22(3), 571–587. doi: 10.1080/14680777.2020.1838596.
- Koirala, S. (2020). Female journalists’ experience of online harassment: A case study of Nepal. *Media and Communication* 8(1), 47–56. doi: 10.17645/mac.v8i1.2541.
- Käsikirja ei-tyypillisten valintojen tukemiseen: Ammatillisen segregaaion vähentäminen työ- ja elinkeinotoimiston keinoin. (2015). TEM oppaat ja muut julkaisut 13/2015. Viitattu 01.04.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-013-8>.
- Lachover, E. (2005). The gendered and sexualized relationship between Israeli women journalists and their male news sources. *Journalism* 6(3), 291–311. doi: 10.1177/1464884905054062.

- Lafky, S. A. (1993). The progress of women and People of Color in the U.S. journalistic workforce: A long, slow journey. Teoksessa P. J. Creedon (toim.), *Women in mass communication*. Lontoo: Sage Publications, 87–101.
- Laine, A. (2011). *Urheilujournalismin Suomi–Ruotsi-maaottelu: Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympiauutisoinnista*. Väitöskirja. Helsinki: Edita.
- Laine, A. (2023a). Katsaus käsitteisiin – urheilujournalismi, urheilujournalistiikka, mediaurheilu ja urheilumedia. Julkaistu sivustolla *Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia*. Jyväskylän yliopisto. *JYU Studies 2*. Viitattu 11.02.2024. doi: 10.17011/jyustudies/2.
- Laine, A. (2023b). *Urheilujournalismin ominaispiirteet*. Julkaistu sivustolla *Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia*. Jyväskylän yliopisto. *JYU Studies 2*. Viitattu 13.11.2023. doi: 10.17011/jyustudies/2.
- Laine, A. & Särkivuori, J. (2023). *Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia*. Jyväskylän yliopisto. *JYU Studies 2*. Viitattu 11.07.2023. doi: 10.17011/jyustudies/2.
- Laine, A., & Turtiainen, R. (2018). Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. *Media ja viestintä* 41(4), 280–301. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77461>.
- Laine, T. (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa A. Laajalahti, R. Valli, J. Aaltola & S. Herkama (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5., uudistettu ja täydennetty painos*. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 11.01.2024.
- Liisanantti, H. 2003. *Ruutukasvoja vai moniosaaajia? Naiset television urheilutoimittajina*. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Lucht, T. (2016). Job Satisfaction and Gender: Qualitative Differences at Iowa Newspapers. *Journalism Practice* 10(3), 405–423. doi: 10.1080/17512786.2015.1025416.
- Luisi, T., Adams, K. L., & Kilgore, L. (2021). Roughing the caster! Sexism and perceived female sports broadcasters' credibility. *Atlantic Journal of Communication* 29(4), 262–274. doi: 10.1080/15456870.2020.1754822.
- Lupton, S. (tuottaja) & Stern, R. & Sundberg, A. (ohjaaja). (2013). *Let Them Wear Towels* Dokumentti. Yhdysvallat: ESPN (Entertainment & Sports Programming Network).

- Mastro, D., Seate, A. A., Blecha, E., & Gallegos, M. (2012). The wide world of sports reporting: The influence of gender- and race-based expectations on evaluations of sports reporters. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 89(3), 458–474. doi: 10.1177/1077699012447922.
- Magrath, R. (2020). “Progress... slowly, but surely”: The sports media workplace, gay sports journalists, and LGBT media representation in sport. *Journalism Studies*, 21(2), 254–270. doi: 10.1080/1461670X.2019.1639537.
- McCallister, S. G., Blinde, E. M., & Phillips, J. M. (2003). Prospects for change in a new millennium: Gender beliefs of young girls in sport and physical activity. *Women in Sport and Physical Activity Journal* 12(2), 83–109. doi: 10.1123/wspaj.12.2.83.
- McChesney. (1989). *Media Made Sport: A History of Sports Coverage in the United States*. Teoksessa L. A. Wenner (toim.) *Media, sports, and society*. E-kirja. California: Sage Publications, 49–69. Viitattu 08.01.2023.
- Metteri, A. (2012). *Hyvinvointivaltion lupaukset, kohtuuttomat tapaukset ja sosiaalityö*. Tampereen yliopisto. *Acta Universitatis Tamperensis* 1778. Väitöskirja. Viitattu 13.01.2023. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8956-3>.
- Mozisek, K. D. (2015). No girls allowed! Female reporters as threats to the male domain of sports. *Journal of Sports Media* 10(2), 17–29. doi: 10.1353/jsm.2015.0011.
- Mudrick, M., Burton, L., & Lin, C. A. (2016). Pervasively Offside: An Examination of Sexism, Stereotypes, and Sportscaster Credibility. *Communication & Sport*, 5(6), 669–688. doi: 10.1177/2167479516670642.
- Mäkelä, K. (2008) *Urheilutoimittajanaisten työssään kokema syrjintä*. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Nicholson, M., Kerr, A., & Sherwood, M. (2007). *Sport and the Media: Managing the Nexus*. 2. painos. E-kirja. Abingdon: Routledge. Viitattu 04.01.2023.
- Nummenmaa, L., Holopainen, M., Pulkkinen, P., & Kimpimäki, K. (2019). *Tilastollisten menetelmien perusteet*. 1.–5. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Organista, N., & Mazur, Z. (2020a). Guardians of the Hegemonic Structure of Sports? Women’s Sports as Perceived by Polish Female Sports Journalists. *Przeгляд Socjologii Jakościowej* 16(1), 48–64. doi: 10.18778/1733-8069.16.1.04.
- Organista, N., & Mazur, Z. (2020b). “You either stop reacting or you don’t survive. There’s no other way”: the work experiences of Polish women sports journalists. *Feminist Media Studies* 20(8), 1110–1127. doi: 10.1080/14680777.2019.1690020.

- Pedersen, P. M., Lim, C. H., Osborne, B., & Whisenant, W. (2009). An examination of the perceptions of sexual harassment by sport print media professionals. *Journal of Sport Management* 23(3), 335–360. doi: 10.1123/jsm.23.3.335.
- Perko, T. (1991). Iäkäs urheilulehdistömmä. Teoksessa P. Tommila (toim.) Suomen lehdistön historia 9. Kuopio: Kustannuskiila, 219–261.
- Pänkäläinen, S. (1998). Suomalainen urheilujournalismi. Liikuntatieteellisen seuran Impulssi nro XV. Tampere: Liikuntatieteellinen seura.
- Rautarinta, E. (2002). Päivittäisseurantaa ja omia ideoita: välitetyt ja tuotetut jutut Iltasanomien ja Turun Sanomien urheilutarjonnassa. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2002893042>.
- Rowe, D. (2005). Fourth estate or fan club? Sports journalism engages the popular. Teoksessa S. Allan (toim.) *Journalism: critical issues*. E-kirja. Berkshire: Open University Press, 125–136. Viitattu 15.01.2023.
- Schmidt, H. C. (2013). Women, sports, and journalism: Examining the limited role of women in student newspaper sports reporting. *Communication & Sport* 1(3), 246–268. doi: 10.1177/2167479513485734.
- Schmidt, H. C. (2015). “Still a boys club”: Perspectives on female sports and sports reporters in university student newspapers. *Qualitative Research Reports in Communication* 16(1), 65–74. doi: 10.1080/17459435.2015.1086422.
- Schmidt, H. C. (2018). Forgotten athletes and token reporters: Analyzing the gender bias in sports journalism. *Atlantic Journal of Communication* 26(1), 59–74. doi: 10.1080/15456870.2018.1398014.
- Schoch, L. (2013a). ‘Feminine’ writing: the effect of gender on the work of women sports journalists in the Swiss daily press. *Media, Culture & Society* 35(6), 708–723. doi: 10.1177/0163443713491300.
- Schoch, L. (2013b). “I LOVE TO PLAY THE BIMBO SOMETIMES WITH ATHLETES” The role of professional interactions between female sports journalists and their male sources in the production of sports reports. *Journalism Practice* 7(1), 96–111. doi: 10.1080/17512786.2012.701922.
- Schoch, L., & Ohl, F. (2011). Women sports journalists in Switzerland: Between assignment and negotiation of roles. *Sociology of Sport Journal* 28(2), 189–208. doi: 10.1123/ssj.28.2.189.

- Schoch, L. & Ohl, F. (2021). "How Can They Like Doing That?" The Ambivalent Definition of Legitimate Work in Sports Journalism. *Journalism Studies* 22(3), 263–281. doi: 10.1080/1461670X.2020.1861474.
- Smith, C. (1999). Women sportswriters confront new issues. *Nieman Reports* 53(3), 47–48. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/women-sportswriters-confront-new-issues/docview/216748035/se-2?accountid=11774>.
- Smucker, M. K., Whisenant, W. A., & Pedersen, P. M. (2003). An investigation of job satisfaction and female sports journalists. *Sex roles* (49), 401–407.
- Sparre, K. (2017). The dangers of sports journalism. Teoksessa U. Carlsson & R. Pöyhtäri (toim.) *The Assault on Journalism*. E-kirja. Göteborg: Nordicom, 205–217. Viitattu 12.02.2023.
- Steiner, L. (1998). Newsroom accounts of power at work. Teoksessa C. Carter, G. Branston, & S. Allan (toim.) *News, gender and power*. E-kirja. Lontoo: Routledge, 145–159. Viitattu 16.01.2023.
- Steiner, L. (2012). Failed theories: Explaining gender difference in journalism. *Review of Communication* 12(3), 201–223. doi: 10.1080/15358593.2012.666559.
- Steiner, L. (2019). Gender, sex, and newsroom culture. Teoksessa T. Hanitzsch & K. Wahl-Jorgensen (toim.) *The handbook of journalism studies*. E-kirja. Lontoo: Routledge, 452–468. Viitattu: 18.02.2023.
- Strong, C. (2007). Female journalists shun sports reporting: Lack of opportunity versus lack of attractiveness. *Communication Journal of New Zealand* 8(2), 7–18.
- Tainio, L. (2001). Puhuvan naisen paikka: Sukupuoli kulttuurisena kategoriana kielenkäytössä. Väitöskirja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2018. Viitattu 10.11.2023.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2/2023. 1. painos. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.
- Valli, R. (2015). Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 11.4.2022.
- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa E. Aarnos & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä*

- aloittelevalla tutkijalla. 5., uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 10.09.2023.
- Valli, R. & Perkkilä, P. (2018). Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa E. Aarnos & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 5. uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 03.01.2024.
- Vastamäki, J. & Valli, R. (2018). Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta kyselylomaketutkimuksessa. Teoksessa E. Aarnos & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 5. uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 12.12.2023.
- Van Zoonen, L. (1994). *Feminist media studies*. 1. painos. Lontoo: Sage Publications.
- Vilka, H. (2018). Havainnot ja havainnointimenetelmät tutkimuksessa. Teoksessa E. Aarnos & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalla tutkijalle 5., uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 13.01.2024.
- von Bonsdorff, M., Järvensivu, A., & von Bonsdorff, M. (2018). Tutkimusetiikka yhä tärkeämpää työelämän tutkimuksessa. *Työelämän tutkimus* 16(1), 1–3. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/85262/44247>.
- Vuori, J. (2012). Äitiys sukupuolikysymyksenä. Teoksessa T. Saresma, L. Rossi & T. Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. E-kirja. Tampere: Vastapaino, 109–120. Viitattu 12.12.2021.
- Waddell, T. F. (2021). Who Thinks that Female Journalists Have Sex with their Sources? Testing the Association Between Sexist Beliefs, Journalist Mistrust, and the Perceived Realism of Fictional Female Journalists. *Journalism Studies* 22(15), 2005–2022. doi: 10.1080/1461670X.2021.1938636.
- Walsh-Childers, K., Chance, J., & Herzog, K. (1996). Sexual harassment of women journalists. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 73(3), 559–581. doi: 10.1177/107769909607300305.
- Whisenant, W. A., Pedersen, P. M., & Smucker, M. K. (2004). Referent selection: How the women in sport journalism shape their perceptions of job satisfaction. *Journal of Sport Management*, 18(4), 368–382. doi: 10.1123/jsm.18.4.368.
- Whiteside, E., & Hardin, M. (2013). The glass ceiling and beyond. Tracing the explanations for women's lack of power in sports journalism. Teoksessa P. Pederson (toim.) *Routledge*

- handbook of sport communication. E-kirja. Lontoo: Routledge, 146–154. Viitattu 12.11.2021.
- Wood, J. T. (1994). Gendered media: The influence of media on views of gender. *Gendered lives: Communication, gender, and culture* 9, 231–244. <https://www1.udel.edu/comm245/readings/GenderedMedia.pdf>.
- Yleisradio. (2020) Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2020. Verkkosivu. Viitattu: 2.8.2023. <https://yle.fi/aihe/s/yleisradio/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma-2020>.
- Zoch, L. M., & Turk, J. V. (1998). Women making news: Gender as a variable in source selection and use. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 75(4), 762–775. doi: 10.1177/107769909807500410.

LIITE 1. Vastaajien taustatiedot (n=70). (*Yhden vastaajan tieto puuttuu, **Kahden vastaajan tieto puuttuu, ***Kolmen vastaajan tieto puuttuu, ****48 vastausta)

2. Ikä	n	%
Alle 31	11	16
31–50	38	54
51+–50	21	30
3. Koulutusaste	n	%
Kansa-, perus- tai keskikoulu	0	0
Ammatillinen koulutus	1	1
Lukio tai ylioppilas	10	14
Ammattikorkeakoulututkinto	13	19
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	3	4
Kandidaatin tutkinto	8	11
Maisterin tutkinto	30	43
Tohtorintutkinto	0	0
Muu	5	7
4. Koulutusala***	n	%
Liikunta ja urheilu	5	7
Media, viestintä, journalistiikka ja tiedotusoppi	28	42
Kauppätiede ja liiketalous	1	2
Yhteiskuntatieteet, hallintotieteet ja valtiotieteet	11	16
Kielitieteet ja kirjallisuus	4	6
Yleissivistävä koulutus	8	12
Joku muu	10	15
5. Muu urheilutoimittajan alalle valmistava koulutus	n	%
Kyllä	21	30
Ei	49	70
6. Kilpa- tai huippu-urheilutausta	n	%
Kyllä	40	57
Ei	30	43
7. Urheilutoimittajain Liiton jäsenyys	n	%
Kyllä, A-jäsen	26	37
Kyllä, B-jäsen	19	27
Ei	17	24
Eronnut liitosta	8	11
8. Työskenteletkö tällä hetkellä urheilutoimittajana?	n	%
Kyllä, päätoimisesti	28	40
Kyllä, sivutoimisesti	20	29
En työskentele	22	31
9. Työtilanne****	n	%
Vakituisessa työsuhteessa	21	44
Määräaikaisessa työsuhteessa	1	21
Yrittäjä tai freelancer	22	46

Muu	4	8
10. Työkokemus*	n	%
Alle 2	4	6
2–5	19	27
6–10	16	23
11–15	8	12
16–20	3	4
Yli 20	19	28
11. Media, jonka parissa työskennellyt pisimpään*	n	%
Televisio	9	13
Radio	1	1
Sanomalehdet	30	44
Aikakauslehdet	4	6
Ilmaislehdet	3	4
Kirjat	0	0
Uusmedia	3	4
Muu	19	28
12. Työnimike	n	%
Päätoimittaja, vastaava toimittaja tmv.	4	6
Uutispäällikkö	2	3
Toimituspäällikkö	3	4
Toimitussihteeri	4	6
Toimittaja	52	74
Tuottaja	6	9
Selostaja	5	7
Valokuvaaja, kuvittaja, visualisti, graafikko tmv.	10	14
Muu	9	13
13. Työpaikan sijainti*	n	%
Ahvenanmaa	0	0
Etelä-Karjala	2	3
Etelä-Pohjanmaa	1	2
Etelä-Savo	1	2
Kainuu	1	2
Kanta-Häme	1	1
Keski-Pohjanmaa	0	0
Keski-Suomi	2	3
Kymenlaakso	0	0
Lappi	2	3
Pirkanmaa	1	3
Pohjanmaa	1	1
Pohjois-Karjala	2	3
Pohjois-Pohjanmaa	3	4
Pohjois-Savo	3	4
Päijät-Häme	0	0
Satakunta	1	1
Uusimaa	41	59
Varsinais-Suomi	6	9

LIITE 2. Saatekirje 12/2021

Nykyinen ja entinen naisurheilutoimittaja - vastaa tiiviiseen tutkimuskyselyyn!

Hei!

Olen maisterivaiheen opiskelija Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisestä tiedekunnasta. Teen liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielmaa yhteistyössä Urheilutoimittajain Liiton kanssa. Työssä tutkin Suomessa urheilutoimittajana tällä hetkellä toimivien ja aiemmin toimineiden naisten kokemuksia alalla työskentelystä sekä sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta. Naisurheilutoimittajien melko vähäisen määrän takia jokaisen vastaus olisi erittäin tärkeä riittävän aineiston kokoon saamiseksi. Sillä ei ole merkitystä kuulutkeko Urheilutoimittajain Liittoon. Kyselyyn vastatakseen ei myöskään tarvitse raportoida ainoastaan urheilusta, mutta kyselyssä kartoitetaan nimenomaan urheilujournalismiin liittyviä asioita. Kyselykutsu on lähetetty jo aiemmin Urheilutoimittajain Liittoon kuuluville, joten pahoittelen mikäli saatte viestin toistamiseen. Kyselyyn on tarkoitus vastata ainoastaan kerran.

Osallistuminen edellyttäisi Teiltä ajankäytöllisesti ainoastaan tutustumista tämän sähköpostin liitteenä olevaan tutkimustiedotteeseen sekä tietosuojailmoitukseen ja vastaamista anonyymiin kyselyyn. Vastaamiseen kuluu aikaa vain noin kymmenen minuuttia.

Pääsette vastaamaan kyselyyn seuraavasta linkistä:

<https://link.webpolsurveys.com/S/6D85A2FE1335F71E>

Toivon Teidän vastaavan siihen viimeistään 21.01.2022 mennessä. Vastaa mielelläni mahdollisiin kysymyksiinne sähköpostitse tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin,

Oona Koivula

oona.e.koivula@student.jyu.fi

p. 0504343690

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

LIIKUNTATIETEELLINEN
TIEDEKUNTA

8.12.2021

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Tutkimuksen nimi: Urheilutoimittajana työskentelevien ja työskennelleiden naisten kokemuksia alalla toimimisesta sekä alan sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta.

Rekisterinpitäjä: Jyväskylän yliopisto, Seminaarinkatu 15, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto. Vaihde (014) 260 1211, Y-tunnus 0245894-7. Jyväskylän yliopiston tietosuojavastaava: tietosuoja(at)jyu.fi, puh. 040 805 3297

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan Suomessa urheilutoimittajana työskentelevien ja työskennelleiden naisten kokemuksia alalla toimimisesta sekä alan sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja siihen osallistumista. Toisessa sähköpostin liitteessä on kerrottu henkilötietojen käsittelystä (tietosuojailmoitus).

Sinua pyydetään tutkimukseen, koska työskentelet tai olet työskennellyt urheilutoimittajana Suomessa.

Tutkimukseen pyydetään mukaan kaikkia kohderyhmään kuuluvia henkilöitä, jotka tavoitetaan. Kohderyhmän arvioitu kokonaismäärä on noin 100–150 henkilöä.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit milloin tahansa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen. Kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä ei aiheudu sinulle kielteisiä seuraamuksia.

Tutkimuksen kulku

Tutkimus on kertaluontoinen Suomessa urheilutoimittajana toimivien sekä toimineiden naisten työ- ja urakokemuksiin liittyvä kyselytutkimus. Tutkimuksen pääaineisto

muodostuu tutkimuskyselystä, johon vastaaminen kestää noin kymmenen minuuttia. Kyselyaineistoa kerätään aikavälillä joulukuu 2021 – tammikuu 2022. Mikäli vastaajien kokonaismäärä kyselyyn jää liian alhaiseksi, aineistoa kerätään lisäksi tutkimushaastatteluiden avulla vuoden 2022 tammi-, helmi- ja maaliskuun aikana. Mahdolliseen tutkimushaastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet

Tutkimuksessa käsitellään tietosuojailmoituksessa kuvattuja henkilötietoja. Henkilötiedot tallentuvat Webropol-kyselysovellukseen, joka toimii alustana tutkimuskyselyssä. Kerättyjä tietoja sekä tutkimustuloksia käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tietojasi ei voida tunnistaa tutkimukseen liittyvistä tutkimustuloksista tai julkaisuista.

Tutkimuksen kustannukset ja rahoitus

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu sinulle kustannuksia.

Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu pro gradu -tutkielma, joka julkaistaan JYX-julkaisuarkistossa. Lisäksi tutkimuksesta saatetaan raportoida tieteellisissä ja yleistajuisissa julkaisuissa.

Tutkittavia ei pysty tunnistamaan tutkimustuloksista tai julkaisuista.

Tutkittavien vakuutusturva

Jyväskylän yliopiston henkilökunta ja toiminta on vakuutettu. Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen.

Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

Tapaturman lisäksi korvataan vakuutetun erityisen ja yksittäisen voimanponnistuksen ja liikkeen välittömästi aiheuttama lihaksen tai jänteen venähdysvamma, johon on annettu lääkinhoitoa 14 vuorokauden kuluessa vammautumisesta. Korvausta maksetaan enintään kuuden viikon ajan venähdysvamman syntymisestä. Voimanponnistuksen ja liikkeen aiheuttaman venähdysvamman hoitokuluina ei korvata magneettitutkimusta eikä leikkaustoimenpiteitä.

Lisätietojen antajan yhteystiedot

Tutkimuksen vastuullinen johtaja: Oona Koivula, p. 0504343690,
oona.e.koivula@student.jyu.fi

Pro gradu -tutkielman ohjaaja: Antti Laine, p. 040 805 3958, antti.laine@jyu.fi
Yliopistotutkija (LitT/dosentti), Jyväskylän Yliopisto, Liikunnan yhteiskuntatieteet

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

LIIKUNTATIETEELLINEN
TIEDEKUNTA

8.12.2021

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

Tutkimuksessa ”Suomessa urheilutoimittajana työskentelevien naisten kokemuksia alalla toimimisesta sekä alan sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta” käsiteltävät henkilötiedot

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja:

1. Anonymisoidut kyselyvastaukset;
2. Sähköpostiosoite JOS ilmoitat olevasi halukas osallistumaan tutkimushaastatteluun.

Tämä tietosuojailmoitus on toimitettu tutkittavalle sähköpostitse.

Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun *yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden* (tietosuojain 4 §:n 3 kohta)

Tutkimuksessa käsitellään/kysytään seuraavia erityisryhmiin kuuluvia henkilötietoja taikka rikkomuksia ja rikostuomioita:

Ammattiliiton jäsenyys

Eryisten henkilötietoryhmien käsittelykiellosta poiketaan seuraavalla perusteella:

Yleisen edun mukainen tieteellinen tai historiallinen tutkimustarkoitus tai tilastollinen tarkoitus (tietosuojalaki 6 §)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA -alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Henkilötietojasi käytetään ja luovutetaan vain historiallista/ tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten.

Tunnistettavuuden poistaminen

Aineisto anonymisoidaan aineiston perustamisvaiheessa, mikäli et ole käytettävissä tutkimushaastatteluun (kaikki tunnistetiedot poistetaan täydellisesti, jotta paluuta tunnisteteelliseen tietoon ei ole eikä aineistoon voida yhdistää uusia tietoja).

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

- käyttäjätunnuksella salasanalla käytön rekisteröinnillä kulunvalvonnalla (fyysinen tila)
 muulla tavoin, miten:

Tutkijat ovat suorittaneet tietosuojaja tietoturvakoulutukset

- Kyllä

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

- Tutkimusrekisteri hävitetään 12/2022 loppuun mennessä

Tutkimuksen vastuullinen johtaja: Oona Koivula, p. 050 434 3690, oonae.koivula@student.jyu.fi

Pro gradu -tutkielman ohjaaja: Antti Laine, p. 040 805 3958, antti.laine@jyu.fi
Yliopistotutkija (LitT/dosentti), Jyväskylän Yliopisto, Liikunnan yhteiskuntatieteet

Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuojasetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuojasetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuojasetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsitellyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuojasetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuojasetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä yliopiston tietosuojavastaavaan. Kaikki oikeuksien toteuttamista koskevat pyynnöt toimitetaan Jyväskylän yliopiston kirjaamoon. Kirjaamo ja arkisto, PL 35 (C), 40014 Jyväskylän yliopisto, puh. 040 805 3472, e-mail: [kirjaamo\(at\)jyu.fi](mailto:kirjaamo(at)jyu.fi). Käyntiosoite: Seminaarinkatu 15 C-rakennus (Yliopiston päärakennus, 1. krs), huone C 140.

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilystä ilmoittaminen Jyväskylän yliopistolle

<https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/tietosuoja ilmoitus/ilmoita-tietoturvaloukkauksesta>

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>

LIITE 5. Kyselylomake

Urheilutoimittajana työskentelevien ja työskennelleiden naisten kokemuksia alalla toimimisesta sekä sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta.

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tämän kyselyn avulla pyritään selvittämään Suomessa urheilutoimittajana työskentelevien ja työskennelleiden naisten kokemuksia alalla toimimisesta sekä sukupuolten välisestä tasa-arvotilanteesta. Kysely toimii aineistona Jyväskylän yliopiston liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielmassa, joka toteutetaan yhteistyössä Urheilutoimittajain Liiton kanssa. Sillä ei ole kuitenkaan merkitystä, kuuluttko Urheilutoimittajain Liittoon vaan kaikki vastaukset ovat tarpeellisia. Tutkimusaihe on tärkeä ja ajankohtainen, sillä se kartoittaa naisten näkemyksiä miesvaltaisella alalla työskentelystä. Tutkimus osallistuu näin ollen yhteiskunnalliseen keskusteluun urheilumaailman ja työelämän sukupuolten välisestä tasa-arvosta.

Kyselyyn vastataan anonyymisti ja aikaa vastaaminen vie vain noin kymmenen minuuttia. Kyselyn lopuksi tiedustelen, oletteko käytettävissä anonyymiin tutkimushaastatteluun vuoden 2022 tammi-, helmi- tai maaliskuun aikana. Tutkimushaastattelu on osa tätä tutkimusta. Haastatteluja toteutetaan, mikäli kyselyyn ei saada riittävästi vastauksia. Kyllä-vastaus ohjaa erilliselle kyselysivulle, jossa kysytään sähköpostiosoitettasi. Sitä ja vastauksia tähän kyselyyn ei voida yhdistää toisiinsa eli vastaukset säilyvät anonyyminä.

1. Olen lukenut tutkimustiedotteen ja tietosuojailmoituksen. Haluan osallistua kyselyyn. *

Kyllä

2. Ikä?

- Alle 25 vuotta
- 25-30 vuotta
- 31-40 vuotta
- 41-50 vuotta
- 51-60 vuotta
- Yli 60 vuotta

3. Miltä asteelta on korkein suorittamasi koulutus/tutkinto?

- Kansa-, perus- tai keskikoulu
- Ammatillinen koulutus
- Lukio tai ylioppilas
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Kandidaatin tutkinto
- Maisterin tutkinto
- Tohtorintutkinto
- Muu, mikä?

4. Miltä alalta on korkein suorittamasi koulutus/tutkinto?

- Liikunta ja urheilu
- Media, viestintä, journalistiikka ja tiedotusoppi
- Kauppätiede ja liiketalous
- Yhteiskuntatieteet, hallintotieteet ja valtiotieteet
- Kielitieteet ja kirjallisuus
- Yleissivistävä koulutus
- Joku muu, mikä?

5. Onko sinulla muuta urheilujournalismin alalle valmistavaa koulutusta?

- Kyllä, mikä?
- Ei

6. Onko sinulla kilpa- tai huippu-urheilutaustaa nuoriso- tai aikuistasolla (15-vuotiaana tai vanhempana)? Kilpaurheilulla tarkoitetaan urheilullista toimintaa, jossa osallistutaan kilpailuihin ja harjoitellaan sitoutuneesti pyrkien saavuttamaan kilpailulliset tavoitteet. Huippu-urheilulla tarkoitetaan kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista toimintaa.

- Kyllä
- Ei

7. Oletko Urheilutoimittajain Liiton jäsen?

- Kyllä, A-jäsen
- Kyllä, B-jäsen
- En ole
- Olen ollut, mutta en ole enää

8. Työskenteletkö tällä hetkellä urheilutoimittajana?

- Kyllä, päätoimisesti
- Kyllä, sivutoimisesti
- En työskentele

9. Mikä vaihtoehdoista kuvaa parhaiten tämänhetkistä työtilannettasi urheilutoimittajana?

- Vakituksessa työsuhteessa
- Määräaikaisessa työsuhteessa
- Yrittäjä tai freelancer
- Joku muu, mikä?

10. Kauan olet elämäsi aikana työskennellyt urheilutoimittajana?

- Alle 2 vuotta
- 2-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-15 vuotta
- 16-20 vuotta
- Yli 20 vuotta

11. Minkä median parissa olet pisimmän aikaa työskennellyt urheilutoimittajana?

- Televisio
- Radio
- Sanomalehdet
- Aikakauslehdet
- Ilmaislehdet
- Kirjat
- Uusmedia (sosiaalinen media, podcast, blogit tms.)
- Muu, mikä?

12. Mikä seuraavista työnimikkeistä vastaa tämänhetkistä toimenkuvaasi urheilutoimittajana? Jos et enää työskentele urheilutoimittajana, vastaa sen mukaan, mikä työnimikkeistä vastasi viimeistä toimenkuvaasi urheilutoimittajana. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Päätoimittaja, vastaava toimittaja tmv.
- Uutispäällikkö
- Toimituspäällikkö
- Toimitussihteeri
- Toimittaja
- Tuottaja
- Selostaja
- Valokuvaaja, kuvittaja, visualisti, graafikko tmv.
- Muu, mikä?

13. Missä maakunnassa nykyinen/viimeisin työpaikkasi urheilutoimittajana sijaitsee?

16. Alla on esitelty joukko väittämiä liittyen työoloihisi urheilutoimittajana. Valitse jokaisen väittämän kohdalla näkemystäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto. Jos et enää työskentele urheilutoimittajana, vastaa väittämiin sen mukaan, kuinka koit tilanteen keskimäärin silloin, kun olit vielä töissä alalla.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa/ En halua vastata
En ole koskaan kokenut verbaalista häirintää työyhteisöni sisällä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En ole koskaan kokenut verbaalista häirintää työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kokenut fyysistä häirintää/väkivaltaa työyhteisöni sisällä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kokenut fyysistä häirintää/väkivaltaa työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kokenut vähättelyä työyhteisöni sisällä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kokenut vähättelyä työyhteisöni ulkopuolisilta henkilöiltä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ammattitaitoani ei ole koskaan epäilty työyhteisöni sisällä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ammattitaitoani ei ole koskaan epäilty työyhteisöni ulkopuolinen henkilö.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Vuonna 2020 Urheilutoimittajain Liittoon kuuluvista henkilöistä 11% oli naisia ja 89% miehiä. Mistä urheilutoimittajien epätasainen sukupuolijakauma mielestäsi johtuu? Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Miehiä kannustetaan tai pyydetään hakemaan urheilutoimittajaksi naisia enemmän
- Vaativa vuorotyö ja äitiys/hoivavastuu on vaikeaa yhdistää
- Poikia ja miehiä kannustetaan tyttöjä ja naisia enemmän harrastamaan ja seuraamaan urheilua
- Miehet ovat yleisesti ottaen naisia kiinnostuneempia urheilusta
- Miesvaltainen ala ei näyttäydy houkuttelevana naisille
- Työnantajat eivät palkkaa naisia urheilutoimittajiksi
- Muu, mikä?

18. Jos olet vaihtanut alaa tai harkinnut alan vaihtoa (urheilujournalismin alalta muualle), kerro pääasialliset syyt sille. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- Epätydyttävä palkka
- Etenemismahdollisuuksien puute
- Hankalat työajat
- Työ ei enää motivoinut/kiinnostanut minua
- Työ ei vastannut odotuksiani
- En kokenut menestyväni työssä
- En tullut toimeen kollegan tai esihenkilön kanssa
- Koin työssäni häirintää, syrjintää tai kiusaamista
- En ole vaihtanut alaa tai harkinnut alan vaihtoa
- Muu, mikä?

19. Vapaa sana/palaute kyselystä.

20. Oletteko käytettävissä anonyymiin tutkimushaastatteluun vuoden 2022 tammi-, helmi- tai maaliskuun aikana? Tutkimushaastattelu on osa tätä tutkimusta. Haastatteluja toteutetaan, mikäli kyselyyn ei saada riittävästi vastauksia. Haastattelu veisi aikaanne korkeintaan tunnin. Haastattelut voidaan suorittaa toivomuksenne mukaisesti joko kasvokkain tai etäyhteyksin. Kyllä-vastaus ohjaa erilliselle kyselysivulle, jossa kysytään sähköpostiosoitettasi. Sitä ja vastauksia tähän kyselyyn ei voida yhdistää toisiinsa eli vastaukset säilyvät anonyyminä.

- Kyllä
- Ei